

USTAZ
USTANYMY

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы

«USTAZ USTANYMY» республикалық ғылыми-әдістемелік журналының
№12(81) (2024 ж. Желтоқсан) шығарылымы.

Выпуск №12(81) (Декабрь 2024 г.) республиканского научно-методического журнала «USTAZ USTANYMY».

Қарағанды қаласындағы мекен-жайы: Қазыбек би ауданы, Нұрсұлтан
Назарбаев даңғылы 19. 100012
Журнал “KEMENGER” ЖК баспаханасында басылды.

Таралымы 1000 дана.

Адрес г. Караганды: Қазыбек бисий район, пр. Нурсултана Назарбаева 19.
Журнал издан в типографии ИП “KEMENGER”. Тираж 1000 экз.

«USTAZ USTANYMY»

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы Нұр-Сұлтан қаласында
Қазақстан Республикасының Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің
Ақпарат комитеті 2023 жылғы 13 ақпандағы Мерзімді баспасөз басылымын,
ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі
№ KZ26VPY00064454 берілген.

Таралу аумағы: Қазақстан аумағында.

«USTAZ USTANYMY» журналы айына 4 рет жарық көреді.

Республиканский научно-методический журнал «USTAZ USTANYMY»
в городе Нұр-Сұлтан комитетом информации Министерства информации и
общественного развития Республики Казахстан выдано свидетельство о
постановке на учет периодического печатного издания, информационного
агентства и сетевого издания от 13.02.2023 года

№ KZ26VPY00064454.

Территория распространения: На территории Казахстана.

Журнал " USTAZ USTANYMY " выходит 4 раз в месяц.

Меншік иесі: /собственник: ЖК/ИП “ KEMENGER ”

Бас редактор:/Главный редактор: Есбергенов Айдын Ардақұлы

Редактор алқасы: Алшынов Ахметжан Әнуарбекұлы

Тел: + 7 700 970 00 98

Корректор / корректор: Кәкіш Мерей Ертайқызы

Жауапты хатшы / ответственный секретарь: Баянды Ерлан

Эл. почта: kemengerustaz.kz@mail.ru

Инстаграм: kemengerustaz.kz

Тел: + 7 771 181 23 03

“KEMENGER” баспасы

Мазмұны / Содержание

Тукболова С.Е. Психологическое воспитание восприятия музыки молодежью	3
Кенжебаева Б.А. Использование задач открытого типа в обучении физике в школе	5
Ермекова М.Е. Мектептерде информатика пәнін оқытудың теориялық аспектілері.....	8
Галкина С.Ж. Роль активных методов в обучении иностранному языку.....	10
Муканова Ш.Қ. Тарих сабағын оқытуда инновациялық оқыту технологияларын пайдаланудың маңызы.....	13
Потапов Е.А. Основные аспекты применения дифференцированных подходов на уроках физической культуры.....	15
Сакипкалиева Д.Н. Математика пәнін оқытуда этнопедагогика элементтерін қолдану.....	17
Зайтбекова К.Б. Оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту	19
Айдар Қ.Е. Жүгіру ойындарына қатысу	22
Алмешова Г.Т. Өнер мектебінде заманауи технологияларды қолдану.....	25
Мугманова И.М. «Декоративно-прикладное творчество как средство формирования творческих способностей детей с особыми образовательными потребностями».....	28
Искакова Д.А. Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттыру жолдары....	31
Утебаева А.К. «Қазақ тілі пәні бойынша арнайы балалардың зейіндерін арттыру»	33
Сисенова А.С. Этикалық құзыреттіліктерді қалыптастырудағы музыканың құндылығы	39
Наурызғали Ұ.Ә. Көркем шығармалардың бас қаһарманы Зейнолла Шүкіровтің шығармашылық мұрасы	41
Толғанай Р. Мектепалды сынып оқушыларының жазу машығын қалыптастыру	43
Тайжан М.Б. «Жол қозғалысын ұйымдастыру» мамандығы бойынша ашық сабақ жоспары.....	45
Саркулова Н.Т. Биология сабағында жаңартылған білім бойынша әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану ...	48
Мамурбаева А.М. Бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивтерін қалыптастыру.....	50
Курманбаев М.А. Музыка арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.....	53
Копжасарова Қ.Ш. "Қызықты ойындар әлемі"	55
Жексенбаева А.А. Формирование функциональной грамотности на уроках математики.....	56
Қызайбек Е.М. Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі	58
Казихан М. Бұйым өру және ши тоқу	59
Джумабеков М.М. Салауатты өмір салтын - ұстанайық!	62
Аркенова С.Ж. Қазақ әдебиеті сабағында Мағжан Жұмабаевтың шығармашылығының тәрбиелік мәні	63
Аманбекова П.Г. Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық танымдық белсенділігін дамытудың әдістемелік негіздері.....	65
Ақбаева Ж.З. Ағылшын тілі сабақтарында мәтінмен жұмыс жасау кезінде оқушылардың коммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру.....	67
Жумаканова А.А. Бастауыш сынып оқушыларының отанға деген сүйіспеншілігін арттыру.....	69
Ақбергенова М.Р. Химия пәнін оқытуда ақпараттық-коммуникативті технологияларды қолданудың маңызы.....	71
Ақбергенова М.Р. Инновационные методы и приемы обучения школьников на уроках русского языка и литературы	73
Салықбай Э.А. Бастауыш сынып оқушыларын оқытуда әртүрлі оқыту әдістерін қолдану тиімділігі....	75
Дроздецкая Н.А. Роль современных игрушек в психологическом и социальном развитии ребенка.....	77

**Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Өскемен қаласы бойынша білім бөлімінің
"Меновное орта мектебі" КММ
Музыка пәнінің мұғалім, педагог-зерттеуші
Тукболова Сауле Есенгельдыевна**

ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ВОСПРИЯТИЯ МУЗЫКИ МОЛОДЕЖЬЮ

Музыка-это язык, понятный каждому человеку, независимо от возраста, культуры или социального статуса. Он способен вызывать широкий спектр эмоций, влиять на настроение и поведение, а также формировать личностные качества. В современном обществе очень важно обращать внимание на то, как молодые люди воспринимают музыку и как этот процесс можно направить и расширить в психологическом воспитании.

Музыка играет важную роль в системе образования, поскольку нравственно-эстетическое развитие учащихся является важным аспектом их личностного роста и воспитания. Музыкальное образование позволяет детям окунуться в мир звуков, мелодий и гармоний, стимулирует их воображение и эмоциональное восприятие. Это помогает детям раскрыть свое творчество, развить музыкальные способности и выразить индивидуальность.

Компетентностный подход в обучении музыке стремится к главной цели - формированию духовного мира учащихся, развитию их эмоционально-чувственной сферы, способности образно мыслить и способности оценивать окружающий мир с точки зрения красоты. Также в процессе изучения музыки учащиеся усваивают ценности и нормы, связанные с музыкальным искусством. Они учатся ценить разнообразие музыкальных жанров, культур и стилей и развивают способность критически анализировать и оценивать музыкальные произведения.

Кроме того, музыкальное образование способствует развитию важных навыков и качеств, таких как сотрудничество, дисциплина, самодисциплина и терпение. Участие в коллективных музыкальных проектах, хорах или оркестрах требует согласованной работы и взаимодействия со сверстниками, что способствует развитию социальных и коммуникативных навыков. В целом музыкальное образование играет важную роль в формировании у школьников нравственных и этических ценностей, способствует развитию их личности и создает условия для выражения им творческого и эмоционального роста.

Психологическое воспитание восприятия музыки молодежью представляет собой комплекс мероприятий, направленных на формирование осознанного, культурно-ценностного и гармоничного отношения к музыке. В центре этого процесса не только обучение молодежи музыкальным навыкам и приемам, но и воспитание эмоционального интеллекта и критического мышления. Важно понимать, что Музыка выполняет не только развлекательную функцию, но и обладает огромным потенциалом для воздействия на психику и внутренний мир человека. Находясь на этапе становления своей личности, молодые люди особенно восприимчивы к музыкальным влияниям, которые могут существенно повлиять на ее ценностные ориентации, эмоциональную сферу и модели поведения.

Воспитание у молодых людей правильного восприятия музыки-сложный процесс, включающий в себя несколько ключевых аспектов. Вот несколько методов и стратегий, которые вы можете использовать для достижения этой цели:

- Важно обеспечить доступ молодежи к различным жанрам и стилям музыки, а также к истории музыкального искусства. Организация лекций, мастер-классов, музыкальных кружков и фестивалей помогает расширить кругозор и глубже понять музыкальную культуру.

- Помогите молодежи развить способность анализировать и оценивать музыкальные произведения не только с эстетической точки зрения, но и с точки зрения их содержания, контекста и влияния на общество. Обсуждение текстов песен, музыкальных клипов и интервью с музыкантами может способствовать критическому мышлению.

- Дать молодым людям возможность самостоятельно заниматься творчеством в музыкальной сфере. Это может включать организацию музыкальных групп, студий звукозаписи, а также проведение конкурсов и фестивалей молодых музыкантов.

- Важно создать атмосферу, в которой молодые люди чувствуют себя комфортно и свободно выражать свои музыкальные предпочтения и взгляды. Это может включать борьбу с музыкальным снобизмом и уважение к разнообразию музыкальных вкусов.

- Используйте современные технологии и социальные сети, чтобы вовлечь молодежь в музыкальную культуру. Создание специализированных музыкальных платформ, приложений и сообществ помогает им находить новую музыку, обмениваться опытом и находить единомышленников.

- Помогите молодым людям развить эмоциональную интеллигенцию с помощью музыки. Обсуждение эмоций конкретной музыки, их влияния на настроение и поведение может помочь вам лучше понять и управлять своими эмоциональными реакциями.

Воспитание у молодежи правильного восприятия музыки требует системного и целенаправленного подхода, включающего образовательные, культурные, социальные и эмоциональные аспекты. Однако инвестирование в эту сферу может привести к значительным результатам, которые помогут молодым людям не только развить музыкальный вкус, но и обогатить свой внутренний мир и сформировать гармоничную личность. Первым шагом в психологическом воспитании восприятия музыки молодыми людьми является понимание того, какую роль музыка играет в их жизни. Этого можно добиться, обсуждая влияние музыки на настроение, эмоции, а также анализируя тексты и контексты, в которых звучит музыка, чтобы понять скрытые значения и сообщения. Далее развитие критического мышления в отношении выбора музыкального содержания. Молодые люди должны уметь анализировать и оценивать музыку не только с эстетической точки зрения, но и с учетом ее влияния на их психическое состояние и поведение. Это помогает им сознательно выбирать музыку, которая способствует их развитию и благополучию.

Кроме того, важно обучать молодых людей способам активного общения с музыкой. Это можно выразить с помощью практики создания музыки, танцев, а также создания музыкальных произведений. Такой подход помогает не только развивать их творчество, но и углублять их представления о музыкальном искусстве в целом. Психологическое воспитание восприятия музыки молодыми людьми должно учитывать их потребности в использовании музыки как средства самовыражения и самореализации. Это может включать создание пространств для обмена музыкальными предпочтениями и идеями, организацию музыкальных мероприятий и проектов, а также поддержку молодых музыкальных талантов.

Музыка в целом обладает уникальной способностью возбуждать и очищать душу, успокаивать или отвлекать ее, демонстрировать гармонию мира. Один из великих композиторов, Дмитрий Шостакович, отметил, что музыка порой слишком тесно связана с физиологией и музыка может привести человека в духовную пропасть. Поэтому все музыкальные учителя единодушно считают, что отношение к музыке и музыкальной среде, в которой воспитываются дети, должно быть особенно осторожным и внимательным.

Музыка напрямую влияет на душу и эмоции человека. Он может вызывать глубокие чувства и переживания, влиять на наше настроение и состояние нашего сознания. Однако такой сильный эффект может быть как полезным, так и опасным. Понимая эту двусмысленность, учителя музыки призывают к осознанному и ответственному подходу к выбору музыки, которую они слушают с детьми. Они подчеркивают важность создания музыкальной среды, способствующей развитию положительных эмоций, духовности и этических ценностей.

При выборе музыкального репертуара и музыкальных инструментов необходимо учитывать его содержание и эстетическую значимость. Также важно развивать критическое мышление и способность анализировать музыку с точки зрения этического воздействия. Конечно, музыка может быть мощным инструментом в воспитании детей, но она также требует сознательного отношения и бдительности.

Учителя и взрослые должны быть образцом для подражания, выбирая и представляя музыкальные произведения, которые развивают духовные, нравственные и этические ценности для детей.

Таким образом, психологическое воспитание восприятия музыки молодежью играет важную роль в формировании гармоничной личности и развитии культурного общества. Благодаря сознательному, критическому и активному взаимодействию с музыкой молодые люди могут не только обогатить свой внутренний мир, но и использовать музыку как средство самовыражения и социальной активности.

**Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Өскемен қаласы бойынша білім бөлімінің
"Меновное орта мектебі" КММ**

Физика және информатика пәнінің мұғалімі, педагог-эксперт

Кенжебаева Бактыгуль Абдыкаримовна

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАДАЧ ОТКРЫТОГО ТИПА В ОБУЧЕНИИ ФИЗИКЕ В ШКОЛЕ

В современном обществе проблема формирования творчески активной личности становится одной из ключевых задач образовательного процесса. В эпоху информационного изобилия, когда потоки данных обрушиваются на человека со всех сторон, важно не только передать знания, но и научить учащихся эффективно ими пользоваться. Образование должно стать личностно значимым, способствующим самоопределению ребёнка в жизни, его способности решать возникающие проблемы и адаптироваться к быстро меняющимся условиям.

Физика как наука играет уникальную роль в развитии системного и творческого мышления учащихся. Решение физических задач, моделирование процессов и проведение экспериментов формируют у школьников умение анализировать явления, находить нестандартные подходы к их изучению и применять полученные знания в новых ситуациях. Такой подход способствует формированию метапредметных образовательных результатов, что напрямую отражено в требованиях государственного стандарта образования.

В условиях современного образования особую роль играет формирование у учащихся навыков самостоятельного освоения знаний и их применения. Познавательная самостоятельность — это основа успешного обучения и развития личности, которая помогает учащимся решать сложные задачи, анализировать информацию и применять полученные знания на практике.

Одним из эффективных способов формирования познавательной самостоятельности является работа с учебными текстами. Этот метод включает анализ и интерпретацию информации, постановку вопросов и поиск ответов, а также принятие решений на основе представленных данных. Работа с текстом развивает навыки критического мышления, позволяет учащимся находить ключевую информацию, устанавливать логические связи между понятиями и делать выводы.

Практические задания и проблемные ситуации дают ученикам возможность самостоятельно искать решения и использовать приобретённые знания для достижения целей. Например, при изучении физических явлений учащиеся могут сталкиваться с задачами, требующими нестандартного подхода:

- Как можно уменьшить сопротивление проводника?
- Какие условия необходимы для создания устойчивого маятника?

Такие задания стимулируют творческую активность и формируют навыки самостоятельного мышления.

Проведение исследовательских проектов является ещё одним мощным инструментом для развития познавательной самостоятельности. Учащиеся самостоятельно:

- определяют цель исследования,
- составляют план действий,
- проводят эксперименты,
- анализируют результаты,
- формулируют выводы.

Эта форма работы способствует развитию исследовательских компетенций, учит учащихся мыслить системно и организованно.

Для успешного формирования познавательной самостоятельности важно, чтобы учитель создавал на уроках атмосферу активного обучения. Это включает:

1. Постепенное снижение уровня педагогической поддержки. Учитель должен стимулировать учащихся самостоятельно находить ответы на вопросы.
2. Разнообразие учебных задач. Задания должны быть как закрытыми, так и открытыми, чтобы развивать навыки анализа, синтеза и обоснования решений.
3. Индивидуальный и групповой подход. Использование работы в командах помогает учащимся обмениваться идеями, развивать навыки коммуникации и коллективного решения проблем.

Следует учитывать, что однообразие задач, таких как исключительно закрытые задания с единственным правильным ответом, может привести к формированию механического мышления. В таких случаях учащиеся теряют интерес к поиску решений, перестают обосновывать свои действия и стремятся избегать размышлений. Поэтому важно чередовать различные виды заданий и включать элементы творчества в учебный процесс.

Современные образовательные стандарты акцентируют внимание на развитии у учащихся творческого и критического мышления. Введение задач открытого типа, которые допускают множество вариантов решения, является одним из наиболее эффективных инструментов для достижения этой цели. Такие задачи позволяют не только развивать умение решать учебные задачи, но и формировать навыки самостоятельного анализа, поиска альтернативных путей и применения нестандартных подходов.

Задачи открытого типа обладают рядом преимуществ. Они способствуют развитию анализа ситуации, когда учащиеся выделяют ключевые элементы задачи и оценивают их значимость, поиску альтернативных решений, что развивает гибкость мышления, а также творческому подходу, предполагающему экспериментирование с методами и средствами достижения цели. Эти задачи делают процесс обучения более увлекательным, позволяя учащимся не просто искать правильный ответ, а погружаться в процесс исследования.

К задачам открытого типа относятся изобретательские и исследовательские задачи. Изобретательские задачи направлены на поиск ответа на вопрос "Как быть?" и способствуют применению знаний для разработки новых решений. Например, учащимся можно предложить разработать конструкцию устройства, минимизирующего теплопотери, или предложить способы эффективного использования энергии ветра. Такие задания побуждают школьников креативно мыслить и находить инновационные подходы. Исследовательские задачи требуют от учащихся объяснения явлений и выявления их причин. Вопросы вроде "Почему электрическая лампочка меняет яркость при разном напряжении?" или "Почему лед быстрее тает в подсоленной воде?" побуждают учащихся выдвигать гипотезы, проводить эксперименты и формулировать выводы.

Применение задач открытого типа делает уроки физики не только более интересными, но и значительно усиливает их развивающий потенциал. Такие задачи формируют у учащихся навыки сознательного изучения, критического осмысления и применения знаний на практике. Они повышают интерес к предмету, развивают устойчивую познавательную мотивацию и готовят школьников к решению реальных жизненных задач.

Одним из эффективных подходов к решению задач открытого типа является методология ТРИЗ (теория решения изобретательских задач). ТРИЗ развивает продуктивное мышление, способствует генерированию нестандартных идей и обучает творческому подходу к решению задач. Технология ТРИЗ

на уроках физики позволяет использовать открытые задачи для формирования навыков осмысленного применения мыслительных операций и развития способности анализировать сложные ситуации.

Методические особенности применения ТРИЗ в обучении физике заключаются в следующем:

- **Использование задач с реальными проблемами.** В основе методики лежат задания, которые требуют осознания и глубокого анализа жизненных ситуаций, что стимулирует учащихся к самостоятельному поиску решений. Например, задача о том, как оптимизировать энергоэффективность зданий, основываясь на законах термодинамики.

- **Освоение мыслительных операций.** В процессе решения задач ученики учатся разделять проблему на части, выявлять противоречия и предлагать пути их устранения. Это формирует системное мышление и умение применять физические законы для решения реальных задач.

- **Создание условий для самостоятельной деятельности.** ТРИЗ позволяет учащимся осваивать навыки исследования, анализа данных и выработки собственных решений.

Применение задач открытого типа в сочетании с технологией ТРИЗ (теории решения изобретательских задач) способствует формированию у учащихся навыков творческого и системного мышления, позволяя глубже осваивать учебный материал и эффективно применять его на практике. Основные этапы обучения решению открытых изобретательских задач включают следующие шаги:

1. **Анализ условия задачи.** На этом этапе учащиеся изучают исходные данные и условия задачи, формулируют проблему, которую нужно решить.

2. **Построение модели решения.** Учащиеся выбирают подход к решению, основываясь на анализе условий и поставленных целей, выдвигают гипотезы.

3. **Разработка вариантов решения.** Формулируется идеальный конечный результат (ИКР), отбираются наиболее реалистичные гипотезы, строится абстрактная модель для поиска решения.

4. **Проверка решения.** Гипотезы подвергаются проверке, анализируются ресурсы, доступные для реализации каждого варианта.

5. **Расширение поля знаний.** В процессе работы учащиеся расширяют свои знания о физике, анализируют новые подходы и выводы.

6. **Рефлексия.** На заключительном этапе учащиеся оценивают процесс и результаты своей работы, рассматривают возможности улучшения.

Использование ТРИЗ позволяет трансформировать исследовательские задачи в изобретательские. Вместо вопросов "Как это произошло?" или "Как это объяснить?" учащимся задается другой вопрос: "Как это можно сделать?" Такой подход стимулирует генерацию идей и развитие гипотез, которые затем проверяются и уточняются.

Технологический инструментарий ТРИЗ-педагогики обеспечивает значительные преимущества:

1. **Развитие управляемого воображения.** Учащиеся учатся мысленно моделировать процессы и явления, создавая новые решения.

2. **Формирование креативности и системности мышления.** ТРИЗ способствует развитию умения анализировать задачи с разных точек зрения и находить оптимальные решения.

3. **Укрепление учебных компетенций.** Учащиеся приобретают навыки работы с информацией, систематизации знаний и их применения на практике.

4. **Повышение эффективности обучения.** Решение открытых задач в контексте реальных жизненных ситуаций делает уроки более увлекательными и полезными.

Примером такого подхода может служить задача на тему энергоэффективности. Учащимся предлагается разработать метод, позволяющий минимизировать теплопотери в жилом здании, или предложить модель устройства для генерации энергии на основе возобновляемых источников. Это позволяет развивать не только знания в области физики, но и навыки проектной работы.

Таким образом, интеграция задач открытого типа с элементами ТРИЗ в образовательный процесс способствует развитию у школьников творческого потенциала, умения решать сложные задачи и адаптироваться к требованиям современного мира. Этот подход формирует готовность применять полученные знания для решения проблем и поиска новых идей, что крайне важно для успешной взрослой жизни.

**Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Өскемен қаласы бойынша білім бөлімінің
"Меновное орта мектебі" КММ
Информатика пәнінің мұғалімі, педагог-модератор
Ермекова Маржан Ермекқызы**

МЕКТЕПТЕРДЕ ИНФОРМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Қазіргі қоғамның ақпараттандыру және бұқаралық коммуникация жағдайында үздіксіз білім беру жүйесінде информатиканы, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) оқытудың мазмұны мен әдістерін дамыту білім беруді ақпараттандырудың өзекті бағыттарының бірі болып табылады.

Мектептегі информатиканың екі негізгі міндеті – оқушылардың ойлау стилін қалыптастыру және пәндік әдістемесін жетілдіру информатиканың екі зерттеу саласына сәйкес келеді: идеялық және технологиялық. Олардың екеуі де бірдей информатика пәнін ерте орнатуды талап етеді. Бір жағынан ойлау стилін қалыптастыру мақсаттарына, екінші жағынан шарттарға сүйене отырып, біржақты информатика пәнін мектептің төменгі сыныптарынан оқытудың маңыздығын негіздейді.

Информатиканың мектеп курсы дидактикалық негіздеуде оперативті ойлау стилінің негізгі дағдыларының іргелі, әдістемелік маңызы ерекше атап өтілді. Өздерінің іргелі табиғаты бойынша оларды сандық және кеңістіктік бейнелеулердің дамуымен, абстракциялау, схемалау қабілетімен және математикалық дамудың басқа да іргелі элементтерімен бір қатарға қоюға болады. Міне, осындай іргелі сипат көрнекті кеңес математигі мен педагогтары А.И.Маркушевич пен Н.Я.Виленкин мектеп математикасының әдістемесін реформалау кезінде бастауыш мектепте «жиын», «қасиет», «қарым-қатынас» ұғымдарын енгізуді негіздеді.

Операциялық ойлаудың негізгі дағдылары мен мектеп оқушыларының математикалық дамуы арасында параллельді жүргізе отырып, біз мектепте информатикадан ертерек оқыту курсының қажеттілігі туралы осындай маңызды қорытындыға келе аламыз. Ойлаудың операциялық стилі дағдыларын қалыптастыру негізгі математикалық ұғымдар мен идеяларды меңгерумен бір мезгілде, яғни бастауыш мектептің төменгі сыныптарында басталуы керек. Мұндай ұйымдастыру схемасы мектеп қалыптастыратын дағдылар мен қабілеттер жүйесіне ойлаудың операциялық стилін табиғи түрде енгізуге мүмкіндік береді.

Кейінгі жаста информатика негіздерін үйрену қалыптасқан көзқарастар мен әдеттерден бас тарту қажеттілігімен байланысты болып шығады, бұл оқу мен тәрбиелеу процесін айтарлықтай қиындатады және баяулатады.

Мектептегі білім беруді ақпараттандыру үшін жоғарыда келтірілген дәлелдердің екіншісі – пәндік әдістемелердің болуы – дәл осындай айқындықпен информатикадан ерте білім беру курсының қажет етеді: бұл пәннің негізгі тұжырымдамасы және компьютермен қарым-қатынас дағдыларын ерте дамыту. Шындығында компьютерді пән сабақтарында қолдану үшін бұл дидактикалық құралды қолдануда толық автоматизмге жету керек. Белгілі бір кілтті іздеу, экранда көрсетілген оқу апаратында бағдарлау, аралық мәліметтер мен нәтижелерді сақтау операциялары білім алушы үшін қиындық тудырмауы маңызды. Әйтпесе, оқушылар сабақта – компьютерленген зертханалық жұмыс барысында психологиялық шамадан тыс жүктемені сезінуі және технологиялық құралдармен қайталама операцияларға қосымша психикалық күш салуы жүреді.

Информатика пәні мектептегі оқу пәндері жүйесінің элементі болып табылады, сондықтан оның мақсаттары, мазмұны мен құрылымы ең алдымен осы жүйенің құрылысы мен қызмет етуінің жалпы принциптерімен анықталады. Екінші жағынан, информатика қазіргі уақытта қоршаған әлемді талдауға жүйелік-ақпараттық көзқарасты қалыптастыратын, ақпараттық процестерді, алу, түрлендіру, беру, сақтау және пайдалану әдістері мен құралдарын зерттейтін ғылыми білімнің іргелі салаларының бірі болып табылады.

Ақпарат концепциясына сүйене отырып, әртүрлі сипаттағы құбылыстарда ортақтықты табуға мүмкіндік туды. Бұл бағыттағы ең маңызды жетістік табиғи, әлеуметтік және техникалық жүйелерді оларда болып жатқан ақпараттық процестердің бірлігі арқылы біріктіретін өзін-өзі басқару жүйелерінің теориясын құру болды.

Соңғы онжылдықтарда ақпарат және ақпараттық процестер ұғымдары өзін-өзі басқару жүйелерінің теориясының шеңберінен шығып, ғылыми және әлеуметтік құбылыстардың кең ауқымын сипаттауға қолданыла бастады. «Экономикалық ақпарат», «ақпараттық бизнес», «ақпараттық құқық», «ақпаратты қорғау» және т.б. ұғымдардың пайда болуы ақпарат ұғымының қазіргі ғылыми дүниетанымның ең маңызды категориясы ғана емес, сонымен бірге қазіргі өркениеттің ең маңызды белгісіне айналғанын көрсетеді.

Әлеуметтік-мәдени құбылыс ретіндегі ақпарат ұғымының дәл осы жалпылығы өзін-өзі басқару жүйелерінің теориясында қалыптасқан ақпарат түсінігінің қатаң түсіндірілуін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Осылайша, ақпарат ұғымы кем дегенде үш негізгі компонент арқылы ашылады:

- «білім», «ақпарат» ұғымдарының арақатынасына қатысты философиялық-әдіснамалық мәселелер;
- әртүрлі сипаттағы өзін-өзі басқару жүйелерін зерттеумен айналысатын ғылыми пәндер кешені;
- әртүрлі сипаттағы жүйелерде, оның ішінде компьютердің көмегімен ақпаратты жинау, сақтау және өңдеу процестерін зерттеу.

Осы үш негізгі компонент «Информатика» білім беру саласын құрайды. Жалпы білім беретін мектептегі информатиканы оқытудың өзегі – ақпаратты беру, қабылдау, сақтау және өңдеу процестеріне негізделген өзін-өзі басқару құбылысын зерттеуге бағытталған жалпы кибернетикалық білім.

Жалпы кибернетикалық білім - жалпы білім беру мазмұнының негізгі құрамдас бөлігі, яғни барлық оқушылар үшін міндетті компонент. Бұл оған мынадай дидактикалық формуланың қолданылатынын білдіреді: жалпы білім берудің әрбір базалық құрамдас бөлігі білім мазмұнына арнаулы оқу пәні (бүгінгі таңда ол информатика пәні) түрінде екі жолмен енгізіледі.

Екінші жағынан, әртүрлі сипаттағы жүйелердегі ақпараттық процестерді зерттеудің ғылыми негізін қалайтын жалпы кибернетикалық білім «Информатиканың» білім беру саласын түгел қозғамайды. Ол табиғи түрде ақпаратқа және ақпараттық процестерге қатысты әдістемелік және қолданбалы мәселелерді қамтиды.

Дүниенің кибернетикалық-ақпараттық бейнесіне тән ерекшелігі биологиялық, әлеуметтік және техникалық жүйелерді өзіндік деп аталатын ерекше топқа бөлетін әртүрлі сипаттағы жүйелердегі (кибернетикалық компонент) ақпараттық процестердің бірлігі идеясы болып табылады. Дүниенің ақпараттық бейнесін мектептегі барлық дерлік пәндер құрайды, бірақ тек информатика пәні ғана оқушылардың алған білімдерін жинақтап, жалпылауға қабілетті, яғни жүйе құраушы фактор ретінде әрекет ете алады.

Информатика жалпы білім беру пәнінің келесі негізгі мақсаттарын бөліп көрсетуге болады:

1. Ғылыми дүниетаным негіздерінің қалыптасуы. Бұл жағдайда біз ең алдымен ғылымның үш іргелі ұғымының бірі ретінде ақпарат (ақпараттық процестер) туралы түсініктердің қалыптасуы туралы болып отыр: материя, энергия, ақпарат, соның негізінде әлемнің қазіргі ғылыми картинасы құрылады; әртүрлі сипаттағы өзін-өзі басқару жүйелерінің құрылымы мен қызмет етуінің ақпараттық принциптерінің бірлігі туралы.

2. Ақпаратпен жұмыс істеудің жалпы білімдік және жалпы мәдени дағдыларын қалыптастыру. Бұл жерде біз: ақпарат көздерін сауатты пайдалана білу, ақпараттың сенімділігін бағалау, ақпарат пен білімді корреляциялау, ақпараттық процесті дұрыс ұйымдастыру, ақпараттық қауіпсіздікті бағалау қабілетін айтамыз.

3. Мектеп оқушыларын кейінгі кәсіптік қызметке дайындау.

Кәсіби қызметтің доминантының өзгеруіне және экономикадағы ақпараттық сектордың үлесінің артуына байланысты мектеп оқушыларын ақпаратты өңдеуге байланысты әр алуан іс-әрекетке дайындау

қажет. Бұл, атап айтқанда, ақпараттандыру құралдары мен ақпараттық технологияларды дамытуды қамтиды. Бастапқы менеджментті оқытудың маңыздылығын ерекше атап өткен жөн. Белгілі болғандай, көптеген технологиялық дамыған елдер (Ұлыбритания, Германия және т.б.) мұны табысты мемлекеттік және экономикалық дамудың кепілі ретінде қарастырады.

4. Үздіксіз білім беру жүйесіне көшудің қажетті шарты ретінде ақпараттық-телекоммуникациялық технологияларды меңгеру. Мұндай оқытудың қажеттілігі өмір бойы білім берудің ерекшеліктерінен туындайды: жеке білім беру «траекторияларын» жүзеге асыру, оқу-тәрбие үдерістерін саралау, оқу құралдарының рөлін күшейту.

Жалпы (бастауыш, негізгі және мамандандырылған мектептер) мектептегі білім беру құрылымына сәйкес «бүгінгі таңда «Информатика және АТ» пәнінің көп деңгейлі құрылымы құрылуда (негізінен аймақтық және мектеп компоненттері есебінен), мектеп оқушыларының информатика және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы білімдерін үздіксіз дамытатын жүйелі пән ретінде қарастырылады.

Жаһандық ақпараттық қоғамды қалыптастыру жағдайында мектептегі білім берудің ең маңызды басымдығы қазіргі ақпараттық қоғамның негіздері ретіндегі адамның ақпараттық қызметі мен ақпараттық этика туралы мектеп оқушыларының түсініктерін қалыптастыру болып табылады.

Информатиканың негізгі міндеті – ғылыми ақпаратты құру, оны түрлендіру, тасымалдау және адам қызметінің әртүрлі салаларында пайдалану соған сәйкес жүзеге асатын жалпы заңдылықтарды анықтау. Қолданылатын міндеттер ақпараттық процестерді жүзеге асырудың неғұрлым тиімді әдістері мен құралдарын әзірлеу, техникалық құралдарды кеңінен қолдану арқылы оңтайлы ғылыми байланыс жолдарын анықтау болып табылады.

**КГУ «Меновновская средняя школа»
отдела образования по городу Усть-Каменогорску УО Восточно-Казахстанской области
Учитель английского языка, педагог-эксперт
Галкина Салтанат Жанатовна**

РОЛЬ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

В настоящее время обучение ставит перед психологами и педагогами сложнейшие задачи, требующие качественного реформирования системы обучения, включая замену традиционных, объяснительных методов творческими и продуктивными активными методами обучения. Использование активных методов обучения помогает преподавателям гармонично развивать и совершенствовать личность обучающегося, используя предмет как ключ, средство для воспитания самодостаточной, уникальной личности, стремящейся к непрерывному саморазвитию.

Основываясь на возрастных особенностях старших школьников, методы обучения должны быть направлены на удовлетворение познавательных интересов учащихся, обеспечение и поощрение их самостоятельной и групповой исследовательской и творческой деятельности, развитие самосознания.

Основной задачей учителя является умение так организовать учебную деятельность, чтобы все учащиеся были вовлечены в учебный процесс. В этом учителю помогают активные методы обучения. Активные методы обучения – это методы, которые побуждают учащихся к активной мыслительной и практической деятельности в процессе овладения учебным материалом.

Отличием активных методов от традиционных является целенаправленная активизация мышления, вовлечение обучающихся в учебный процесс в течение всего занятия, установка на самостоятельную выработку решений, повышенную мотивацию и эмоциональность обучающихся и т. д.

Активные методы обучения английскому языку способствуют:

- формированию положительной учебной мотивации;
- повышению познавательной активности учащихся; активному вовлечению в образовательный процесс;
- стимулированию самостоятельной деятельности; развитию познавательных процессов - речи, памяти, мышления;
- эффективному усвоению большого объема учебной информации;
- развитию творческих способностей и нестандартности мышления;
- развитию коммуникативно-эмоциональной сферы личности ученика;
- развитию универсальных навыков.

Важной задачей на уроке является активизация деятельности учащихся. Использование учителем разнообразных форм и методов работы на уроке являются одним из главных условий для развития потенциала ученика, раскрытия его творческих способностей. Примерами активных методов обучения могут выступать следующие организационные формы занятий: дискуссия, круглый стол, ролевая игра, игровое проектирование, анализ конкретных ситуаций и т. д.

Эти методы раскрывают личностно-индивидуальные возможности учащихся, развивают нестандартное мышление, повышают познавательную активность учащихся, позволяют с большей эффективностью усваивать большой объем материала, развивают коммуникативные качества личности, умение работать в команде, вести совместную проектную и исследовательскую деятельность, отстаивать свою позицию и прислушиваться к чужому мнению, нести ответственность за себя и команду.

Деловая игра является одним из ведущих методов активного обучения. Существует несколько определений этого метода, отражающих его особенности и основные характеристики. А.М. Смолкин определяет деловые игры через их основную цель – имитационное моделирование реальных механизмов и процессов. А.П. Панфилова рассматривает деловую игру как «модель взаимодействия людей в процессе достижения целей экономического, политического или престижного характера».

Как метод активного обучения деловая игра должна соответствовать ряду требований

1. Распределение ролей между участниками игры;
2. Совместная деятельность участников в ходе игры;
3. Диалоговое общение партнёров для принятия коллективных решений;
4. Различие интересов у участников игры и, как следствие, возникновение конфликтных ситуаций;
5. Наличие общей игровой цели у коллектива, которая является «базой» проводимой игры: создаёт условия для возникновения конфликтных ситуаций, наталкивает участников на поиск эффективного решения поставленных задач;
6. Введение в игру непредвиденных факторов, исключающих возможность создания заранее определённого и спланированного сценария игры;
7. Применение системы оценки результатов игровой деятельности и профессиональных знаний для создания эффекта состязательности;
8. Динамичность, непрерывность и занимательность игры;
9. Достижение единого – обучающего, развивающего и воспитывающего – эффекта деловой игры;
10. Использование гибкого масштаба времени.

Ещё одной важной характеристикой деловой игры является посильность выполняемых учащимися задач. В том случае, если это требование не выполняется, ученики могут быстро потерять интерес к процессу игры, что приведёт к снижению эффективности данного метода.

Приём «Корзина идей» - на доске нарисовать корзину и туда поместить идеи учеников по изучаемой теме (то, что они уже знают).

Метод «Ассоциаций» позволяет задействовать образное мышление, память. Первый учащийся получает карточку от учителя и называют ассоциации, которые возникают у него с этим словом. Карточка

передаётся по цепочке до тех пор, пока не вернётся к учителю. У каждого ученика есть возможность в быстром темпе высказать свои мысли.

Метод «Угадай тему» состоит в том, что ученикам предлагаются фрагменты нескольких пазлов. Необходимо найти недостающие фрагменты у одноклассников, сформировать группы и собрать пазлы. Затем учащимся предлагается угадать тему урока на основании картинок, которые у него получились.

Метод «Найди ошибку» - учитель готовит презентацию с материалом опорных знаний по теме и умышленно допускает ошибку. Вопрос: кто видит неточность в учебном материале? Обоснуйте, почему.

Метод «Сделай шаг» позволяет включить учащихся в активную мыследеятельность с первых минут урока. Ученики, шагая к доске, на каждый шаг называют слово на английском языке из прошлого урока.

При обучении лексике перед преподавателем встают три проблемы: во-первых, какие слова, и в каком количестве должны быть включены в курс, чтобы достигнуть оптимального владения языком в сжатые строки; во-вторых, как лексический материал следует распределять по этапам и периодам обучения; в-третьих, какими средствами и приемами следует обучать иноязычной лексике. Для а следует сказать, что ни один из методов расширения словарного запаса не является стопроцентно эффективным. Но, попробовав несколько методов, можно подобрать что-то подходящее для запоминания, исходя из индивидуальных особенностей памяти и восприятия, и в дальнейшем использовать этот метод, наиболее подходящий для себя.

К таким методам относятся - работа со словарём. При этом словарь должен быть «правильным», а именно, это должен быть довольно таки большой словарь, содержащий от 50-80 тыс. слов, где присутствуют не только значения слов, но и примеры использования данного слова в различных контекстах, а также использование данного слова в сочетании с другими словами, где сочетания дают новые значения. Способ этот похож немного на игру, настолько он может быть увлекательным.

Метод mind map. Нужно нарисовать интеллект-карту новых слов и потом надо выбирать текст для чтения, в котором есть ли у учащихся незнакомые слова. И учащиеся выпишут их и постараются разбить на смысловые группы. Например, учащиеся открыли книгу и в начале главы читают описание интерьера дома.

Активные методы позволяют сделать уроки интересными и более познавательными. Активные методы и новые современные технологии позволяют подготовить выпускника, обладающего необходимым набором современных знаний, умений и качеств, позволяющих ему уверенно чувствовать себя в самостоятельной жизни, уметь быстро адаптироваться к новым условиям, находить оптимальные решения сложных вопросов.

Таким образом, использование активных методов обучения является эффективным средством обеспечения качественного освоения иностранного языка, повышения языкового интеллекта, а также выполнения одной из самых важных задач в обучении иностранному языку – овладение умением изъясняться на нем посредством задействования всех психических процессов (памяти, речи, воображения и т. д.).

Использованные материалы:

1. Миэринь Л. А., Быкова Н. Н., Заружина Е. В. Современные образовательные технологии в вузе: Учеб.- метод. Пособие. СПб.: Изд-во СПбГЭУ, 2015. 169 с;
2. Лазарев Т.В. «Образовательные технологии новых стандартов. Часть 1 Технология АМО» Петрозаводск “Verso”, 2012 г;
3. Козлова В.А. Материалы мастер-класса «Создание интерактивных упражнений на сервере LearningApps. Сайт Методисты.ру Творческая группа Преподавание английского языка, 2014 г.

**Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Өскемен қаласы бойынша білім бөлімінің
"Меновное орта мектебі" КММ
Тарих пәнінің мұғалімі, педагог-модератор
Муканова Шынар Қанатқызы**

ТАРИХ САБАҒЫН ОҚЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Қазақстанның білім беру жүйесін бүкіл әлемдік білім кеңістігіне кіріктіруіне сипатталатын білім беру саласы болып табылады. Қазір бүкіл әлемде индустриялық қоғамнан интерактивті қатынас жасауға оны жүзеге асыратын техникалық мүмкіндіктерді дамытып отыра алатын информациялық қоғамға, яғни, негізгі рөлді информацияны алу, өңдеу, сақтау, тасымалдау, тарату және пайдалану істерді атқаратын жаңа қоғамға көшу процесі жүріп жатыр.

Инновациялық әдісті, оқытудың ақпараттық технологияларын тәжірибеде қолдану барысында өзінің тежеуші жақтары, кемшіліктері, қарама-қайшылық жақтары да кездеседі. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде оқытушылардың инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі. Қазақстанда Ш.М. Қаланова, Ж.А. Қараев және Ш.Т. Таубаева, Қ.Қ. Қабдықайыров, М.М. Жампейісова т.б. ғалымдардың зерттеулерінде оқытудың жаңа технологиялары жан-жақты қарастырылады.

Инновациялық әдістермен оқытудың ақпараттық технологияларын қолдану арқылы оқушының ойлау қабілетін арттырып, ақпараттық технологиялар негізінде ізденушілігін дамытып, құзыреттілігін қалыптастыру, тарихи объективизмді ұстана отырып шынайы дерек көздерінен мәліметтерді жинақтау. Ақпаратты технологияларды пайдалану арқылы мектептегі сабақтарды жаңаша ұйымдастыру, жаңаша жаңа форматтағы мұғалім, мұғалімнің рөлі мен қызметінің артуына жағдай жасау, теориялық, ғылыми – педагогикалық және психологиялық зерттеулерге сүйене отырып, оқушылардың құзыреттілігін қалыптастыру, ақпараттық технологиялар мен инновациялық оқыту әдістері арқылы оқушыларды ізгілікке, елжандылыққа, саналыққа, адамгершілікке, имандылыққа, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу.

Инновациялық әдістерді баланың білім деңгейіне және жас ерекшелігіне қарай оқу үрдісінде пайдалану негізгі міндет болып табылады. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы» – деген бүгінгі тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі біз тәрбиелеп отырған жас ұрпақтың меңгерген біліміне, алған тәжірибесіне байланысты екеніне еш күмәнім жоқ. Оқушылардың танымдық көзқарасын байыту ақыл-ой қабілетін жетілдіру, өзіндік ойлау және өмірлік ұстанымын қалыптастыру мұғалімнің шеберлігіне, шығармашылық қабілетіне байланысты. Тарих сабақтарында ақпараттық коммуникативті технологияны келесі нұсқауларда қолданамын.

- Көп тараған түрі ол – мультимедиялық презентациялар.
- Флеш-фильмдер.

Келесі менің сабағымда қолданатын әдіс ол – мультимедиялық карталар. Сонымен қатар өз педагогикалық іс-тәжірибеде оқу-әдістемелік құралдарды да қолданамын. Берілген материалды терең бекіту мақсатында сабақта тестер мен хронологиялық кезеңдерді жиі пайдаланамын. Сондықтан ақпараттық технологияны қолдану және ашық бағалау жүйесін қолдану мұғалімге оқушылардың пәнге деген қызығушылығын жоғарлатуының тиімді жолдары:

- Оқушылармен материалды игеру үрдісін психологиялық түрде жеңілдетеді.
- Пәнге деген танымдылық қызығушылығын тудырады.
- Сабақ үстінде көрнекілікті қолдану мүмкіндігі өседі.
- Тарихты оқуға және үлгерімді жоғарлату қызығушылығы туады.
- Теориялық материалды толық игеру болады.
- Ақпаратты табу, оны компьютерлік технология арқылы өңдеу.
- Өз көз қарасын нақты және қысқаша қалыптастыру дағдысы артады.

Сабақ үстінде оқушының да мұғалімнің еңбек өнімінің жоғарлауы болады. Ақпараттық технологияларды пайдаланудың негізгі артықшылықтары мынадай:

1. Олар оқушыларға тақырып шеңберінде немесе белгілі бір уақыт аралығында айтылуға тиіс мәліметтер көлемін ұлғайтады.
2. Оқушылар үлкен ара қашықтықта орналасқан, әр түрлі ақпаратқа қол жеткізе алады.
3. Оқыту жүйесінің көп деңгейлі жетілдіру.

Тарих пәніне деген қызығушылығын арттыру мақсатында сабақты түрлендіре отырып, оқушылардың өз қабілетін таныта, дамыта түсу бағытында әртүрлі тиімді әдістерді пайдалану тиімді. Барлық жаңа технологияның мақсаты - пәнді оқытуда оқушының жеке басының дара және дербес ерекшеліктерін басқарып, олардың өз бетінше ізденуін арттырып, шығармашылығын қалыптастырып, пәнге деген қызығушылығын арттыру. Заман талабына сай, электронды оқулық, интернет, web сайтты қолданудағы жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану тарих пәні үшін маңызы зор.

Жоғарыда келтірілген әдістер қазіргі мектепте қолдануға болатын инновациялық әдістердің аз ғана бөлігі болып табылады. Олардың барлығы білім алушының оқу үдерісіндегі рөлін арттыруды, Жеке оқу үдерісін ұйымдастыруда мұғалімнің көмегін күшейтуді көздейді. Егер оқушылардың өздері жетістікке жете алмаса, оқуға деген шынайы тілек болмайды. Егер оқушыларға тым жеңіл тапсырмалар берілсе, оқуға деген ұмтылыс жоғалып кетуі мүмкін. Инновациялық педагогикалық технологияларды енгізу дамушы, сараланған, тұлғаға бағытталған оқыту мәселелерін шешуге мүмкіндік береді. Оқушылар ойлауға, жасауға, өз көзқарасын білдіруге және оны қорғауға үйренеді. Мұның бәрі оқушылардың өзін-өзі растауына көмектеседі, яғни болашақ өмірге дайын болу.

Қорытындылай келе, тарихты және әлеуметтік зерттеулерді оқыту тәжірибесінде оқытудың интерактивті әдістерін қолдану оқушылардың интеллектуалды белсенділігін арттыруға, демек, сабақтың тиімділігіне ықпал ететінін атап өткім келеді. Тіпті ең пассивті студенттер де белсенді іс-шараларға қатысады, олар өзіндік ойлау дағдыларын, мәселелерді шешуге шығармашылық көзқарасты дамытады. Ең бастысы - оқытудың интерактивті әдістерін қолдану қоғамның тапсырысын орындауға, белсенді өмірлік ұстанымы бар, өз бетінше ойлауға және шешім қабылдауға қабілетті саяси жетілген тұлғаны дайындауға көмектеседі.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Жолдасов Б. Инновациялық технологияларды білім беруде қолдану. Білім, 2007ж. 129б.
2. Көннеев Қ., Қалыкова А. Оқыту үрдісінде педагогикалық технологияларды ұтымды пайдалану. Білім, № 3, 2016 ж. 13б.
3. Кобдикова. Ж.У. (Ж.А. Қараевтың) Деңгейлеп оқытудың педагогикалық технологиясы. Алматы, 2007 ж. 82 б

**КГУ «Меновновская средняя школа»
отдела образования по городу Усть-Каменогорску УО Восточно-Казахстанской области
Учитель физической культуры, педагог-эксперт
Потапов Евгений Александрович**

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫХ ПОДХОДОВ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Сегодня важным требованием к работе учителя и успешной организации учебного процесса является обеспечение полного усвоения знаний и навыков всеми учащимися. Однако для достижения этой цели необходимо учитывать индивидуальные особенности развития учеников и их способностей, то есть использовать дифференцированный подход. Это означает, что учитель должен учитывать разные уровни знаний и навыков, интересы и потребности учащихся, чтобы обеспечить оптимальное обучение каждого ребенка. Дифференцированный подход помогает адаптировать материал и методы обучения к индивидуальным потребностям и способностям учеников, создавая более благоприятные условия для их обучения и достижения успеха.

Совершенствование урока физической культуры и повышение его эффективности невозможно без создания проблемы дифференцированного обучения. Важнейшим требованием современного урока физической культуры является обеспечение дифференцированного и индивидуального подхода к обучающимся с учетом состояния здоровья, особенностей физического развития, физической подготовленности, развития психических качеств. В целях реализации дифференцированного подхода к организации занятий физической культурой все учащиеся школы делятся по уровню здоровья и физической подготовки на три медицинские группы – основную, подготовительную и специальную медицинскую. Занятия в этих группах отличаются учебными программами, объемом и структурой физических нагрузок, а также требованиями к уровню усвоения учебного материала.

Под дифференцированным подходом на уроках общей физической культуры понимается четкий подход к каждой из выявленных групп учащихся в зависимости от их возможностей, позволяющий достичь оптимального уровня физического развития, физической подготовленности, а также соответствующего объема знаний, умений и навыков.

Важным и актуальным признается проблема организации дифференцированного подхода в теории и методике физического воспитания. Существуют научные разработки по различным аспектам этой проблемы, благодаря которым стали очевидны признаки, лежащие в основе дифференцированного подхода: состояние здоровья и уровень физического развития, уровень физической подготовки, степень биологической зрелости и пол детей, нервная система и свойства темперамента. Расширен раздел в группе упражнений для правильной осанки и укрепления мышц спины и живота. Скалолазание, подтягивания и акробатические упражнения полностью исключены. Учебный материал программы предназначен для обеспечения последовательной подготовки учащихся и, таким образом, создания хороших условий для подготовки или перехода в основную группу.

В решении задач дифференциации физического воспитания важным является вопрос достижения школьниками высокого уровня физической подготовленности. Практика показывает, что физически подготовленные дети быстрее адаптируются к учебным нагрузкам, увереннее в своих знаниях и умениях,

добиваются лучших результатов в учебной деятельности. Следовательно, необходимо дифференцировать учебно-воспитательный процесс по физической культуре с учетом подготовки школьников.

Комплекс методов по организации дифференцированного подхода на уроках физической культуры является весьма рациональным для проведения учебно-воспитательного процесса.

В целях совершенствования учебно-воспитательного процесса по предмету «Физическая культура» разработана учебная программа с методикой дифференцированного обучения учащихся 5-9 классов на основе учета индивидуальных возможностей учащихся и дифференциации процесса обучения и развития физических качеств. Дифференцированная методика обучения в соответствии с настоящей программой предусматривает решение следующих задач:

1. обучение жизненно важным моторикам и навыкам, их применение в различных ситуациях.
2. повышение уровня физической и функциональной подготовленности.
3. развивать индивидуальные способности ученика, устранять слабые места в физической подготовке.
4. получение знаний в области гигиены, медицины, необходимых понятий и теоретической информации по физической культуре и спорту.
5. воспитывать потребность и умение самостоятельно заниматься физической культурой, использовать их с целью осознанного отдыха, тренировок, повышения работоспособности.

Результат дифференциации физического воспитания учащегося зависит от процесса формирования индивидуальности человека, содержания обучения и воспитания, технологии обучения и воспитания, организации учебных форм.

Для того чтобы педагогически правильно управлять учебным процессом, своевременно вносить коррективы в урок, реализовывать дифференцированный подход в практической деятельности, помимо учета физического развития школьника, необходимо следить за физической подготовкой учащихся. Для изучения физической подготовленности учащихся можно составить программу, которая может включать в себя следующие тесты: прыжки в длину с места, метание мяча, ручная динамометрия.

Прыжки в длину с места. Эта задача показывает развитие силы и скорости движения.

Метание мяча (1 кг) в основном используется для оценки скоростно-силовых качеств при работе, выполняемой мышцами рук и туловища.

Кистевая динамометрия. Мышечная сила руки определяется динамометром. Для учащихся 1-3 классов шкала распределения составляет от 0 до 30 кг, для учащихся 4-10 классов шкала составляет от 0 до 90 кг. Сила правой и левой руки измеряется отдельно.

Дифференцированный подход можно применять не только в классе, но и при выполнении домашних заданий.

На уроке в соответствии с учебным материалом, изучаемым на данном этапе, подбираются упражнения для самостоятельной работы, комплексы домашней работы в основном предусматривают специальные упражнения для развития общеразвивающих и двигательных качеств. Составление домашнего задания таким образом, чтобы оно было доступным для учащихся и соответствовало их домашней подготовке, понятным, конкретным, запоминающимся и упорядоченным.

Следующий этап-введение домашнего задания в жизнь учащихся.

Заключительный этап-подведение итогов (наблюдение).

В настоящее время возникла необходимость в модернизации или совершенствовании физического воспитания в учебных заведениях, неоправданном забывании, утрата реальности контакта с природой, нарушение регулярности физического воспитания, появление многих других факторов. Если живой организм не получает хотя бы предельных нагрузок, он не развивается, не улучшается. На уроке физкультуры, когда ученик не потел, не устал, для него занятие было пустым. Внедряя на практике дифференцированный подход к обучению физической культуре с соответствующей технической спортивной базой, ученик получает необходимую нагрузку, может совершенствоваться. Кроме того, только на таких занятиях учитель может дать учащимся множество знаний и навыков, связанных с медицинской и гигиенической деятельностью и здоровьем. Одним словом, только на таких занятиях можно освоить вторую часть предмета – культуру.

Батыс Қазақстан облысы, Казталов ауданы
«Қоныс жалпы орта білім беретін мектебі» КММ
Математика пәнінің мұғалімі
Сакипкалиева Данна Нурталиповна

МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА ЭТНОПЕДАГОГИКА ЭЛЕМЕНТТЕРІН ҚОЛДАНУ

Аннотация: Бұл мақалада математика пәнін оқытуда этнопедагогика элементтерін енгізудің маңыздылығы қарастырылады. Автор білім беру үдерісіне халықтық педагогика әдістерін пайдалану арқылы оқушылардың ұлттық мәдениеті мен рухани құндылықтарын сақтауды және дамыту мақсатында математикалық білімді арттыруды көздейді. Мақалада этнопедагогиканың мәні мен міндеттері, сондай-ақ қазақ халқының педагогикалық дәстүрлерінің математикалық сабақтарда қолданылуы талқыланады. Математика пәнін оқыту барысында халық есептері, мақал-мәтелдер мен логикалық тапсырмалар арқылы оқушыларды шығармашылыққа және өз халқының мәдениетін құрметтеуге баулу көзделеді. Сонымен қатар, халықтық педагогиканың тәрбиелік маңызы мен оның бүгінгі күндегі қолданылуының өзектілігі көрсетіледі.

Кілт сөздер: Этнопедагогика, халықтық педагогика, математика, ұлттық мәдениет, шығармашылық ойлау, логикалық есептер, халық есептері, ұлттық дәстүрлер, қазақ халқы, білім беру.

Білім беруді дамытудың басым бағыттарын жүзеге асырудың қазіргі жағдайында білім беру саласындағы қарқынды өзгерістер, білім беру үдерістерін реттеуге жаңа талаптар қойылуда. Халық даналығының педагогикалық тәжірибесіне негізделген эвристикалық педагогикалық технологияларды пайдалану оқыту үрдісінің сапасын қамтамасыз етудің мүмкін болатын шарттарының бірі болып табылады.

Этнопедагогика – бұқараның жас ұрпақты тәрбиелеудегі тәжірибесі, олардың педагогикалық көзқарастары туралы ғылым, күнделікті өмір педагогикасы, отбасы, ру, ұлт, халық педагогикасы туралы ғылым.

Этнопедагогиканың негізгі мақсаты – көпұлтты мемлекетке бірігу барысында ана тілін, төл халық мәдениетін, этникалық болмысын жоғалту қаупіне тап болған белгілі бір этнос өкілдерінің тәрбиелік мүдделерін ескеру. Этнопедагогиканы, оның педагогикалық білім жүйесіндегі орнын бағалауда әртүрлі ұстанымдар бар. Кейбіреулер табиғат пен ондағы адамның орны туралы халықтық дәстүрлі түсініктерді зерттеп, оқу-тәрбие процесінде пайдалануды этнопедагогиканың міндеті деп санайды. Мамандардың тағы бір бөлігі оқу-тәрбие процесінде этникалық ерекшеліктерді ескерудің маңыздылығын жоққа шығармай, этнопедагогиканы әлемдік мәдениет пен ұлттық құндылықтарды меңгеруге жетелейтін этномәдени негізде кең ауқымды жалпы білім беру құралының бірі ретінде қарастырады. Мектеп жеке тұлғаның өзінің туған этникалық тобына сәйкестігін сақтау және қолдау үшін ғана емес, сонымен қатар оған кеңірек әлеуметтік әлемде еркін өзін-өзі анықтау және өзін-өзі жүзеге асыру мүмкіндіктерін беру үшін білім беру құралдары арқылы құрылған.

Этнопедагогика арқылы баланың білім алу қабілетін дамыту мынадай мақсат-міндеттерді көздейді:

- ұлттық-аймақтық компонент есебінен оқу материалының мазмұнын кеңейту;
- оқушылар мен мұғалімдердің бірлескен ізденіс және зерттеу қызметін күшейту;

- этномәдени бағдар беру арқылы сыныпта және сыныптан тыс жұмыстарда оқушылардың ұлттық өзіндік санасын қалыптастыру. Бұл тақырып мектеп мәселесін жүзеге асыруға ықпал ететіндігімен өзекті болып табылады, оның міндеттерінің бірі оқушылардың өзіндік тарихы, төл мәдениеті мен рухани құндылықтар жүйесі бар этностың өкілі ретінде өзін сезінуі болып табылады. Ол пәннің негізгі компонентін кеңейтіп, тереңдетеді және қолданбалы сипатқа ие. Негізгі мақсат – математика сабақтары арқылы оқу материалының шығармашылық іс-әрекетке мүмкіндіктерін көрсетуге көмектесу. Танымдық элементтері бар математика сабақтарында осы даму тақырыбы бойынша әртүрлі ақпаратты жаңарту, нақтылау және бекіту, сонымен бірге математикаға қызығушылықты арттыру және ана тілінде білімдерді өз бетінше толықтыруға деген ұмтылысты ояту мақсаты қойылады. Пәнді тартымды ету және оқушылардың шығармашылық ойлауына қуаныш сыйлау үшін әртүрлі құралдарды қолданамын: қызығушылықты оятатын әдеттен тыс сюжеттермен есептер, алгебраның күтпеген қолданбалары және

т.б. Әр оқушының қалыптасып дамуында, өздері күнбе – күн өмірден сезілетін, еститін, көретін заттары мен құбылыстары, оқиғалары үлкен орын алады. Соның ең негізгісі – қазақтың халықтық педагогикасы. Қазақ халқының сан ғасырлар бойы жинақтаған мол тәжірибесін, танымдық мұрасы, салт – дәстүр, әдеп – ғұрып, аңыз ертегілері, жұмбақ, мақал – мәтелдер, өлең – жырлары, ұлттық ойындары ерекше тәрбиелік мәні бар баға жетпес қазына.

Математика пәнінен терең білім беру адамның жан – жақты дамуына мол мүмкіндік жасайды.

Тәрбие беру мен оқыту әдістемелерінің түрлері көп. Соның бір түрі – математика пәніне этнопедагогика элементтерін енгізе отырып оқыту. Қаншама заман өтсе де маңызын жоймаған халықтық педагогиканы тәлім – тәрбиенің түп қазығына айналдыру – ата – ананың, ұжымның, жалпы мұғалімдердің басты борышы.

Халқымыздың тілін, тарихын, ұлттық дәстүрін, ата салтын ұмыта бастаған бүгінгі ұрпақты тәрбиелеуге ат салысу - жалпы ұлтымыздың міндеті.

Қазақ елінің дербестігінен туындайтын әлеуметтік – экономикалық қажеттіліктерге қарай оқушыларды салауатты, саналы өмірмен еңбекке тәрбиелеуге бағытталған, оқытудың мазмұны мен түрін жаңалауға, оларды ұлттық – мәдени және аймақтық ерекшеліктерге орай нақтылауға, қажеттікке қарай түзетулер жасап, қазақ тілінде көптеген математика есептерін құрастыра отырып тәрбиелеуде халқымыздың бала тәрбиесінде атам заманнан жинаған мол тәжірибесі бар. Оны ең жақсы қасиеттермен байытып, ұл қыздарының бойына сіңіру, ұлттық тәрбие беруді саралап, ұлттық тәлім тәрбие дәстүрімен тығыз байланыста дамыту және оны ұрпақтан – ұрпаққа жалғастыру көзделеді.

Осыны ескеріп математика пәнін оқытуда мазмұны қазақ халқының ұрпақ тәрбиелеудегі өмір тәжірибесінен, салт дәстүрлерінен, экономикалық, экологиялық ерекшеліктерінен көрініс бере отырып оқытқан тиімді. Мысалы, сабақты қорытындылағаннан кейін, оқушыларға мақал – мәтелдегі қажетті санды табу керек:

1. ... жақсы қос болмас,
... жаман дос болмас (екі)
2. ... бармақ жиналса, жұдырық болады. (бес)
3. ... тіспен шыққан сөз,
... рулы елге тарайды. (отыз)
4. ... кісі қазған құдықтан (бір)
... кісі су ішеді (мың)
5. ... жұрттың тілін біл,
... түрлі білім біл (жеті)
6. Досынды ... күн санама, ... жыл сана (үш)
7. Қазақ халқы қай санды киелі сан дейді.

Жауабы: 7 саны, көкті жеті қабат, жерді жеті қат деп есептейді, 7 қазына деген атаулар. Балаға жетіге келгенше жерден таяқ жейсің, жеті атасын білмеген жетесіз деген сөз осы 7 санының киелілігін білдіреді.

Сонымен қатар логикалық есептерді оқушыларды ойлауға үйрету арқылы ізденулеріне, ұлттық салт - дәстүрлерді еске түсіріп отыру үшін пайдалануға болады.

Халық есептері: «Табақ тарту» Ақжол дейтін кісінің үйіне қонақ келді. Шайдан соң қонақтарға табақ тарту кезінде Ақжол жұбайына келіп, «Екеу ара табақ тартсаң, онда бір табақ ет артылып қалады, не істеу керек?» - деген екен. Сонда қонақ қанша, табақ қанша? Жауабы: 12 қонақ, 5 табақ

Халық педагогикасының тағылымдарын математика сабақтарында қолдану – оның білімдік және тәрбиелік мақсаттарын жүзеге асырумен қатар, халқымыздың салт – дәстүрін қастерлеп, оқушыларды ұлттық мақтаныш рухында тәрбиелеуде зор мәні бар.

Математика пәнінде этнопедагогика элементтерін қолдану – оқушылардың білім алу процесін байытып, олардың шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Қазақ халқының педагогикалық дәстүрлерін сабаққа енгізу арқылы, оқушылардың тек математикалық білімдері ғана емес, ұлттық мәдениетке деген құрметі де қалыптасады. Халықтық дәстүрлер мен мақал-мәтелдер, логикалық есептер және ұлттық тәрбиенің басқа да құрамдас бөліктері балалардың дүниетанымын кеңейтіп, олардың өз мәдениетіне деген мақтанышын оятады. Сонымен қатар, этнопедагогика элементтері математика сабағын қызықты әрі тартымды етеді, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады және оларды тек біліммен ғана емес, рухани-мәдени тұрғыда да байытады. Осылайша, этнопедагогиканың мәні мен мақсаты, оның математикалық білім берудегі рөлі қазіргі білім беру жүйесінде ерекше маңызға ие, бұл оқушылардың толыққанды, жан-жақты дамуына ықпал етеді.

Жетісу облысы, Талдықорған қаласы
“Ш.Уәлиханов атындағы №10 орта мектеп-гимназиясы” КММ
Химия және биология пәндерінің мұғалімі
Зайтбекова Куралай Бульгуновна

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК DAҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту – ең маңызды міндеттердің бірі. Зерттеушілік дағдыларды қалыптастыру оқушылардың ғылыми ойлауын дамытуға, өз бетінше ақпарат іздеуге, оны талдауға және қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Бұл тұрғыда химия және биология пәндері зерттеушілік қызметті ұйымдастыру үшін ерекше мүмкіндік береді. Аталған пәндер оқушыларға табиғи құбылыстарды түсіндіруге, тәжірибелік дағдыларды меңгеруге және ғылыми зерттеу әдістерін қолдануға жағдай жасайды.

Химия және биология пәндеріндегі зерттеушілік дағдылардың ерекшелігі

Зерттеушілік әдістемелерді қолдану мүмкіндігі

Химия мен биология пәндері табиғаттағы процестерді тәжірибе арқылы түсіндіруге негізделген.

Бұл пәндер:

- Құбылыстарды бақылауға;
- Деректерді жинап, талдауға;
- Нақты нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Мысалы, биология сабағында өсімдіктердің фотосинтез процесін зерттеу немесе химияда заттардың химиялық реакцияларын бақылау арқылы оқушылар зерттеушілік дағдыларын дамытады.

Құрал-жабдықтарды қолдану

Химия және биология пәндерінде зертханалық құралдар мен технологияларды пайдалану оқушылардың зерттеушілік қызығушылығын арттырады.

- Микроскоппен жасушаларды зерттеу,
- Химиялық реакцияларды бақылау,
- Тәжірибе нәтижелерін талдау оқушылардың ғылыми тәсілдерін жетілдіреді.

Пәнаралық байланыстың дамуы

Химия мен биология зерттеулер барысында физика, математика, география сияқты пәндермен тығыз байланыс орнатады. Бұл оқушылардың ғылыми ойлауының кеңеюіне ықпал етеді.

Химия және биология пәндеріндегі зерттеушілік дағдыларды дамыту тәсілдері

Эксперименттік жұмыстар

Эксперименттер оқушылардың ғылыми зерттеу процесін түсінуіне көмектеседі.

- Химияда: Заттардың қасиеттерін зерттеу, реакция жылдамдығын бақылау.
- Биологияда: Өсімдіктердің өсуіне әртүрлі факторлардың әсерін зерттеу, микроорганизмдердің әрекетін бақылау.

Жобалық зерттеулер

Жобалар оқушыларға нақты проблемаларды шешуге мүмкіндік береді.

- Экология саласында жергілікті экожүйенің жағдайын талдау.
- Суды тазартудың тиімді әдістерін анықтау.
- Қалдықтарды қайта өңдеу жобаларын жасау.

Проблемалық оқыту әдісі

Оқушыларға күрделі, бірақ қызықты сұрақтар мен мәселелер ұсыну арқылы зерттеуге ынталандыру.

- Мысалы: “Қышқыл жаңбырдың өсімдіктерге әсері қандай?” немесе “Қоршаған ортаға химиялық қалдықтардың зияны қалай азайтылады?”

Дала жұмыстары

Табиғи ортада өткізілетін сабақтар оқушылардың зерттеушілік қабілеттерін жетілдіреді.

- Биологияда – өсімдіктер мен жануарлардың тіршілік ортасын зерттеу.
- Химияда – судың немесе топырақтың құрамын талдау.

Оқушылардың білім деңгейі мен қызығушылығындағы өзгерістер

Химия және биология пәндеріндегі зерттеушілік әдістерді қолдану оқушылардың:

Білімін тереңдетеді: Оқушылар ғылыми ұғымдарды практикада қолдануды үйренеді.

Сыни ойлауын дамытады: Ақпаратты талдау, сұрақ қою және дәлелдер келтіру қабілеті артады.

Қызығушылығын арттырады: Оқушылар жаңа білім алуға ынталанып, ғылымға деген қызығушылығы күшейеді.

Практикалық қабілеттерін қалыптастырады: Құрал-жабдықтарды пайдалану, тәжірибелер жасау және нәтижелерді интерпретациялау дағдылары дамиды.

Оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту әдістері

Сабақ барысында қолданылатын әдістер

- Проблемалық оқыту (problem-based learning).
- Ой қозғау және гипотеза ұсыну әдістері.
- Эксперименттік және практикалық жұмыстар.

Зерттеу жобалары

- Жоба негізінде оқыту әдісінің тиімділігі.
- Жобаның құрылымы: тақырып таңдау, мақсат қою, деректер жинау және қорытынды жасау.

Дарынды оқушылармен жұмыс

- Олимпиадаға дайындық кезінде зерттеушілік дағдыларды дамыту.
- Ғылыми жарыстарға оқушыларды қатыстыру тәжірибесі.

Мысалдар мен тәжірибе

Практикалық мысалдар

- Мектеп зертханасында өткізілген химия немесе биология эксперименттері.
- Экологиялық мәселелер бойынша зерттеу жобалары.

Нәтижелер мен бақылаулар

- Зерттеушілік әдістерді қолданғаннан кейін оқушылардың білім деңгейі мен қызығушылығындағы өзгерістер.

Қорытынды

Негізгі қорытындылар

- Зерттеушілік дағдылардың оқушының жеке дамуына және білім сапасына тигізетін әсері.

Ұсыныстар

- Мұғалімдерге арналған әдістемелік ұсыныстар.
- Зерттеушілік жұмыстарды ұйымдастыруды мектеп деңгейінде жетілдіру жолдары.

Әдебиеттер тізімі

- Оқулықтар, ғылыми мақалалар, әдістемелік құралдар, нормативтік құжаттар. Зерттеушілік әдістерді қолданғаннан кейін оқушылардың білім деңгейі мен қызығушылығындағы өзгерістер

Зерттеушілік әдістер оқыту процесінде оқушылардың білімін тереңдетуге және оқу үдерісіне қызығушылығын арттыруға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдістерді қолдану нәтижесінде мынадай өзгерістер байқалады:

Білім деңгейіндегі өзгерістер

Терең және жан-жақты білімнің қалыптасуы

- Зерттеушілік әдістер оқушыларға ақпаратты өз бетімен іздеуге, оны талдауға және қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

- Теориялық білім тәжірибемен ұштасады, бұл оқушылардың оқу материалын тереңірек түсінуін қамтамасыз етеді.

Сыни ойлау дағдыларының дамуы

- Оқушылар алған ақпаратты талдап, өз көзқарастарын дәлелдеу қабілетін жетілдіреді.
- Қарсы аргументтерді қарастыру және жаңа шешімдер ұсыну қабілеті дамиды.

Құзыреттіліктердің қалыптасуы

• Зерттеушілік тапсырмалар оқушылардың аналитикалық ойлау, мәліметтерді интерпретациялау және логикалық тұжырым жасау сияқты дағдыларын қалыптастырады.

• Жобаларды орындау барысында оқушыларда жоспарлау және ұйымдастыру қабілеттері дамиды. Нақты өмірмен байланыс

• Зерттеушілік әдістер шынайы мәселелерді шешуге бағытталғандықтан, оқушылардың алған білімі өмірде қолдануға ыңғайлы болады.

• Қоршаған орта, экология, медицина сияқты тақырыптарды зерттеу арқылы оқушылардың практикалық білім деңгейі артады.

Қызығушылық деңгейіндегі өзгерістер**Оқуға деген ынтаның артуы**

• Зерттеушілік әдістер оқушылардың сабаққа белсенді қатысуын арттырады. Олар зерттеуге, жаңа нәрселерді ашуға құштар болады.

• Сабақтағы шығармашылық еркіндік оқушылардың өз идеяларын жүзеге асыруға қызығушылығын оятады.

Мотивацияның күшеюі

• Өзіндік зерттеулер нәтижесінде жеткен жетістіктер оқушылардың ішкі мотивациясын арттырады.

• Жетістікке жету арқылы оларда өзін-өзі бағалау жоғарылайды.

Практикалық тапсырмаларға қызығушылық

• Эксперименттер мен жобалар жүргізу барысында оқушылар нақты құрал-жабдықтарды қолданып, нәтижелерін бақылауға қызығады.

• Әсіресе, химия, биология пәндерінде зертханалық жұмыстар оқушылардың пәнге деген қызығушылығын күшейтеді.

Тақырыпқа байланысты қызығушылықтың артуы

• Зерттеушілік әдістер оқушыларға оқу материалының шынайы өмірдегі маңыздылығын көрсетуге көмектеседі.

• Белгілі бір тақырып бойынша жаңа білімді өздігінен ашу процесі оларға қызықты әрі тартымды болады.

Әлеуметтік және коммуникативтік дағдылардың дамуы

• Топтық зерттеулер барысында оқушылар өзара пікір алмасып, бір-бірімен ынтымақтастықта жұмыс істеуді үйренеді.

• Тапсырмаларды орындау кезінде өз ойларын еркін жеткізу және ұсыну қабілеттері артады.

• Презентациялар мен жобаларды қорғау барысында оқушылардың өзін-өзі көрсету қабілеті жетіледі.

Нәтижелерді бағалау және рефлексия

• Зерттеушілік жұмыстан кейін оқушылар өз әрекеттерін талдап, жетістіктері мен кемшіліктерін бағалауды үйренеді.

• Кері байланыс арқылы өздерінің білім алу стратегияларын жақсартып алады.

• Нәтижеге жеткен сайын оларда өз біліміне сенімділік қалыптасады.

Зерттеушілік әдістерді қолдану оқушылардың білім деңгейі мен қызығушылығына оң әсер етеді:

• Оқушылардың теориялық және практикалық білімдері тереңдейді.

• Олар шынайы өмірдегі мәселелерді шешуге бағытталған әрекеттерге қызығады.

• Сыни ойлау және өз бетімен білім алу қабілеттері артып, жеке тұлға ретінде дамиды.

Зерттеушілік әдістерді тұрақты қолдану – білім беру процесінің тиімділігін арттырудың негізгі жолдарының бірі.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Ерохин А.К. Инновации в образовании: прошлое и перспективы будущего // Научно-методический электронный журнал «Концепт». - 2017. - №3. - С. 2-4.
2. Имашева И.А. Педагогические идеи Дж. Дью // Вестник Московского городского педагогического университета. - 2016. - № 1. - С. 11-13.
3. Инновационные технологии в образовательном процессе: Сборник научных трудов Курского филиала Финуниверситета / под ред. к.э.н., доцента Л.А. Дремовой. - Курск, 2017. – 211 с.

4. Лисичкин Г.В. Метод проектов при обучении химии // Публикации МГУ им. М.В. Ломоносова. -2018. - №4. - С. 130-134.
5. Назарова Т.С. Современные проблемы методики химии. Публикации Института содержания и методов обучения РАО Москва. - 2017. - №1. - С. 27-30.
6. Основы разработки педагогических технологий и инноваций: Монография / под. ред. проф. В.А. Пятина. – Астрахань, Изд-во Астраханского гос. пед. ун-та, 1998. - 380 с.
7. Садомцева О.С., Шакирова В.В., Джигола Л.А. Пропедевтика химических знаний учащихся начальной и основной школы // Физика в школе. – 2020. – S 2. – С.186-189.
8. Томина Е.Ф. Педагогические идеи Дж. Дьюи: история и современность // Вестник ОГУ. - 2011. - №2 (121). - С. 360-366.
9. Турчен Д.Н. Проектная деятельность как один из методических приемов формирования универсальных учебных действий // Интернет-журнал «Науковедение». - 2013. - Вып. 6 (ноябрь – декабрь). -С. 5-8.
10. Цыганов А.В. Инновационные подходы в моделировании учебного процесса // Педагогическая наука. - 2015. - №11. - С. 136-139.
11. Школьная химия терпит бедствие национального масштаба [Электронный ресурс]. – Режим доступа

Ақтөбе қаласы
"№65 жалпы білім беретін орта мектеп" КММ
Дене шынықтыру пәні мұғалімі, педагог-модератор
Айдар Қанат Ерденұлы

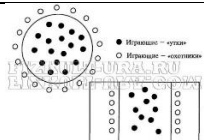

ЖҮГІРУ ОЙЫНДАРЫНА ҚАТЫСУ

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: 8 бөлім: Жеңіл атлетика арқылы салауатты өмір салты		Мектеп: №65 ЖББОМ	
Күні:	Мұғалімнің аты-жөні: Айдар Қанат Ерденұлы		
Сынып: 3	Қатысқандар саны:		Қатыспағандар саны:
Сабақ тақырыбы	Жүгіру ойындарына қатысу		
Оқу мақсаттары	3.1.3.3. Уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінетінін көрсететін машықтарды және жүйелілікті дамыту және жетілдіру		
Сабақ мақсаттары	Уақытты, кеңістікті түінетіндігін дамытады және жаттығуларды дұрыс әрі тиімді орындайды.		
Бағалау критерийлері	• кеңістікті және бірқалыптылықты жетілдіреді; • дене жаттығуларын және тапсырманы дұрыс орындайды; • жаттығулардың пайдасын біледі.		
Тілдік мақсаттар	Оқушылар: • Физикалық жүктеме арқылы қалай денсаулықты бекіту түсінігін көрсету және талқылау. Пәнге тән лексика мен терминология: Мыналарды қамтиды: • Дене бөлшектері • Жүгіру, жүру, адымдап жүру		

	• Скакалка арқылы секіру, подпрыгивания, • тыныс алу, жүрек қағысы • жүрек соғысының жиілігі • көшбасшылық • патриотизм • әділ ойын Диалог пен жазу үшін пайдалы сөздер мен тіркестер: Талқылау үшін сұрақтар: • Неліктен физикалық жаттығуларды тұрақты орындау қажет? • Берілген физикалық жаттығулардан кейін өзіңізді қалай сезінесіз: шаршаңқы, жігерлі, сенімді? • Дене әрекеттері сіздің күшті болуыңызға көмектеседі ма? • Жүгіру кезінде жүрек соғысының жиілігі қалай өзгереді?
Құндылықтарды дарыту	• оқушының төзімділік, жылдамдық, күш, ептілік және икемділік сияқты қозғалыс дағдыларын дамытады; • ұлтжандық, құрмет, командада жұмыс; • оқушыларды өмір бойы салауатты өмір салтын ұстануға бағыттай отырып, алынған дағдыларды қолдануға ынталандырады;
Пәнаралық байланыстар	Биология, физика пәндерімен байланыстырылады. (Жеңіл атлетика арқылы салауатты өмір салты арқылы әлеуметтік дағдылар орындау барысында физикалық белсенділік және төзімділік қызметінің қимылын түсінеді).
АКТ қолдану дағдылары	Тақырып бойынша жеңіл атлетика арқылы салауатты өмір салты арқылы әлеуметтік дағдылар физикалық белсенділік және төзімділік қызметін көрсету (АКТ қолданған жағдайда)
Бастапқы білім	Білім алушылар алдыңғы сыныптарда, сондай-ақ сабақтан тыс уақыттан алған оқушылардың жеңіл атлетика арқылы салауатты өмір салты дене шынықтырудың өткен бөлімдерінен жүгіру, секіру және лақтыру дағдыларының даму бойынша білімдері мен дағдылары бар.

Сабақ барысы

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
Сабақтың басы 10 мин	I. Сапқа тұрғызу. Сергіту сәті. Оқушылардың сабаққа қызығушылығын ояту. «Сәлемдесу» ойыны: Қазір біз сендермен ойын ойнаймыз, қимылды тез жасауларың керек. "Бастаймыз" деген белгі берілгенде, мен қалай амандасу керек екенін айтамын, сонда сендер бір-бірлеріңмен тез-тез амандасасыңдар. Әр адаммен әртүрлі амандасасыңдар. Сонымен, көзбен...қолмен... өкшемен...иықпен...кұлақпен...тіземен....иекпен.... арқамен. Мұғалім айтады: «Біз пәндерді кіріктіруді, қозғалу дағдыларын, дене қасиеттерін қауіпсіздік ережесін сақтау мен сабақ тақырыбы бойынша айту арқылы дамытуды жалғастырамыз» Мұғалім Сіздер үшін денсаулықты сақтау нені білдіреді деп сұрақ қояды. Мұғалім оқушыларды сабақ тақырыбымен, күтілетін нәтижелермен және сабақ мақсаттарымен таныстырады. II. Мұғалім сабақтағы қауіпсіздік техникасын еске салады. (II) «Тек бір минут» стратегиясын өткізеді Оқушылар бір-бірін бағалайды Оқушылар тамырдың ырғағын санайды. Мұғалім дененің құрлысын жазуды ұсынады. Мұғалім оқушылармен бірге алдағы ауыр дене жүктемесіне ағзаны дайындау үшін түрлі бұлшық ет топтарын ширатып шынықтыру үшін көшбасшыны таңдайды. Денені ширатып шынықтырғаннан кейін мұғалім оқушыларға «Көңіл-күй ағашы» стратегиясы бойынша жаттығудан кейінгі көңіл-күйді анықтауды ұсынады. Мұғалім сұрақ қояды: - сіз таңдаған көңіл-күйлеріңізді қалай түсіндіруші едіңіз?	Кең, таза кеңістік әрбір әрекет үшін. Мұғалімге ысқырық
Сабақтың ортасы 25 мин.		Әр қызмет түріне арналған үлкен бос кеңістік, ысқырық волейбол добы конус

	(С, Т, ЖЖ, Ж) Жүргізуші белгіленіп сызылған шеңбердің (радиусы 5—10 м) бойына, қолына доп беріп, ойыншыларды тұрғызады, — бұлар «аңшылар». Қалған ойыншылар «үйрек» болып, ойын жүргізушінің берген белгісі бойынша шеңбердің ішіне жамырай жүгіріседі де, «Тоқта!» деген кезде бәрі орындарында қозғалмай тұра қалады. Осы кезде «аңшылар» қолдарындағы доптарымен «үйректерді» атқылай бастайды. «Аңшылар» атқылаған кезде «үйректерге» доптан бұлтаруға болады, бірақ тұрған орнынан жүріп кетуге болмайды. «Өлген үйректер» аңшыны алмастырады, ал «үйректерге» тигізе алмаған «аңшылар» доптарын алып қайтадан атқылайды. Осылайша «аңшылар» орындарын ауыстырғаннан кейін ойын қайта жалғасады Оқушылар командалық эстафетаны кезеңмен орындайды: 1 кезең - 5 метр қашықтықта қойылған шеңберге доптарды бірінің артынан бірі жүгіріп келіп орналастыру; 2 кезең - конусты айнала допты алып жүріп жүгіру; 3 кезең – допты аяқ арасына қысып, оқушы мәре сызығына дейін секіріп келіп әріптесіне допты беру; Ойынды бірінші бір команда кейін екінші команда орындайды. Ойын соңында оқушылар бірін бірі бағалайды. Дене белсенділігі ең жоғары деңгейін қамтамасыз ету үшін әрбір кедергі төмен деңгейде көрсеткіштерді ұстаңыз. Оқушылар жұмыс жүргізу кезінде, олардың жалпы дағдыларын бақылап кедергілерді өзгертуге болады. Сұраңыз: Мектепте және мектептен тыс қандай жаттығуды орындай аласыздар? Аз уақыт ішінде үйректерге көп доп тигізген команда жеңіске жетеді. Мұғалім допты лақтыру үшін уақыт белгілеуге болады. Назар аударыңыз: допты лақтыру кезінде сызықтан шығуға болмайды. Шеңбердегі қатысушыларға допты қолмен ұстауға болмайды. Егер доп ойыншыларға еденге тигеннен кейін тисе, ол есептелмейді. Дескриптор: - Допты лақтыру кезіндегі қауіпсіздік ережесін сақтайды. - Жүгіру кезіндегі қозғалыс әрекеттерін жасайды. - Ойынның ережесін біледі. ҚБ: бірін-бірі бағалау. Бір-бірлеріне ауызша кері байланыс береді.	бор. Қозғалмалы ойындарға сілтеме: http://www.fizkultura.ru/sci/mobile_game/26
Сабақтың соңы 5 мин.	Сабақты қорытындылау. - Оқушыларды сапқа тұрғызып, тыныс алу жаттығулары арқылы бастапқы қалыпқа ағзаны келтіру; - Қол жеткен нәтижелер туралы ойлау өзіндік талдау жүргізуге дағдыландыру; - Өткен тақырып бойынша мұғалім мен оқушының талдау іс-әрекеті; - Сұрақ-жауап арқылы кері байланыс жүргізеді; Рефлексия: - нені білдім, нені үйрендім? - нені толық түсінбедім? - немен жұмысты жалғастыру қажет? бәрін жақсы түсіндім. Енді түсініп келемін Түсінбедім Барлығын түсіндім	Құрал-жабдықтарды жинау. Кері байланыс үшін парақ

**«Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Қордай ауданының білім бөлімінің
«Мұқан Төлебаев атындағы өнер мектебі» КММ
Өнер мектебінің қосымша білім беру педагогы, педагог-сарапшы
Алмешова Гулназ Тынышбаевна**

ӨНЕР МЕКТЕБІНДЕ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Музыка - адамның рухани әрі мәдени дамуына елеулі әсер ететін өнер түрі. Осы салада инновациялық технологияларды қолдану, білім беру процесін қызықты әрі тиімді етуге мүмкіндік береді. Мен өз баяндамамда музыка сабағында инновациялық технологияларды енгізудің негізгі аспектілері мен артықшылықтарын қарастырмақпын.

Музыка сабағында инновациялық технологиялар қолдану оқу үрдісін белсендендіруге, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға және музыкамен жан жақты таныстыруға көмектеседі. Міне, бірнеше тиімді технологиялар:

1. Интерактивті оқыту құралдары

Интерактивті тақталар мен мультимедиялық құрылғылар музыка сабақтарын өткізу барысында өте пайдалы. Олар музыкалық шығармаларды, ноталарды, бейнемазмұнды және басқа да дидактикалық материалдарды көрнекі түрде көрсете алады. Оқушылар бұл құралдардың көмегімен оқу материалын жақсы қабылдап, оны зерделеуі жеңіл болады.

2. Онлайн платформалар мен қосымшалар

Музыкалық білім беруде арнайы жасалған онлайн платформалар мен мобильдік қосымшалар да маңызды рөл атқарады. Мысалы, MusicTheory.net, Yousician, GarageBand, MuseScore, Simply Piano, YouTube, SoundCloud, Bandcamp сияқты платформалар мен қосымшалар оқушыларға музыкалық теорияны, интонацияны, ритмді және композицияны үйренуге мүмкіндік береді. Олардың тиімділігі - кез келген уақытта пайдалануға және өз бетінше оқуына болады. Сондай-ақ, өз шығармашылық жұмыстарын жариялау мүмкіндігіне ие болады. Ал Coursera, Khan Academy, edX секілді Музыкалық білім беру сайттарында музыкалық теория, композиция, музыка тарихы бойынша интерактивті курстарды пайдалана алады. Аталған қосымшалар оқушыларға музыканы интуитивті интерфейс арқылы үйренуге көмектеседі. Бұл қосымшалар нота оқуды, аспапта ойнауды үйретуге және ән айту дағдыларын дамытуға бағытталған.

3. Қашықтан оқыту

Музыка сабақтарын қашықтан өткізу үшін вебинарлар, видеосабақтар және онлайн-конференциялар ұйымдастыруға болады. Бұл формат музыка пәнін үйретудің жаңа мүмкіндіктерін ашады, сонымен қатар, оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытады. Оқушылар өздерінің шығармаларын әлеуметтік желілерде немесе арнайы платформаларда жариялай алады, ал мұғалімдер оларды сараптап, кері байланыс беріп отырады. Бұл процесс оқушылардың шығармашылығын дамытуға қосымша жағдай жасайды.

4. Цифрлық музыкалық құралдар: MIDI пернетақталары, сандық синтезаторлар және дыбыс жазу бағдарламалары (мысалы, GarageBand, FL Studio) оқушыға өз композицияларын жасауға және жазуға мүмкіндік береді.

5. Виртуалды шындық (VR): VR техникаларын қолдана отырып, оқушылар музыкаға жан-жақты еніп, 3D форматта оқу материалдарын зерттей алады. Мысалы, музыка тарихын үйрету үшін виртуалды мұражайлар мен концерттерге саяхаттау мүмкіндігі бар.

Осы инновациялық технологияларды қолдану арқылы мұғалімдер оқушылардың ынтасын арттыра алады, музыканы оқыту үрдісін интерактивті, қызықты және тиімді етуге мүмкіндік береді. Мысалы, сандық құралдар арқылы оқушылар өз әндерін жазып, композицияларын жасау барысында музыкалық сауаттылықтарын тереңдете алады. Бұл оларға өздерінің музыкалық идеяларын жүзеге асыруда мол мүмкіндік береді.

Музыка мектебінде Виртуалды шындықты қолдану жолдары мен әдістеріне мысал келтірейік.

Музыка сабақтарында, «Классикалық және заманауи музыка» тақырыбында дебат өткізуге болады. Дебат технологиясы оқушыларға өз пікірлерін дәлелдеуге, аргументтер мен контраргументтерді талдауға мүмкіндік береді. Бұл – музыкалық білімді тереңдетудің тамаша тәсілі. Классикалық музыка мен заманауи музыканың айырмашылықтары мен ұқсастықтарын зерттегенде, оқушылар тек музыкалық теорияларға назар аударып қана қоймай, сонымен қатар әр түрдің мәдени және тарихи контекстін де қарастырады. Мұндай талқылау оқушылардың сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытады, әрі музыканың әртүрлі аспектілерін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Классикалық музыка жекелеген композиторлардың шығармашылығымен, және сол кезеңнің эмоциясымен тығыз байланысты. Ал заманауи музыка түрлі стильдер мен жанрларды қамтиды, тыңдармандардың көңіл-күйі мен қоғамдағы өзгерістерге жауап береді. Дебат кезінде оқушылар классикалық музыка мен заманауи музыканын ерекшелігін, олардың тыңдаушыларына қалай әсер ететінін сараптай алады, бұл өз кезегінде музыкалық талғамды дамытуға ықпал етеді.

Сабақты түрлендіру мақсатында дебат кезінде айтылған деректер мен дәйектерді Виртуалды шындық арқылы тексеруді ұсынар едік. Виртуалды шындық технологиясы білім беру процесінде жаңа мүмкіндіктер ашады, әсіресе музыка сабақтарында. Ол арқылы оқушылар музыка теориясын, композицияны және орындаушылық шеберлікті тәжірибе негізінде меңгере алады. Атап айтар болсақ:

Интерактивті тәжірибе: ВШ технологиялары арқылы оқушылар музыкалық аспаптарды виртуалды түрде тәжірибе жасап, дыбыс шығару механизмін тереңірек түсінеді. Мәселен, пианино немесе гитара аспаптарының виртуалды модельдері арқылы оқушылардың оларды меңгеруді жеңілдейді.

Зертханалық сыныптар: ВШ сыныптарында музыка тарихы мен мәдениетін зерттеуге мүмкіндік беретін виртуалды экскурсиялар ұйымдастыру. Бұл оқушыларға түрлі музыкалық дәстүрлер мен стилдерді көруге мүмкіндік береді, оқу процесін толыққанды тәжірибеге айналдырады. Оқушылар аспаптарды 3D форматында зерттей отырып, оқу материалын барынша жағымды әрі әсерлі қабылдайды. Шығармашылық атмосфера қалыптасады.

Топтық жобалар: Оқушылар ВШ платформасында музыкалық туындыларды бірге құрастырып, танымал шығармаларды интерпретациялау арқылы командалық жұмыс дағдыларын дамыту.

Виртуалды шындықтың тағы бір тиімді әдісі — **музыканттардың әрекетін симуляциялау**. Мысалы, оқушылар белгілі бір музыканттың орындау техникасын үйрену барысында оның виртуалды концертінде қатыса алады. Бұл әдіс арқылы шәкірттер орындаушылық шеберліктерін шыңдап, көрнекті музыкалық дәстүрлердің мәнін тереңірек түсінеді.

Сонымен қатар, ВШ оқу процесінде **теоретикалық білім мен практикалық дағдыларды үйлестіруге** мүмкіндік береді. Оқушылар музыка теориясы бойынша сабақта түрлі виртуалды тапсырмалар мен квесттер орындау арқылы логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға, ноталарды оқуды, аранжировканы және импровизацияны меңгеруге септігін тигізеді.

Виртуалды шындық оқушылар үшін ашық **музыкалық орта** жасау, жаңа идеялар мен концепцияларды талқылау, сонымен қатар, өз шығармашылықтарын көрсету мүмкіндіктерін арттырады.

Аталған технологияларды қолдану әдістемесіне мынадай бір мысал келтірейік:

Тақырып: «Классикалық және заманауи музыка»

Сабақтың мақсаты: Оқушылардың музыка түрлері уралы түсінігін тереңдету

Міндеттері:

1. Классикалық және заманауи музыка жайлы мәлімет беру
2. Оқушылардың музыкалық білімі мен қабілеттерін арттыру, шығармашылық және зерттеу дағдыларын дамыту
3. Инновациялық технологияларды қолдануға баулу

Сабақты жүргізу тәсілдері	Тақырыпты ашу тәсілдері	Нәтиже
Оқушылар теориялық тұрғыдан тұжырымдаған ой айту үшін Оқушыларды екі топқа бөліп, бір топқа классикалық музыка, бір топқа заманауи музыканың артықшылықтарын талдау тапсырмасы беріледі. Әр топқа тең мүмкіндік беріп, бір-біріне қарсы айтылған пікірлерден қорытынды жасалу керек.	Берілген тақырып салыстырмалы талдау процесінде ашылады. Талқылау барысында оқушыларды келесі сұрақтарға бағыттау керек: Заманауи музыка мен классикалық музыканың айырмасы мен ұқсастығы?; Классикалық туынды көзіргі заманға сай ма?; Классикалық музыкаға қызығушылар көп пе, заманауи музыкаға ма?; Классикалық шығарма және заманауи музыка арқылы туындайтын сезімдер; Классикалық туындының ұзақ уақыт бойы құндылығын жоғалтпау себебі? деген сияқты сұрақтар арқылы жүреді. <i>Әр топтың айтқан уәжін растау немесе жоққа шығару үшін Виртуалды шындық қолданылады.</i>	Нәтижесінде оқушылар классикалық музыка мен заманауи музыканың маңызын терең түсінеді.

Расында да классикалық және заманауи музыканың айырмасы мен ерекшелігін ашып көрсетуде виртуалды шындық тиімді құрал болып табылады. Төменде осы әдісті қолданудың бірнеше жолы келтірілген:

Виртуалды экскурсиялар:

Виртуалды шындық көмегімен оқушыларды белгілі опералар, симфониялық концерттер немесе музыкалық шараларға виртуалды экскурсияға апару.

Интерактивті музыкалық тәжірибе:

Оқушыларға виртуалды музыкалық құралдар мен бағдарламаларды қолдана отырып, классикалық және заманауи музыканы жасау мен орындауды үйрету. Мысалы, виртуалды пианинолар, гитаралар немесе музыка бағдарламалары.

Виртуалды орындаулар:

Оқушыларға белгілі бір классикалық немесе заманауи музыкалық шығарманы виртуалды ортада орындауға мүмкіндік беру.

Заманауи музыка бойынша:

VR платформасы арқылы олар заманауи өнер көрмелеріне, музыкалық фестивальдарға немесе заманауи композиторлармен сұхбаттарға қатыса алады.

Музыка құрастыру және орындау: Виртуалды шындықта музыкалық аспаптарды пайдаланудың интерактивті симуляцияларын жасау. Оқушылар классикалық немесе заманауи стильдегі музыканы өздері құрастырып, орындап, кейінірек жұрт алдында көрсетуге мүмкіндік беру.

Сабақты жүргізу барысында IT маманның көмегіне жүгінген жөн, әрі ВШ шлемімен жабдықталған орында өткізген дұрыс.

Қорытынды

Оқытушылар VR платформада өздерінің оқу материалдарын интерактивті түрде ұсына отырып, теорияны практикамен үйлестіруге мүмкіндік жасайды. Оқушылар виртуалды кеңістікте музыкалық аспаптарды тәжірибе жүзінде қолданып, музыкалық құрылымдарды немесе стильдерді әрі қарай зерттейді, сонымен бірге, тыңдаушының өнермен байланысын нығайтады.

Виртуалды шындық музыка сабағында тек тарихи контекстті емес, сонымен қатар визуализация мен интерактивтілік арқылы жаңа жол ашады. Мысалы, оқушыларға виртуал әлемде музыкалық аспаптарды пернетақта немесе экран арқылы басқаруына мүмкіндік беру арқылы, олар өздерінің есту қабілеттері мен музыкалық интуицияларын дамытуда айтарлықтай жетістіктерге жете алады. Сондай-ақ, оқушылар түрлі музыкалық жанрлар мен стильдерді, сондай-ақ олардың тарихын зерттеп, түсініп, классикалық және заманауи музыканың ерекшеліктерін аша алады. Бұл процесс оқушылардың жалпы мәдениеттік өрісін кеңейтеді және өнерге деген қызығушылығын арттырады.

Виртуалды шындық сияқты инновациялық технологияларды қолдану педагогтің кәсіби дамуында жаңа мүмкіндіктер ашады. Бұл сабақ сапасын арттырып, заман талабына сай білім беруге мүмкіндік туғызады.

Карагандинская область, г. Балхаш
КГКП "Дворец школьников имени Агыбай батыра"
Педагог дополнительного образования
Мугманова Индира Медетовна

«ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЕ ТВОРЧЕСТВО КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ»

Сегодня в обществе огромное внимание уделяется детям с ограниченными возможностями здоровья. В соответствии с «Конвенцией о правах ребенка» (1989) и «Всемирной декларацией об обеспечении выживания, защиты и развития детей» (1993) каждому ребенку должно быть гарантировано право на развитие, воспитание и образование с учетом его индивидуальных возможностей. Идет поиск решения проблемы: как сделать так, чтобы особенные дети могли вести полноценную и достойную жизнь.

26 июня 2021 года Президент РК Қасым-Жомарт Тоқаев подписал закон об инклюзивном образовании, который направлен на реализацию прав лиц с особыми образовательными потребностями на доступное образование без дискриминации и обеспечение их инклюзивным образованием на всех уровнях обучения. На сегодня инклюзивное образование - наиболее передовая система обучения детей с ограниченными возможностями здоровья, основанная на совместном обучении здоровых детей и детей-инвалидов. При совместном обучении дети учатся жить вместе, стираются границы между инвалидами и здоровыми детьми.

В Казахстане на 2023 год насчитывается более 188 144 тыс детей с особыми потребностями (zakon.kz, 23 марта 2023 года) которые получили возможность на равных условиях получать знания или же посещать разнообразные секции и кружки по направлениям которые доступны в дополнительном образовании. Особые образовательные потребности – это понятие получившее распространение в большинстве стран мирового сообщества. Дети с ООП не самостоятельны, они лишены обширных контактов и не имеют опыта от других сверстников. Их возможности приобретения навыков, желания к различным видам деятельности сильно ограничены, часто они не могут выразить свои переживания и страхи это приводит к возрастанию эмоциональной нагрузки, как следствие, к возникновению поведенческих нарушений

Важное значение в усвоении новых знаний и видов деятельности имеет творческое развитие детей с особыми потребностями. Творчество или творческая деятельность – это любая теоретическая практическая деятельность человека, в которой возникают новые результаты. Как говорил Выготский, "как электричество действует и проявляется не только там, где величественная гроза и ослепительная молния, но и в лампочке карманного фонаря, так точно и творчество на деле существует не только там, где оно создает великие исторические произведения, но и везде там, где человек воображает, комбинирует, изменяет и создает что-либо новое, какой бы крупницей ни казалось это новое по сравнению с созданиями гениев"

Творческая деятельность для развития особенных детей в организациях дополнительного образования оказывает существенное влияние на формирование личности ребенка и его общественной

активности. Основной целью дополнительного образования в работе с детьми с ООП в целом направлена на воспитание и социализацию личности подростка, коррекцию его психических и физических функций, выявление, развитие и поддержание творческих способностей.

Имея опыт работы с особенными детьми могу сказать, что всем особенным детям в первую очередь необходимы простые вещи: внимание, любовь, понимание, возможность творить, т.е. приобщение к образному восприятию и пониманию окружающего мира. Занятия в группе декоративно прикладного творчества студии «Креатив» направлены на развитие воображения, фантазии, творческого мышления детей. Кружок посещают около 20 воспитанников с нарушениями интеллекта, с речевыми нарушениями, с нарушениями опорно-двигательного аппарата, с сложной структурой нарушений, с эмоционально-волевыми нарушениями и дети с аутизмом. 14 из них занимается на базе спец-интерната для детей с ограниченными возможностями здоровья, и так как инклюзивное образование понимается как создание условий для совместного обучения детей с ограниченными возможностями и их здоровых сверстников 6 девочек посещают кружок вместе с обычными детьми во Дворце школьников.

Работая с детьми использую разнообразные техники рукоделия, которые включены в программу кружка: это традиционные (бумагопластика, лепка, рукоделие, работа с гипсом) и нетрадиционные (тестоластика, бисероплетение, рисование пластилином, рисование солью, технику «Декупаж», комбинированная аппликация – где используем разные текстильные материалы такие как: войлок, ткани, кружева, атласные ленточки, и т.д.). Постоянная, кропотливая работа над изготавливаемым изделием декоративно развивает мелкую моторику рук у детей с ООП, это благоприятно сказывается на развитии речи, мышления, памяти, внимания, дети получают опыт в практической деятельности. Это вызывает большой интерес и даёт поле для творчества и воображения. Ведь все необычное привлекает внимание детей, заставляет их удивляться, помогают вырабатывать собственный стиль каждого ребенка, они получают возможность самовыражаться и реализовать свои идеи при изготовлении того или иного изделия. Одним из главных преимуществ инклюзивного образования является то, что воспитанники видят результат своего творчества и могут сравнивать свои успехи с успехами других детей и найти применение в жизни, например, сделать подарок другу, родителям, и тем самым принести частичку радости своим родным, украсить своей работой интерьер своей квартиры т. д.

Сравнивая детей в начале и конце учебного года чувствуется разница в поведенческом и эмоциональном плане. При проведении первых занятий, первых их посещений кружка дети, с которыми я провожу занятия более скованные, молчаливые, чувствуется тревожность, они очень часто несобранные. Им трудно освоить простейшие навыки лепки, или рукоделия. Они расстраивались. Были дети которые выходили из класса и с переживаниями стояли под дверьми не веря в свои силы. Ведь у них нет широких контактов, и обмена опытом от других сверстников, которые есть у обычного ребенка. Их мотивация к различным видам деятельности и возможности приобретения навыков сильно ограничены.

В процессе постепенной адаптации в кружке, на основе проделанной работы я увидела, что при правильной подаче материала и поддержке педагога дети вливались в работу, увлекаясь творчеством. Посещая занятия у детей со временем формируется необходимые для творчества качества: исчезает неуверенность, страх неудачи, появляются самоуважение, уверенность в своих силах, самоутверждение. А без этого нет места творчеству, нет возможности создать что-то свое.

Все виды разнообразного ДПИ посильны воспитанникам, сложность одного задания можно варьировать. Дети могут добиваться результатов и переходить от простого к более сложному выполнению задания. И одним из условий правильного усвоения навыка является подача материала

Для успешной и продуктивной работы я использую следующие педагогические технологии;

- здоровьесберегающие (физкультминутки, зрительная гимнастика, пальчиковая гимнастика),
- игровые (словесные игры, шарады, ребусы, кроссворды с помощью которых лучше проходит понимание материала.),
- использование ИКТ – развивает познавательную активность, творчество.
- разнообразные онлайн платформы для того чтобы мои занятия были понятны и доступны при объяснении новой темы.

У ребенка с ООП, не занимающегося дополнительным образованием, не происходит обмена жизненных навыков, позволяющих ему существовать со своими особенностями во взрослой жизни, поэтому цель моей работы заключалась не только в том, чтобы познакомить детей с различными видами техник ДПИ, но и развить у них творческое воображение, фантазию, выработать у них умения и навыки работы с различными материалами, в различных техниках. Считаю, что начинать работу с

«особыми» детьми нужно с формирования положительного эмоционального настроения. Это удастся, когда я применяю диалоговые формы общения. Встреча с детьми всегда начинается с доверительного и доброжелательного общения (обнимашек). Каждый ребенок работает в своем темпе, в соответствии со своими возможностями.

Работая индивидуально с каждым ребенком проявляю заботу о настроении и работоспособности детей, стараюсь создавать особую атмосферу внимания и доверия. В ходе занятий часто применяю коллективные формы обсуждения выполняемых работ. Хвалю детей: молодец, сумел показать свои «задумки»; сегодня ты нас очень порадовал и т.д. В конце каждого занятия также обращаю внимание детей на достигнутый им результат. Каждого ребенка учу оценивать и анализировать свой результат. Положительная оценка работы ребёнка является для него важным стимулом. Необходимо отметить недостатки, но похвала должна и начинать, и завершать оценку. Очень радует, что со временем работа для детей стала доставлять много радости и удовлетворения, у воспитанников появилось желание творить, создавать свои собственные изделия.

Так же, интересным для детей видом защиты своей работы являются мобильные приложения одно из которых мы используем. Это приложение Stop-motion studio— с помощью которого мы создаем видеоролик из отдельных фотоснимков. Дети создают сами небольшие мультфильмы, как мы в детстве рисовали на блокнотах персонаж с изменениями в движении, здесь же они используют покадровую съемку тем самым получая видеоряд из фотографий которые одним нажатием кнопки превращаются в анимацию. Такая работа очень интересна детям, и они бывают в восторге от результата.

Результатами деятельности кружка и самое главное труда воспитанников, являются участие детей с ООП в конкурсах различного уровня где они занимают призовые места. С детьми так же провели городской мастер–класс на тему: «Мыловарение». Здесь дети с ООП создавали мыло ручной работы своими руками. На занятии присутствовали представители из школ города и еще один мастер-класс Областного уровня на тему «Изготовление магнита в технике «Декупаж»» на котором дети создавали сувениры-магниты, применяя все свои способности и умения на практике. Дети получили позитивные отклики о своей работе. Не маловажную роль в развитии детей имеют выставки поделок детского творчества, где дети выставляют свои работы. Такие выставки организуют ежегодно.

В результате многолетнего опыта, сделала вывод, что залогом успешного развития детей является творческий рост педагога, воспитание собственной креативности и самообразования

В. А. Сухомлинский писал, что ребенок по своей природе — пытливый исследователь, открыватель мира. Так пусть перед ним открывается чудесный мир в живых красках, ярких и трепетных звуках, в сказке и игре, в собственном творчестве, в стремлении делать добро людям. Через сказку, фантазию, игру, через неповторимое детское творчество — верная дорога к сердцу ребенка.

Литература:

1. Практики работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья в общеобразовательной школе. – СПб :КАРО, 2021. – 160 с.
2. Волкова Т.В., Прочухаева М.М. *«Организация инклюзивной образовательной среды в ДОО»*. 2019 г
3. Елисеева И.Г., Ерсарина А.К *«Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе» метод. рекомендации*. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с.
4. Мовкебаева З. А. Стратегии подготовки педагогов к инклюзивному образованию в Республике Казахстан . Инклюзия в университетах: глобальные тренды и локальные стратегии . 2020.
5. Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам инклюзивного образования» от 26 июня 2021 г. № 56-VII ЗРК

Интернет ресурсы:

<https://studfile.net/preview/2230436/>

<https://86ds7-nyagan.edusite.ru/p218aa1.html>

<https://elib.psu.by/bitstream/123456789/20585/5/25-29.pdf>

Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Риддер қаласы бойынша білім бөлімінің
"№14 орта мектебі" коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Бастауыш сынып мұғалімі
Искакова Динара Арманқызы

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

*Функционалды сауатты адам-бұл адам қызметінің,
қарым-қатынастың және әлеуметтік қатынастардың
әртүрлі салаларында өмірлік міндеттердің кең ауқымын
шешу үшін өмір бойы үнемі алған барлық білімдерін,
дағдыларын қолдана алатын адам*

А. А. Леонтьев

Функционалды сауаттылық - бұл әлеуметтік қатынастар жүйесінде тұлғаның қалыпты жұмыс істеуін қамтамасыз ететін белгілі бір білім, Дағдылар деңгейі. яғни, оның мәні білім беру қызметін өмірге жақындату болып табылады. Функционалды сауаттылықтың мәні адамның оқу іс-әрекетін өз бетінше жүзеге асыру және адам қызметінің, қарым-қатынастың және әлеуметтік қатынастардың әртүрлі салаларында өмірлік міндеттерді шешу үшін алған білімдерін, дағдылары мен дағдыларын қолдану қабілетінен тұрады.

Функционалды сауаттылық-бұған мәтіннен ақпарат алу мақсатында және осындай ақпаратты нақты қарым-қатынаста, мәтіндер мен басқа да хабарламалар арқылы байланыста беру мақсатында оқу және жазу дағдыларын еркін пайдалану қабілеті жатады. Қазіргі мектепте функционалды сауаттылықтың мәні білімнің өзі емес, білім алушының төрт негізгі қабілеті болады: жаңа білім алу; алған білімдерін практикада қолдану; білімдерін бағалау; өзін-өзі дамытуға ұмтылу.

Функционалды сауаттылық компоненттердің екі тобының жиынтығы ретінде қарастырылады: интегративті және пәндік.

- Пәндер (тілдік, әдеби, математикалық, жаратылыстану-ғылыми) бастауыш мектептің оқу жоспарының пәндеріне сәйкес келеді.

- Интегративтіге кез-келген пәндік мазмұнда қалыптасатын коммуникативті, оқырмандық, ақпараттық, әлеуметтік сауаттылық жатады.

Функционалды сауаттылықтың бірнеше негізгі түрлері бар:

- сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін еркін меңгеруді көздейтін коммуникативтік сауаттылық; біреудің ауызша және жазбаша сөйлеуін барабар түсіну қабілеті; өз ойларын ауызша және жазбаша сөйлеуде, сондай-ақ ауызша және жазбаша сөйлеу формаларының белгілерін біріктіретін компьютерде өз бетінше білдіру;

- ақпараттық сауаттылық-оқулықтарда және анықтамалық әдебиеттерде ақпарат іздеуді жүзеге асыру, интернеттен және оқу мазмұнының компакт-дискілерінен, сондай-ақ басқа да әртүрлі көздерден ақпарат алу, Ақпаратты өңдеу және жүйелеу және оны әртүрлі тәсілдермен ұсыну мүмкіндігі;

- белсенділік сауаттылығы-бұл ұйымдастырушылық қабілеттердің (реттеуші уд) және дағдылардың көрінісі, атап айтқанда, іс-әрекеттің мақсатын ауызша тұжырымдау және тұжырымдау, оны жоспарлау

және қажет болған жағдайда өзгерту, осы өзгерістерді ауызша дәлелдеу, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі түзету.

Оқушылардың функционалдық сауаттылық мазмұны келесі құзыреттіліктерден көрінеді:

- оқу, жазу сауаттылығынан;
- жаратылыстану ғылымындағы сауаттылығынан;
- математикалық сауаттылығынан;
- компьютерлік сауаттылықтан;
- денсаулық мәселесіндегі сауаттылықтан;
- құқықтық сауаттылығынан

Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда қатысымдық, рөлдік ойын, дара тұлғаға бағдарланған оқыту және сұрақ-жауап әдістері арқылы жүзеге асатын жағдаяттық тапсырмалар, рөлдік ойындар, сұхбаттық тапсырмалар, құзыреттіліктерді қалыптастыратын тапсырмалар арқылы кешенді жүргізудің тиімділігі жоғары болады. Ол үшін төмендегі ойын әдісі арқылы жүргізілетін тапсырмаларды орындауға болады:

- Жұптағы ой қозғау. Оқушылар қандай да болмасын ақпарат туралы бар білгендерін жазбаша келтіреді. Бұл тапсырманы орындауға берілген уақыт 2-4 минут қана, оқушылар өз жұптарымен жазғандарымен бөліседі, сұрақтарға жауап береді, тізімдерін толықтырады.

- Кластерлер (жүзімнің шоқтары деген мағынада). Идеялар мен ақпараттардың арасындағы байланыстарды айқындауға арналған жазба кестелер. Негізгі тақырып немесе тірек тақтаның ортасындағы шеңберге жазылады да, одан туындаған тақырыпшалар оның жан-жағына жазылып, шеңберленеді, оқушылар оларды бір-біріне қосады да, өзара байланыстыру туралы әңгімелейді.

- Ойлан, жұптас, пікірлес – оқушыларға қандай да болмасын сұрақ, тапсырма берілгеннен кейін оларды тыңғылықты орындауға бағытталған тәсіл. Тақтада сұрақ, тапсырма жазылғаннан кейін әрбір оқушы жекеше өз ойлары мен пікірін берілген уақыт ішінде (2-3 минут) қағазға түсіреді. Содан кейін оқушы жұбымен жазғанын 3 – 4 минут талқылайды, пікірлеседі. Мұғалім 2-3 жұпқа өз пікірлерін бүкіл сыныпқа жариялауын сұрануына болады.

- Еркін жазу – оқушылардың тақырып бойынша өз ойларын қағазға түсіруді талап ететін тәсіл. Оқушылар берілген уақыт аумағында (5-7 минут) тоқтамай жазуы керек.

- Сұрақ қою, қайтадан сұрақ қою – мәтіннің әр бөлігінен кейін оқушыларға бір – біріне немесе өзгеде оқушыларға белгілі бір жүйемен сұрақ қою тәсілі. Мәтіннің бірінші бөлігі оқылып жатқанда А оқушы В-ға бірнеше сұрақ жазбаша дайындайды. Мәтін оқылып біткеннен кейін В оқушы жауап береді. Екінші бөлімнен кейін керісінше В оқушы А оқушыға сұрақ қояды. Үшінші бөлімнен кейін екеуі С және Д оқушыларға сұрақ қояды.

- Алтын балық – барлық сынып алдында өз пікірін білдіргені болмаса, қалған жағдайда «ыстық орындық» сияқты. Олар алтын балыққа арналған аквариумда отырады, басқалары оларға сұрақ қойып, түсініктеме беруді талап ете алады және т.б. Бұлардан өзге сабақтың бұл кезеңінде семантикалық карта, Венн диаграммасы, сөз жұмбақ, тәжірибе жасау, көру, есте сақтау диктанты т.б тәсілдерді пайдалануға болады.

Қорыта келе, бастауыш мектептегі оқыту үдерісінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда жоғарыда аталған ұстанымдардың қай-қайсысының да қызметі ерекше. Себебі, бұл ұстанымдардың негізінде ұйымдастырылған оқыту үдерісі оқушылардың берілген білімді жүйелі, терең, берік, сабақтастықта және біртұтастықта, ғылыми білімдер жүйесін практикамен байланыста, жеңілден ауырға, қарапайымнан күрделіге, нақтыдан белгісізге қарай жүретін бағытта белсенді түрде әрі қызығушылықпен меңгеруін қамтамасыз ете алады.

Павлодар қаласы
“Павлодар қаласының №52 арнайы балабақшасы” КМҚК
Қазақ тілі маманы, педагог-модератор
Утебаева Айман Кантемировна

«ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІ БОЙЫНША АРНАЙЫ БАЛАЛАРДЫҢ ЗЕЙІНДЕРІН АРТТЫРУ»

Еліміздің білім саласында жүргізіліп жатқан жаңаша оқу үлгілері, жаңа әдіс-тәсілдер, технологиялардың басты мақсаты - жан-жақты дамыған, дүниетанымы кең, көкірегі ояу, шығармашылыққа, жаңашылдыққа бет бұрған тұлғаны, азаматты, азаматшаны тәрбиелеп, білім беру. Өмірде өзін қорғай алатын, аяғымен нық тұратын тұлғаны жетілдіру.

Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту, оның ішінде өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін меңгерту – қазіргі заман талабы. Бала үш тілді жетік меңгерген тұлға болу керек. Өз ойын қазақ тілінде жеткізе білетін, керегін сұрап алатындай балаға жүйелі қазақ тілінен білім беріп, баланың ынта-ықыласын дұрыс бағыттау, қабілеттерін, қасиеттерін дамыту – мектепке дейінгі ұйымнан басталады.

Қазақ тілін мектепке дейінгі өзге ұлт өкілдеріне меңгерткен кезде міндетті түрде қазақ тілінің төл дыбыстарына назар аудару керек. Балалар сорғыш тәріздес. Балаға не берсен, не үйретсен, бала соның барлығын сіңдіріп алады. Сол себептен, балабақшадағы өзге ұлт өкілдеріне төл дыбыстарды меңгертсек, бала сол ырғақпен сөйлеуге дағдыланады. Төл дыбыстарды сабақтың басында әндетіп немесе қол, бет жаттығулары арқылы дыбыстату. Сонымен қатар сабақтың соңында әр түрлі ойындар арқылы дыбыстату. Сабақ кезінде төл дыбыстарға байланысты тапсырмалар беру. Әртүрлі технологияларды пайдалана отырып, жан-жақты қазақ тілінде сөйлей алатын дыбыстай алатын, құзіретті тұлғаны, баланы тәрбиелеу, оқыту, дамыту.

Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті тез, бірақ қабылдау үрдісі тұрақсыз. Сол үшін балаға қайталап отыру керек «Қайталау-білім алудың қайнар көзі».

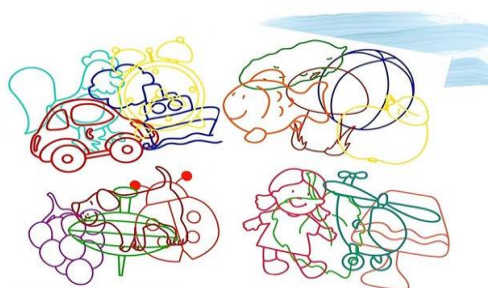
Мазмұны

I. Түрлі нейрогимнастика арқылы баланың қазақ тілге деген қызығушылығын арттыру.

(Балаларға нейрогимнастикалық жаттығуларды орындату барысында дыбыстата отырып, қазақ тілінің төл дыбыстарын меңгерту).

II. Түрлі жаттығулар арқылы баланың зейінін, коммуникациялық қабілеттерін дамыту.

**Шатысқан
суреттер**

@zerek_balagui

III. Ата-аналарға арналған кеңестер.

I. Түрлі нейрогимнастика арқылы баланың қазақ тілге деген қызығушылығын арттыру.

Мектеп жасына дейінгі балалар үшін нейродинамикалық гимнастика бірталай нақты тапсырмаларды шешуге мүмкіндік береді. Бұл гимнастикалардың пайдасы: баланың есте сақтау қабілеті және ойлау қызметінің дамуы жетіледі, оқуға қажетті энергияны алады, таңғы жаттығуды жасаған кезде бала сергіп, дене бітімі жетіледі, сол сияқты миға арналған жаттығуларды балаларға жасату арқылы баланың ойлау, сөйлеу қабілеттері артады. Әр сабақ сайын баламен миға арналған жаттығуларды жасатқан жөн. Бала күнде жаттығу жасау арқылы жетіліп, дамыды. Сонымен қатар төл дыбыстарды, қазақ тілі сөздерін дыбыстату арқылы жасатуға болады. Балалардың миларындағы жарты шарлар арасындағы өзара әрекеттесу деңгейі жақсы дамыған сайын оларға берілген тапсырмаларды орындау оңайға түседі.

Мидың құрлымы өте күрделі. Ол екі жарты шардан құралған. Оң жақ жартысы шығармашылық қабілеттерге жауап береді. Сол жақ жартысы сөйлеуге, қисынды ойлауға жауап береді. Жарты шарлардың өзара әрекеттесуін жақсарту үшін мектепке дейінгі жастағы балалардан бастау керек. Миға арналған жаттығулар мидың екі жартысын да теңдей дәрежеде дамытуға көмектеседі. Ми жаттығуларын күн тәртібінде күнделікті пайдалану керек.

Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған жарты шарлардың өзара әрекеттесуіне бағытталған ең тиімді жаттығуларды қарастырайық. Жаттығуларды қазақ тілімен байланыстырып жасаймыз.

«Алақанды қыздыру» - екі алақанды бір-біріне тигізіп, уқалай отырып қазақ тілінде бірден онға дейін сандарды айтқызу және керісінше.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 – 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

«Саусақпен жұмыс» - бас саусаққа қалған саусақтарды тигізе отырып, қазақ тілінде сөйлемдер айтқызу. Төрт сөзден тұратын сөйлемдерді дыбыстату, әр саусақ бас саусаққа тиген сайын бір сөзден айтқызу.

Мен өзімді жақсы көремін.

Мен әкемді жақсы көремін.

Мен анамды жақсы көремін.

«Қос қолмен шимақ» - баланың екі қолына қарындашты беріп, дөңгелек, төрт бұрыш, сызық, үш бұрыш тағы басқа пішіндерді дыбыстату арқылы салғызу. (Екі қолы да қимылдау керек).

«Саусақтың ұштарын үстелге соғу» - саусақтың ұштарын үстелге соғу арқылы төл дыбыстарды әндетіп айту.

«Жұдырық-қыр-алақан» - бұл мидың оң және сол жарты шарларының өзара әрекеттесу деңгейін жақсарту үшін орындалатын жаттығудың бір түрі. Бала бірінші – алақан жазады, екінші-жұдырық жинайды, үшінші – алақан қырымен қойылады. Балаға бірнеше рет орындағаннан кейін дыбыстатып айтқызуға болады.

«Бас, қол, аяқ» - бұл жаттығу жылдамдықпен жасалады. Мұғалім «бас» деген кезде бала басты көрсету керек. Бас десе басты, аяқ десе аяқты, қол десе қолды жылдамдықпен қайталай отырып көрсету.

«Образды бейнелеу» - балаларға алдымен қоян, қоңжық, арыстан, мысық, ит т.с.с сөздерді меңгертеміз. Балалар осы жануарлардың іс-әрекетін немесе дыбыстау ерекшеліктерін айтып беру керек. Бұндай сабақты аулада немесе саябақта өткізуге болады. Бала образға енеді, ашылады.

«Көрген бейненді айт» - кесте сызып кестенің ішіне жануарлардың немесе әртүрлі белгілерді, сандардың суретін қойып, белгілі минут балаларға көрсетіп, қайталап айтқызу. Сәл уақыттан кейін суреттерді жауып қою. Бала көрген бейнесін айтады.

«Төмен-жоғары, оңға-солға» сөздерін жаттығу арқылы меңгерту. Балаларға төмен, жоғары, оңға, солға сөздерін меңгертіп іс-әрекет арқылы көрсету. Балалардың қолдарына қалам не қарындашты ұсынып, қолдарын алға созғызып қарындашты оңға, солға, жоғары, төмен түсірту. Қол қозғалған кезде бас қозғалмау керек, тек көзбен ғана жұмыс жасап қол оңға бұрылса көзді оң жаққа қарату, осылай оң-сол, жоғары – төмен деп қайталап отыру керек. Бұл жаттығу арқылы бала оң-сол, жоғары-төмен сөздерін меңгеріп, ми қабілеттері дамиды.

«Дөңгелек, үшбұрыш, төртбұрыш» балалардың қолына екіге бөлінген парақты береміз. Парақтың үстінде бұл белгілер сызылып тұрады. Екі қолдарына қарындаш ұстату. Әуен жүргізіп қоямыз. Бала екі қолымен бұл белгілерді сызады. Баланың моторикасы, оң жақ, сол жақ ми қыртысы дамиды.

«Қырлы қарындашпен жұмыс» баланың қолына қарындашты береміз, бала бір қолымен қарындашты барлық саусағының арасынан өткізеді. Қарындашты тік ұстап екі жақ саусақтарымен төменнен жоғары көтеріледі. Қыр қарындашты алақанына салып алақаның қыздырады.

Екі қолмен әртүрлі бейнелер жасау. Яғни қолмен және саусақтармен әртүрлі бейнелерді жасап қазақша айтқызу. Мәселен: кірпі, қоян, жаңбыр жау-жау, ағаштар қозғалады, тасбақа, ұлу, көзілдірік.

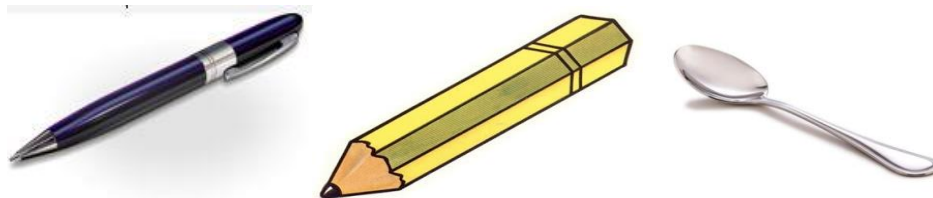
«Пионина» ойыны. Әрбір саусақты үстелге кезектеп қоя отырамыз. Уақыт өткен сайын жылдамдатамыз. Әрбір саусақты қойған кезде қазақша сандарды немесе төл дыбыстарды айтқызуға болады.

II. Түрлі жаттығулар арқылы баланың санасын, зейінің, коммуникациялық қабілеттерін дамыту.

Сыртқы дүние мида түйсік, қабылдау, елестеу, ой-сезім түрінде бейнеленеді. Бұлардың бәрін бір сөзбен адамның санасы деп атайды.

Сана - сыртқы дүниенің бейнесі. Біздің миымыз сыртқы әсерлердің барлығын қабылдауға, бейнелеуге қабілетті. Мидағы бейне, образ сол бейнеленген зат пен құбылысқа сәйкес. Бізді қоршаған ортадағы әр жаңалықты, құбылысты дұрыс қабылдап, ой елегінен өткізу, оған дұрыс жауап қайтару - сананың қызметі. Материалды қабылдау, дұрыс сөйлей білу, тілді меңгеру бұның бәрі санамен тікелей байланысты. Сондықтан түрлі тапсырмалар арқылы сананы жетілдіріп, дамытып отыру керек. Сананы дамыту мектепке дейінгі мекемеден бастау алады.

1-тапсырма. Артық затты тап.

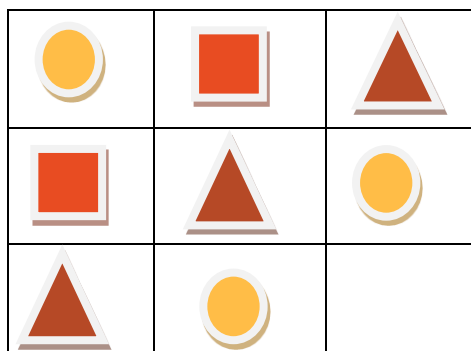

2-тапсырма. Лабиринт ойыны. Бірден оңға дейін сандар беріледі. Сол санның сызықтарын жүргізу арқылы төл дыбыстарға шығу, сол дыбыстарды дыбыстау.

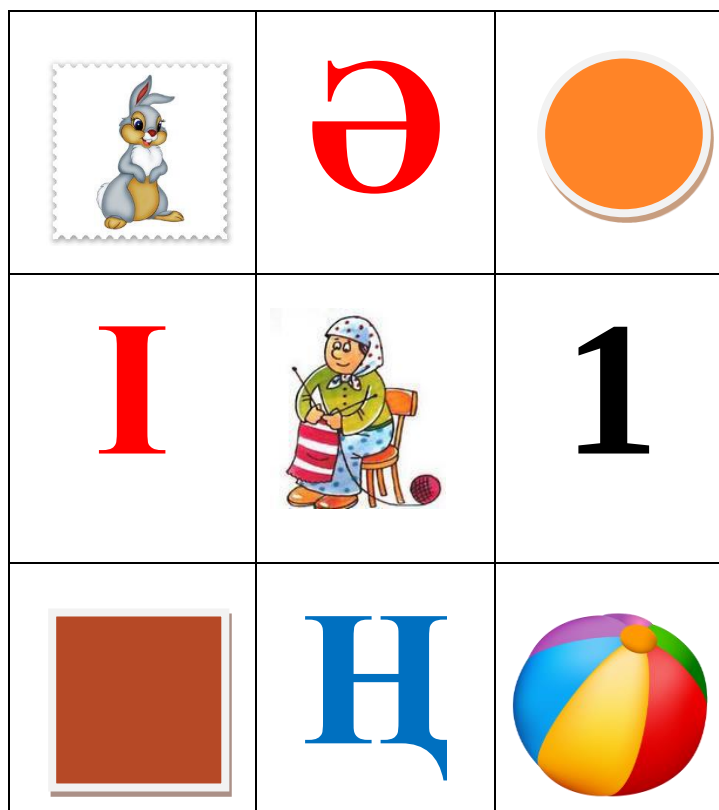
3-тапсырма. Балаларға төл дыбыстары бар буындарды оқыту.

ӘН	ҰҚ	ҮН	ШӨ
ҮН	ӨТ	ҚА	АҚ
ҒА	ІН	ОҚ	ІМ
ӘЛ	ҒА	ЕҢ	ҒҰ

4-тапсырма. Пішіннің қайсысы бос орынға келу керек? Пішіннің түрі мен түсін айт.

5-тапсырма. Баланың зейінің арттыру үшін және қазақша сөздерді меңгергенің байқау үшін төмендегідей тапсырмаларды беруге болады.

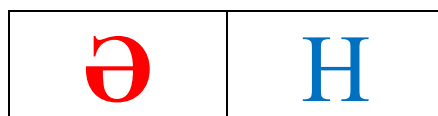

Балаға сұрақ қоя отырып, мына сызбаның ішінен «бір» санын көрсет.

Қоян қай жерде тұр?

Мына сызбаның ішінде қандай суреттер саған таныс? Соны көрсет және ата.

6-тапсырма. Балаларға төл дыбыстарды басқа дыбыстармен қосып оқыту. Жеке-жеке қағазға бір дыбыстан жазамыз. Мысалы: «ән» сөзін оқыту. «Ә» дыбысын жеке, «Н» дыбысын жеке қағазға жазамыз. Бұл екі дыбыс жазылған парақты алдарына қойғызып «ән» деп айтқызып, үрлету.

7-тапсырма. Төл дыбыстарды буындармен қосып, екі, үш буынды сөздерді оқыту. Ол үшін көліктің суретіне әйнек жасап, әрбір буынды жүргізе отырып оқыту.

ӘН, ӨН, ҰШ, ҰҚ, АҚ, ҒА, ҚА, ІШ, ІН, ТӘ, ДӘ, ҚО, ОҚ, ҒЫ, ӨЗ, ӨТ, КӨ, ТҮ, ТӨ, ҚҰ.

8-тапсырма. «Бағдаршам» ойыны. Оқытушы қызыл түсті көрсетсе, балалар қолдары көтереді. Сары түс көрсе, алақандарымен шапалақтайды. Жасыл түсті көрсе, аяқтарымен бір орында тұрып жүгіреді.

9-тапсырма. Балаларға түстерді меңгерту. Балаларға меңгерілетін түстер таратылады. Балалармен бірге қайталаймыз. Оқытушы «сары» түс десе балалар бірдей барлығы сары түсті көтеру керек.

10-тапсырма. Балалардың алдына дыбыстар тізбегінен тұрған үлестірмелі карточканы беру. Белгілі бір уақыт ішінде, ол дыбыстардың ішінен қазақ тіліне тән төл дыбысты тауып, айту керек.

Г	Г	Г	Г	Г
Г	Г	Г	Г	Г
Г	Г	Г	Г	Г
Г	Г	Г	Г	Г
Г	Г	Г	Г	Г
Г	Г	Г	Ғ	Г
Г	Г	Г	Г	Г

Тәжірбиеден үзінді.

III. Қиындықтардың себебі бала емес, ата-аналар. Ата-аналарға арналған кеңестер.

Сіздің балаңыз - жеке тұлға. Өмірге жаңа ғана бейімделіп, айналасын бақылап, жақсы мен жаманды айырып, өмірмен танысып келе жатқан- жас сәби. Сол себептен ата-ана баланы тәрбиелеп, бұл өмірдің жақсысы мен жаманның түсіндіріп, қойған сұрағына толығымен анық жауап беру керек. Бала қателік жасауға қорықпай, бұл өмірде нық аяғымен тұратын тұлғаны тәрбиелеп, дамытып, оқыту ата-ананың, тәрбиеші мен қоғамның рөлі ерекше. Бұның барлығы баланың ішкі психологиялық негіздерге байланысты. Өсіп келе жатқан жас талды сындырып алмау - біздің басты міндетіміз. Сондықтан да төменде оларды жеңуге көмектесетін бірнеше ережелерді келтіреміз.

Бірінші ереже: Бала-біздің айнамыз. Бала ең бірінші ата-анасынан үлгі алады. Сол себептен ата-ана бірінші өз-өзің тәрбиелеу керек. Баланың көзіңше жаман қылықтар жасамау, жаман сөздер айтпау. Баламен әрқашан да досымен сөйлескендей сөйлесу. Баланың айтқан сөзіне көңіл аудару. Ақырын әрі сенімді айтылған әңгіме ғана ата-ананың талаптары мен ойларын балаға жеткізеді.

Екінші ереже: Өзін және оны қоршаған адамдарды жақсы көруге үйретіңіз. Әрқашан әкесін, атасын, әжесін мақтап, мадақтап отырыңыз. Тәрбиешілерінің, мұғалімдерінің жақсы қасиеттерін айтып отыру керек. Бос уақытыңызды үнемі балаңызбен өткізуге тырысыңыз. Оған үйде болғаны қандай жақсы екенін жадысына салып мақтап отырыңыз, ол бала үнемі үйге асығатын болады.

Үшінші ереже: балаңызды өзіңізбен немесе басқа баламен салыстырмаңыз. «Нұрәли мектепті жақсы оқиды, ал сен болсан күні бойы қаңғырасың» - деген сөздер баланың өзің-өзі бағалауын төмендетеді.

Төртінші ереже: Баланың жасаған қисық қылықтарын жайлап айтып, келесі жолы бұндай әрекеттер жасамауға тырысу керектігін айту.

Бесінші ереже: Күнде баланың кішкентайда болсын жетістіктерін айтып отыру керек. Қандай жетістігі болса да баланы белгілеп, мақтап отыру керек. Бала қолынан көп нәрсе келе алатынына сену керек.

Алтыншы ереже: Балаға сенімділік туғызу үшін мектепке немесе балабақшаға бара жатқан кезде баланы мақтап, мадақтап жіберу керек. «Сенің қолынан бәрі келеді. Сен үлкен жетістіктерге жетесің. Мен саған сенемін» сияқты жылы сөздермен шығарып салу керек. Бала өзіне сендіру назарды шоғырландырып, жұмысқа білек сыбана кіріседі.

Жетінші ереже: Ата-ана күнде өзінің алтын сағатының жарты немесе бір сағатын міндетті түрде баланың дамуына арнау керек. Баламен дамытушылық ойындар ойнау, қимылдар жасау. Бірге сурет салу. Ән айту, би билеу. Балаларды обрызға енгізу.

Қазіргі заман асығыс, жанталас заман соған қарамастан ата-ана тәуліктің бір-екі сағатын өзінің баласына арынаса, баламен сөйлесіп, күні бойы не бітіргені туралы, сабақта не өткенін қайталап, баламен жұмыс жасаса нұр үстіне нұр болар еді.

Қазақта «Сүтпен сіңген сүйекпен кетеді» деген мақал бар. Демек біз, балабақша табалдырығын аттаған бала бойына қазақ тілін қасиеттің сүттей сіңіру үшін біздің балабақшада балалардың, ата-аналардың тілге деген қызығушылықтарын, сезімдерін ояту үшін көптеген жоғарыда аталған жұмыстар жүргізілуде.

Батыс Қазақстан облысы, Орал қаласы, Жаңақала ауданы
«Қали Жантілеуов атындағы балалар музыка мектебі» КММ
Домбыра мұғалімі
Сисенова Амангуль Сабитовна

ЭТИКАЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ МУЗЫКАНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҒЫ

Музыка білім беру жүйесінде маңызды рөл атқарады, өйткені оқушылардың моральдық-эстетикалық дамуы олардың жеке өсуі мен тәрбиесінің маңызды аспектісі болып табылады. Музыкалық білім балаларға дыбыстар, әуендер мен гармониялар әлеміне енуге мүмкіндік береді, олардың қиялын және эмоционалды қабылдауын ынталандырады. Бұл балалардың шығармашылығын ашуға, музыкалық қабілеттерін дамытуға және даралықты білдіруге көмектеседі.

Музыканы оқытудағы құзыреттілік тәсіл басты мақсатқа - оқушылардың рухани әлемін қалыптастыруға, олардың эмоционалды-сенсорлық саласын дамытуға, бейнелі ойлау қабілетіне және қоршаған әлемді сұлулық тұрғысынан бағалау қабілетіне ұмтылады. Сондай-ақ, музыканы оқу барысында оқушылар музыкалық өнерге байланысты құндылықтар мен нормаларды да игереді. Олар музыкалық жанрлардың, мәдениеттердің және стильдердің әртүрлілігін бағалауды үйренеді және музыкалық шығармаларды сыни тұрғыдан талдау және бағалау қабілетін дамытады. Сонымен қатар, музыкалық білім ынтымақтастық, тәртіп, өзін-өзі тәрбиелеу және шыдамдылық сияқты маңызды дағдылар мен қасиеттерді дамытуға ықпал етеді. Ұжымдық музыкалық жобаларға, хорларға немесе оркестрлерге қатысу әлеуметтік және коммуникативті дағдыларды дамытуға ықпал ететін құрдастарымен келісілген жұмыс пен өзара әрекеттесуді қажет етеді. Тұтастай алғанда, музыкалық білім мектеп оқушыларында адамгершілік және этикалық құндылықтарды қалыптастыруда маңызды рөл атқарады, олардың жеке басының дамуына ықпал етеді және оларға шығармашылық пен эмоционалды өсуді білдіруге жағдай жасайды.

Қазіргі таңда әсіресе баланың бойында этикалық құзыреттілікті дамыту тәрбиенің маңызды міндеті болып табылады, өйткені ол баланың жеке басының моральдық негізін қалыптастыруға ықпал етеді және оған айналасындағылармен шығармашылық және этикалық тұрғыдан саналы түрде қарым-қатынас жасауға көмектеседі. Баланың этикалық құзыреттілік деңгейі оның дұрыс пен бұрысты ажырату, моральдық принциптерді көрсету және этикалық негізделген шешімдер қабылдау қабілетін көрсетеді. Ол эмпатия, әділеттілік, жауапкершілік және басқа адамдардың құқықтары мен қадір-қасиетін құрметтеу сияқты аспектілерді қамтиды. Осы таңда, яғни этикалық құзыреттілікті қалыптастыруда музыка ерекше рөл атқарады. Музыканың этикалық дамуымызға қалай әсер етуінің бірнеше жолына:

1. Эмпатия және әлеуметтік сана. Музыка эмоционалды реакцияларды тудыруы мүмкін және бізді әртүрлі психикалық күйлерге жеткізеді. Басқа адамдардың әртүрлі эмоциялары мен тәжірибелерін бейнелейтін музыканы тыңдау арқылы біз басқалардың эмпатиясы мен түсіну қабілетін дамыта аламыз. Бұл эмпатия мен әлеуметтік сананы дамытуға көмектеседі, бұл өз кезегінде басқаларға деген жанауырлық пен құрмет сияқты этикалық құндылықтардың дамуына ықпал етеді.

2. Экспрессия және өзін-өзі көрсету. Музыка - өз ойларын, сезімдері мен идеяларын білдірудің күшті құралы. Композиторлар мен орындаушылар музыканы өз сезімдерін білдіру, әлеуметтік мәселелер туралы хабардар ету немесе этикалық мұраттарды насихаттау үшін қолдана алады. Тыңдаушылар өз

кезегінде музыкадан өз құндылықтары мен сезімдерін білдіруге шабыт таба алады, сонымен қатар музыкалық шығармаларды этикалық тұрғыдан сыни тұрғыдан ойлау және талдау қабілетін дамыта алады.

3. Қауымдастық және мәдени әртүрлілік. Музыка әртүрлі халықтар мен қауымдастықтардың мәдени мұрасының ажырамас бөлігі болып табылады. Әртүрлі мәдениеттердің музыкасын тыңдау және үйрену арқылы біз мәдени сауаттылығымызды кеңейтіп, дүниетанымның әртүрлілігі мен алуан түрлілігіне құрмет көрсете аламыз. Бұл толеранттылық, сыйластық және әділеттілік сияқты этикалық құндылықтарды дамытуға көмектеседі және мәдениетаралық диалог пен өзара түсіністікке ықпал етеді.

4. Тәрбие және білім. Музыка тәрбие мен білім беру процесінде маңызды орын алады. Оны этикалық құндылықтарды, моральдық сабақтарды және тарихи оқиғаларды жеткізу құралы ретінде пайдалануға болады. Музыкалық білім балалар мен жастарда тәртіпті, шыдамдылықты, ынтымақтастықты және басқа да этикалық құзыреттерді дамытуға көмектеседі.

Қазіргі музыкалық педагогика эмпатия принципіне негізделген, осыған байланысты музыкалық шығарманың мазмұны белгісізден танымалға және танымалдан мағыналыға қарай қозғалыс маңызды болатын жеке мағына деңгейінде ашылуы керек. Жалпы этикалық құндылықтарды музыка арқылы терең жеке және іс жүзінде белсенді деңгейге аудару эстетикалық тәжірибе арқылы жүзеге асырылады. Бұл өнерді танудың құндылық процесінің ұйымдастырушы және бағыттаушы өзегі ретінде қызмет ететін тәжірибелер, ол баланың эстетикалық санасында көркемдік құндылықтың қалыптасуында шығармашылық рөлге ие. Тек тікелей тәжірибе, музыкалық шығармамен диалогтық қарым-қатынаста сезіну маңызды және тәжірибе негізінде рефлексия жүреді. Музыка сабақтарында білім алушылардың этикалық құзыреттіліктерін дамыту әртүрлі әдістер мен тәсілдерді қолдану арқылы жүзеге асырылуы мүмкін:

1. Ән мәтіндері мен контексттерін зерттеу. Музыкалық шығармалардың мәтіндерін талдау балаларға әндердегі моральдық және этикалық мәселелер туралы ойлауға мүмкіндік береді. Әндердің мағыналары мен хабарламаларын талқылау этикалық ойлау қабілетін дамытуға ықпал етеді.

2. Композиторлардың өмірбаяндарын зерттеу. Композиторлардың өмір жолын зерттеу білім алушыларға этикалық құндылықтар мен моральдық нанымдардың олардың жұмысында қалай көрінетінін түсінуге көмектеседі. Бұл моральға, шығармашылық дилеммаларға және өнердің қоғамға әсеріне қатысты мәселелерді талқылауға әкелуі мүмкін.

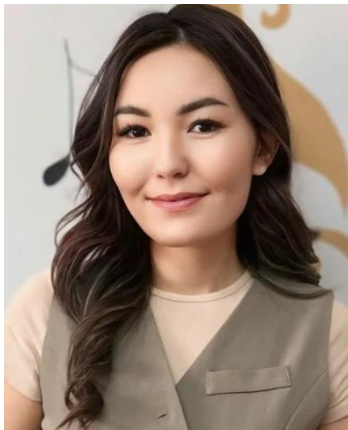
3. Аспапта ойнау және вокал. Музыкалық сабақтар балалардың топтың басқа мүшелерімен ынтымақтастық, қарым-қатынас және өзара әрекеттесу дағдыларын дамытатындай құрылымдалуы мүмкін. Ұжымдық музыка жауапкершілікті қалыптастыруға ықпал етеді.

4. Этикалық мазмұны бар музыкалық шығармаларды пайдалану арқылы оқушыларға этикалық құндылықтарды жеткізетін және әлеуметтік хабарламаларды жеткізетін музыкамен танысуға мүмкіндік беру олардың этикалық сенімдері мен моральдық принциптерін қалыптастыруға көмектеседі.

5. Рефлексия және пікірталас: музыка тыңдағаннан кейін пікірталастар мен рефлексиялар өткізу оқушыларға өз ойлары мен сезімдерін білдіруге, сондай-ақ музыкалық шығармалар контекстінде туындайтын этикалық аспектілерді талдауға мүмкіндік береді.

Жалпы музыка жанды тебірентуге және тазартуға, оны тыныштандыруға немесе алаңдатуға, әлемнің үйлесімділігін көрсетуге ерекше қабілетке ие. Ұлы композиторлардың бірі Дмитрий Шостакович музыканың кейде физиологиямен тым тығыз байланысты және музыка адамды рухани тұңғыздыққа апаруы мүмкін екенін атап өткен. Музыка адамның жаны мен эмоцияларына тікелей әсер етеді. Ол терең сезімдер мен тәжірибелерді тудыруы мүмкін, біздің көңіл-күйіміз бен санамыздың күйіне әсер етеді. Алайда, мұндай күшті әсер пайдалы да, қауіпті де болуы мүмкін. Осы екіұштылықты түсіне отырып, музыка мұғалімдері балалармен тындайтын музыканы таңдауға саналы және жауапкершілікпен қарауға шақырады. Олар жағымды эмоциялардың, руханилықтың және этикалық құндылықтардың дамуына ықпал ететін музыкалық ортаны құрудың маңыздылығын атап көрсетеді. Музыкалық репертуар мен музыкалық құралдарды таңдағанда оның мазмұны мен эстетикалық маңыздылығын ескеру қажет. Сондай-ақ сыни ойлауды және музыканы этикалық әсер ету тұрғысынан талдау қабілетін дамыту маңызды. Әрине, музыка ата-ана тәрбиесінде күшті құрал бола алады, бірақ сонымен бірге саналы көзқарас пен қырағылықты қажет етеді. Мұғалімдер мен ересектер балаларға рухани, адамгершілік және этикалық құндылықтарды дамытатын музыкалық шығармаларды таңдау және ұсыну арқылы үлгі болуы керек. Осылайша, музыка этикалық құзыреттілікті және эмоционалды саланың дамуына ықпал етеді, баланы игі істер мен іс-әрекеттер жасауға шақырады, өз елінің және халқының тарихын, мәдениетін білуге көмектеседі. Алайда, әртүрлі музыка адамның рухани-адамгершілік дамуына әр түрлі әсер етеді, бұл баланың алғашқы күндерінен бастап музыкалық мәдениетін қалыптастыру қажеттілігін тудырады.

Батыс Қазақстан облысы, Орал қаласы, Жаңақала ауданы
«Қали Жантілеуов атындағы балалар музыка мектебі»
Домбыра мұғалімі
Наурызғали Ұлпан Әлібекқызы

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАЛАРДЫҢ БАС ҚАҒАРМАНЫ ЗЕЙНОЛЛА ШҮКІРОВТІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ МҰРАСЫ

Зейнолла Әнәпияұлы Шүкіров 1927 жылы ақпанның 16 жұлдызында Қызылорда облысының Арал ауданындағы Бөген ауылында туған. Бастауыш білім алғаннан кейін қатты науқастанған. Бірақ төсек тартып жатқанмен, мүгедек халіне ерлікпен, төзімділікпен төтеп беріп, қайсар жас өздігінен білім алған. Сөйтіп бар өмірін жазушылыққа арнаған. Өмірінің соңына дейін жазушылық қаламын қолынан түсірмей, ондаған кітап ұсынды. Алғашқы жинағы 1955 ж. «Менің достарым» деген атпен жарыққа шыққан. Адамгершілікті, адал махаббат пен шынайы сезімді суреттейтін «Теңіз жырлары» (1960), «Арал дәптері» (1962), «Сағыныш» атты өлең кітаптары, сондай-ақ, Арал балықшыларының ауыр тіршілігін, өмірін бейнелейтін «Тоғысқан тағдырлар» (1961), бүгінгі замандастар келбетін ашатын «Сырлы дүние хикаялары» (1966), «Ізгілік іздері» (1967), «Қиын түйін» (1973) повестері мен «Отты өткелдер» (1983) атты романы жарық көрді. Өлеңдері мен поэмалары 1977 жылы «Таңдамалы шығармалар» деген атпен жарыққа шыққан.

Ақын жаны туған жердің сұлу табиғатын бейнелеп, тануға құштар. Зейнолла Шүкіров қазақ даласының көркін, ерекшеліктерін айқын бояумен, шебер суреттеген. Табиғат әлемін адам көңіл-күйімен ұштастырып, әдемі жеткізе білген. Өлеңдерінде ел өмірінің тіршілігі, теңізге деген махаббаты сол қалпында көз алдымызға келеді.

Ақын тілі шебер, ойы өткір, табиғатты шығармашылық жолында үзбестен сүйсіне жырлап өткен.

Теңіз толқынында туған Зейнолла Шүкіров шығармашылығы теңіздің өзіндей таза, мөлдір, тұнық, жағаға соққан толқындай асау. Өмірдің қатал сынына мұқалмай, құрыштай шыңдалып өскен З.Шүкіров әрі ақын, әрі жазушылық қабілетімен әдебиет әлемінде өшпес ізін қалдырды. Қаламгер аяғымен жер шарын шарламаса да, қаламымен он сегіз мың ғаламға саяхат шеккен.

Ақынның табиғатқа, туған жерге, толқынды теңізге, шыңдарын қар басқан асқар тауларға деген махаббаты шексіз. Сол биік шыңдар мен асау толқындар оның жүрегінің қоңыр сазды әуеніндей.

Ұлы Абайдың да айрықша жырларының бірі табиғат тақырыбы болды. Ақын өз шығармалары арқылы табиғатқа деген махаббатын көрсете білді. «Желсіз түнде жарық ай», «Күз», «Қыс», «Жаз», «Жазғытұры» деген өлеңдері арқылы, табиғаттың әртүрлі құбылысын суреттейді.

Ал, З.Шүкіровтің өлеңдері де теңізбен тілдесіп тұрғандай күй кешіреді. Туған жер тақырыбын оқи отырып ақын мен табиғат бір дүние секілденеді, нағыз «теңіз ұлы» дерсің.

Ақынның «Арал» атты жыр шумағында:

Кіндігім бірге Аралмен,

Теңізден тыныс алам мен.

Ақбейіл ана секілді

Алдымда жатыр далам кең.

Сырласып жібек самалмен,

Желпінсе жүрек жаңа әнмен.

Теңізше жаным кең шалқып,
Теңізше толқып қалам мен.

Осы өлеңінде теңізбен сырлас, теңізбен мұңдас ақынның өмірінде өзі туған теңізінің алар орны ерекше екендігі көрініп-ақ тұр. Ал «Өлкем менің» өлеңінде ақынның өз өлкесін туған анасындай қастерлейтіні, қарт Алатауды асқар тау әкесіндей көретінін байқаймыз.

Аяулым, анам менің – өлкем менің,
Құндақтап қызғалдаққа «еркем» дедің.
Менің де өзіңе ұқсап жаным жайлау,
Өзіндей мен де жомарт, өр кеудемін.
Бұлт шалмай қарт Алатау аппақ басын,
Алдымда мейлі солай асқақтасын.
Бір түйір баурайыңда шақпақ тасың!..-

деп өзі туған өлкесінің баурайындағы бір түйір шақпақ тасы болу да ақын жаны үшін бақыт іспетті. Өзін өлкесінің қызғалдаққа құндақталған «еркесі» деп бекер айтпаса керек-ті.

Ақынның ән шығаратын да өнері болатын. Мысалы, «Неге, сәулем, шығарып сала алмадың» атты әннің сөзі де, музыкасы да Зейнолла Шүкіровтікі.

*Неге осында кездестім саған, жаным!
Неге аңғардың қара көз қадалғанын?
Кетер жерде амал не бір өзіңді,
Көп досымның ішінде таба алмадым.
Таба алмадым, артыма алаңдадым,
Неге, жаным, шығарып сала алмадың.
Кете бердім жаудырап жанарда мұң,
Терезеден көзімді ала алмадым.
Қалай бірге қалмадым мен де осында,
Көлеңкең боп неліктен жаралмадым.
Көре алмадым, артыма алаңдадым,
Неге, қалқам, шығарып сала алмадың?*

Ол мандалинде де әжептәуір ойнайтын. Үйіне қонақ келгенде әнші қыздарға ән айтқызып, өзі мандалинімен қосылып отыратын өнері болған екен. Осы тұста өткен кезеңнің тарих беттерін парақтап отырып, ақынға тікелей байланысты болған оқиғалардан естелікке тоқталып өтсек.

1966 жылдың маусым айының 23 жұлдызы болатын. Облыс басшыларының шақыруымен Алматы қаласынан Қызылорда қаласына композитор Шәмші Қалдаяқов келді. Республикаға танымал талантты жас композитор Шәмші Қалдаяқовты күтіп алу облыстық партия комитетінің үгіт-насихат бөлімінің меңгерушісі Дәуірхан Айдаров, «Ленин жолы» (бүгінгі «Сыр бойы») газетінің редакторы Ұзақ Бағаев және облыстық комсомол комитетінің бірінші хатшысы Абылай Айдосовқа жүктеліпті. Шақырғандағы басты мақсат – Сыр күрішін насихаттау және соған арнап ән шығару. Сол сапарында Шәмші Қалдаяқов ақын Зейнолламен алғаш рет танысып, ақынның үйінде арнайы қонақ болып, қазақтың екі бірдей талантты азаматының кездесуінен кейін өмірге «Сыр сұлуы» атты ән келген екен. Әнін композитор Шәмші Қалдаяқов шығарып, сөзін ақын Зейнолла Шүкіров жазған еді.

Ақынның өмірден өтуі қазақ поэзиясына, қазақ шығармашылығына орны толмас қайғы әкелді. Бұл жайында Ж. Маханбетова «Алып қыран» атты өлең жолдарын арнап, нотоға түсірген болатын.

Аспанда жарық жұлдыз жаратылған
Халқымның жүрегінен жаратылған
Толқыған сезімінен толқын ойнап
Шалқыған шабытынан дала тұнған.
Періште бір туар ұл алып қыран
Жырымен шартарапқа салып ұран
О, тоба қандай дауыл сөндірді екен
Шырағын өлең жырдың жанып тұрған.
Жұлдызы дүниеге танымалы
Жырымен көтерілген шаңырағы
Шайыры заманының шарықтаған
Жыр бесік жұмыр жердің танымалы

Қызықтың кім қайтпады базарынан
 Көк теңіз айырылып ажарынан
 Толқында күйін кешті жас баланың
 Шағала көзден ұшты азарынан.
 Таң қалам қандай ғажап құдіретті
 Өмірден Зекең кетті, теңіз кетті,
 Келер ау бір заманда теңіз қайтып
 Келер ме жарық жұлдыз Зекең кетті.

Бұл әнде шартарапқа жырымен, ерекше қолтаңбасымен есте қалған, көркем шығармалардың бас қаһарманы, қайсар күрескер Зекең туралы ой қозғалған болатын.

Қазақ ақындарының арасында Зейнолла Шүкіровтің өзіндік ерекше орны бар. Ол ақындық өнердің үлкен жолынан өткен. Сөйтіп, үлкен топқа тыңнан жол салып, өз сұрлеуімен қосылған ақын. Ол артына шығармашылық мол мұра қалдырды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Шүкіров З. Таңдамалы. Өлеңдер және поэмалар. - Алматы, «Жазушы», 1976. -304 б.
2. Шүкіров З. Адам – Жер – Ана. Жыр кітабы. – Алматы, «Жазушы», 1974. -111 б.
3. Шүкіров З. «Сағыныш» Өлеңдер. –Алматы, «Жазушы», 1970. 86 б.

**Қарағанды облысы, Қарағанды қаласы
 “№19 жалпы білім беретін орта мектебі” КММ
 Мектепалды даярлық сыныбының мұғалімі
 Толғанай Раушан**

МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖАЗУ МАШЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Мектептегі оқыту үрдісі сауат ашудан басталатыны белгілі. Сауат ашу жұмысының негізгі мақсаты- балаға хат таныту, яғни оған жазу мен оқуды үйрету. Сауат ашу - аса жауапты да, күрделі жұмыс. Өткені сауат ашу кезеңінде оқушылар дыбысты әріппен таңбалай білуге (фонетика - графикалық жазуға) үйретіліп қоймайды, сонымен бірге каллиграфиялық талапқа сай жазуға дағдылануы тиіс. Демек, сауат ашудың міндеті әріпті жаза білуге үйрету емес, оның әрбір элементін дұрыс сақтауға, дәптерге қалай болса солай жазбай, оңға қарай, біркелкі көлбе, таза, анық жазуға машықтандыру міндеті тұр. Осы талаптарды орындау негізінде оқушының көркем жазу дағдысы (каллиграфия) қалыптасады.

5-7 жастағы балаларды мектепте оқуға дайындау қазіргі педагогиканың өзекті мәселелерінің бірі болып табылады. Бұл соңғы жылдары бұқаралық мектептің тәжірибесінде белгілі бір тенденция байқалғандығымен түсіндіріледі - ол 1-сынып бағдарламасының тұрақты күрделенуі, жалпы білім беретін мектептің практикасына оқытудың баламалы нысандарын және болашақ бірінші сынып оқушысына жоғары талаптар қоюға мәжбүр ететін жаңа педагогикалық технологияларды енгізу. Дұрыс және әдемі жазу үшін баланың қолын мектепке дейінгі жаста жаттықтыру керек. "Қол машығы – сыртқа шыққан ми

қызметі", - деді Кант бейнелі түрде. Саналы немесе бейсаналық барлық психологиялық процестер біздің қолымыздың күйінде, ым-ишарада, саусақтардың қозғалысында көрінеді. Балалар миы мен психикасының қызметін зерттеген ғалымдар қол функциясының үлкен ынталандырушы маңыздылығын атап өтті. Балалардың сөйлеу тілінің даму деңгейі саусақтардың жұқа қимылдарының қалыптасу дәрежесіне тікелей байланысты екендігі анықталды. Егер саусақтардың қозғалысы артта қалса, сөйлеу дамуы да кешіктіріледі. Балаларының алғашқы суреттеріне мейірімділікпен және байсалдылықпен қарайтын ересектер мұны дұрыс жасайды, бұл олардың дамуы үшін қаншалықты маңызды екенін түсінеді. Графикалық фигураларды салу - бұл баланың қолындағы кішкентай бұлшықеттерді дамытудың тамаша тәсілі, қызықты іс-әрекет, оның нәтижелері әдемі жазу мен логикалық ойлау қабілетіне әсер етеді. Сонымен қатар, сурет салу, көлеңкелеу, бояу кезінде балалар рахат пен қуанышты сезінеді, бұл баланың эмоционалды жағдайына әсер етеді. Мұндай жаттығуларды жиі орындаған кезде бала қарындаш пен қаламды жақсы меңгере бастайды, ол тұрақты, шоғырланған зейінге ие болады, еңбекқорлық пен табандылыққа тәрбиеленеді. Жұмыс барысында зейін, көз, визуалды есте сақтау, дәлдік, қиял, бейнелі ойлау қалыптасады. Тапсырманың нәтижелері мен сапасын талқылаған жөн. Бұл баланы өзін-өзі бағалауға және өзін-өзі бақылауға үйретеді, бұл оқу іс-әрекетінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады және мектепте пайдалы болады. Диктант тапсырмаларын ауызша және визуалды қабылдауға немесе визуалды үлгіге немесе ауызша қабылдауға сүйене отырып беруге болады.

Әдемі жазу - өнер. Таза, анық, әдемі жазуды оқуда жеңіл, ондай жазумен берілген ойды түсіну де оңай. Әріп таңбаларын әдемі, көркем етіп салуға жаттықтыру мақсатында жүргізілетін жұмыстардың оқушы бойында жақсы қасиеттердің қалыптасуына ықпалы бар. Мектепке алғаш келгеннен бастап, баланың жазуына жете көңіл бөлмеу көп жағдайда оның өз ісіне салдыр салақ қарауына, жауапкершілікті сезінбеуге әкеп соғады. Таза, әдемі жазуды талап ету оқушының әсемдік сезімін оятып, мінез құлқын тәрбиелеп, жауапкершілікке тыңғылықтылыққа, ұқыптылыққа үйретеді. Әдемі, анық жазуға үйрету арқылы мұғалім оқушыны еңбексүйгіштікке, ұқыптылыққа, әдемілікке тәрбиелейді.

Жазу кезінде баланың мектеп алдында меңгеруі маңызды қозғалыстардың негізгі түрлері:

- Белгілі бір нүктеде қозғалысты бастау және қолды белгілі бір бағытта жүргізу;
- Қолдың әртүрлі бағытта қозғалатынын ажырату, түсіну, сезіну;
- Қозғалыстың дұрыс бағытына және графикалық кескіндердің бірдей мөлшеріне назар аудару.
- Балаға аталған дағдыларды игеруге тапсырмалар бермес бұрын, онымен жаттығудың барлық кезеңдерімен сөйлесу керек.

- Бағыт, қолдың сезінетін сезімдері туралы айту маңызды.

Жазу кезінде қалай отыру керек? Орындық алдыңғы оң аяғы үстелдің шетіне сәйкес келетін етіп, сол жағы үстел сызығынан 7-10 см қашықтықта орналасқан. Сол қолды балаға арналған орындықтың орналасуы айна симметриялы. Жарық солға, сол қолды баланың оң жағына түседі.

Мектепалды даярлық сынып оқушыларын жазуға жаттықтыру тәсілдері:

- Штрихтау. Балаларға қарындашты дұрыс ұстауға үйрету, берілген сызбалар арқылы бейнелерді қосуға жаттықтыру, жұмысты аяғына дейін жеткізуге талаптандыру, белсенділікке, ұқыптылыққа, төзімділікке тәрбиелеу.

- Сызықтар. Қолдарын үзбей тура, көлбеу, қисық сызықтарды сызуға үйрету. Геометриялық фигураларды бейнелеу арқылы танымдық белсенділігін арттыру. Тазалыққа, ептілікке тәрбиелеу.

- Нүкте. Тапсырмалардағы нүктелерді қосу арқылы балалардың қолдарын жазуға жаттықтыру, кеңістікті бағдарлауды дамыту, өз жұмысын бағалауға үйрету, шыдамдылыққа баулу.

- Бастырып үйренеміз. Суреттегі бейнелерді қолдарын үзбей бастыруға үйрету, бастаған істі аяқтай білуге қалыптастыру, түстерді айырып, шығармашылық қабілеттерін шыңдауға баулу.

- Бояуға үйретеміз. Сандарды санау арқылы түстерді ажыратып, суреттерді бояуға үйрету. Ойлау қабілеттерін арттырып, эстетикалық талғамын қалыптастыру. Шыдамдылыққа, әсемділікке тәрбиелеу.

- Көркем жазу ұқыптылыққа, тыңғылықтылыққа, еңбексүйгіштікке баулиды.

Қорытындылай келсек, көркем жазудың негізі мектеп алды даярлық сыныпты қалыптасады. Даярлық сыныпқа арналған сауат ашу бағдарламасында әдемі жазуға қойылатын негізгі талаптар белгіленген. Көркем жазуды бастаудан бұрын сыныппен біршама даярлық жұмыстары жаза білу икемділігін меңгеруге еректе дәстүрлі ережелерді үйреткен абзал.

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы
«Балқаш көпсалалы колледжі»
Арнайы пәндер оқытушысы
Тайжан Мөлдір Бактиярқызы

«ЖОЛ ҚОЗҒАЛЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ» МАМАНДЫҒЫ БОЙЫНША АШЫҚ САБАҚ ЖОСПАРЫ

Құрастырған: Балқаш көпсалалы колледжінің техникалық пәндер оқытушысы – Тайжан М.Б.

Пән: Автокөлік диагностикасы

Тақырыбы: Тежеуіш жүйесінің диагностикасы

Сабақтың түрі: Аралас сабақ, өзін – өзі бағалау сабағы, теориялық зерттеу сабағы.

Мақсаты: 1. Тежеуіш жүйесінің құрылысын талдау, онда болатын ақаулықтарды таба білу және диагностикалау әдістерін меңгеру.

2. Сабақ барысында өзін – өзі бағалау әдісінің тиімділігін анықтау.

Міндеті:

Білімділік: Жүктер және оның жіктелуі туралы мәлімет беріп білімдерін арттыру.

Тәрбиелік: Тиянақтылыққа, ұқыптылыққа және тапқырлыққа тәрбиелеу, мамандықтарына деген қызығушылықтарын арттыру.

Дамытушылық: Сұраққа нақты әрі дұрыс жауап бере алу, еркін сөйлеу, өз ойларын ашық жеткізу қабілеттерін дамыту.

Көрнекілік құралдар: оқулық, слайд, таратпа материалдар, кескіндер мен схемалар.

Күтілетін нәтижелер:

Студенттің меңгеруі: «Жүк» ұғымы мен түрлері.

Студенттерде қалыптасатын құндылықтар: Тақырыпты меңгере алулары, түсінуі, талдай алулары.

Студенттердің білуге тиіс дағдылары: Жүк тасымалын ұйымдастыру процессін және жүк тасымалына қойылатын негізгі талаптарды.

Сабақтың барысы

Ұйымдастыру кезеңі: 1. Студенттермен амандасу

2. Студенттерді түгендеу

3. Студенттердің назарларын сабаққа аудару, сабақ барысымен және ережесімен таныстыру.

Үй тапсырмасын тексеру: «Геометрия» ойынын ойнату

Ережесі: әр геометриялық фигурада студент аты мен кілт сөз жасырылады сол сөзге анықтама беру керек.

Диагностикалау – бұл машина мен оның жеке механизмдерінің техникалық жай күйінің негізгі көрсеткіштерін бөлшектемей немесе ішінара бөлшектей отырып анықтауға арналған құралдар мен әдістер жиынтығы.

Диагноз – диагностикалаудың нәтижесі.

Техникалық жай – күй - өндірістік немесе пайдалану үрдісі кезінде өзгеріске ұшырайтын объектінің қасиеті.

Жай – күйінің параметрі – диагностикалау объектісінің жұмысқа қабілеттілігін немесе жарамдылығын сипаттайтын физикалық шама.

Диагностикалық операция – диагностикалау үрдісінің бөлігі, оның орындалуы объектінің бір немесе бірнеше диагностикалық параметрлерін анықтауға мүмкіндік береді.

Диагностикалау технологиясы – диагностикалау әдістері, параметрлері және операцияларының жиынтығы, ақырғы диагноз алу үшін технологиялық құжаттарға сәйкес жоспарлы және дәйектілікпен жүргізіледі.

Жаңа сабақты меңгерту:

Көлікті тиісті бөлшектермен құрастыру: қозғалтқыш, кузов, рульдік басқару, трансмиссия, жүріс бөлігі, тежеуіш жүйесі.

Жаңа сабақты меңгерту
Сабақтың тақырыбы: Тежеуіш жүйесінің диагностикасы

Сабақтың мақсаты:
 Тежеуіш жүйесінің құрылысын талдау, онда болатын ақаулықтарды таба білу және диагностикалау әдістерін меңгеру.

Сабақтың жоспары:

1. Тежеуіш жүйесінің жалпы сипаттамасы
2. Көліктің тежеуіш жүйесінің ақаулықтары
3. Тежеуіш жүйесін диагностикалау әдістері

Тежеуіш жүйесінің жалпы сипаттамасы

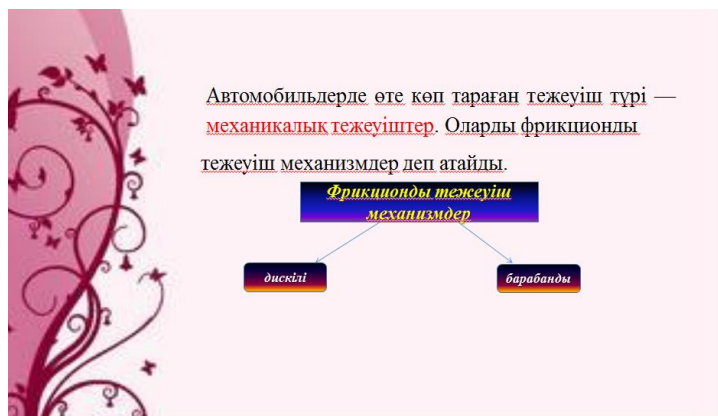
Тежеуіштер жүйесі автомобильдің жылдамдығын баяулатуға немесе тегіс емес жерде бір орнында ұстап тұруға арналған құрылғы.

Оның келесі түрлері бар:

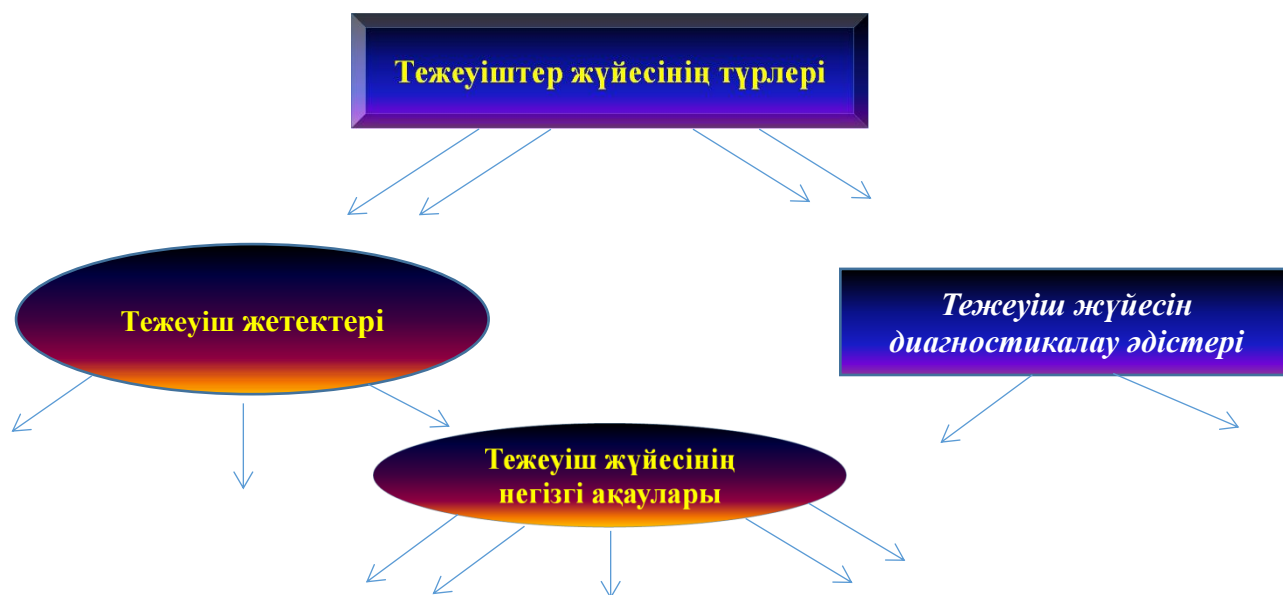
- ЖҰМЫСТЫҚ ТЕЖЕУ ЖҮЙЕСІ.** Бұл автомобильдің басты тежеу жүйесі, барлық дөңгелекті тежеп, жүріс жылдамдығын баяулатуға және шұғыл тоқтатуға арналған. Көбінде бұл тежеу жүйені аяқ тежеуіші деп атайды;
- ТҰРУ ТЕЖЕУІ.** Көбінде тұру тежеуішін автомобиль тоқтағаннан кейін қосады, сондықтан ол автомобильдің бір орнында қалуын қамтамасыз етеді. Бұл жүйе автомобильдің жетекші дөңгелектеріне трансмиссияның білігін тежеу арқылы әсер етеді.
- ҚОСЫМША ТЕЖЕУ ЖҮЙЕСІ.** Басты тежеу жүйе істен шыққанда автомобильді тоқтатуға арналған. Мұндай жүйесі жоқ автомобильдерде істен шықпаған жұмыстық тежеу жүйесінің бөлігін (бірінші немесе екінші контур) немесе тұру тежеу жүйесін пайдаланады;
- КӨМЕКШІ ТЕЖЕУ ЖҮЙЕСІ.** Автомобиль жолдың ұзақ үлді бөлігімен жүргенде жылдамдықты шектеуге арналған.
- ТІРКЕМЕЛІК ТЕЖЕУ ЖҮЙЕСІ.** Тіркеме дөңгелектерін жүріс кезінде, тоқтағанда және тіркемелік жүріп келе жатқан автомобильден ажырап кеткенінде тежеуге арналған.

Платформалық стенд

Платформалық инертті тежеуіш стенд:
 1- Өлшеуіш пульт; 2-Платформа; 3-Платформаның орнынауыстыру датчиктері

Білімдерін бекіту: Схемалармен жұмыс жасау.

Қорытындылау: Карточкалармен жұмыс.

Тежеуіш жүйесі деген автомобильдің жылдамдығын баяулатуға немесе тегіс емес жерде бір орнында ұстап тұруға арналған құрылғы

Фрикционды тежеуіш механизмдері қалай жіктеледі? **Дискілі, барабанды**

Тұру тежеуіші не үшін қажет? **Автомобильдің бір орында қалуын қамтамасыз етеді?**

Тежеуіш жүйесін қандай құралдар арқылы диагностикалау жүргізіледі олардың құрылысын атаңыз **деселерометр, платформалық стенд**

Тежеуіш жүйесі диагностикасы ақаулықтарын жіктеңіз?

бөгде шулар;

тежелудің ауырлауы;

тежеу бөлігінен сұйықтықтың ағуы;

педальдың жеңілдеуі немесе ауырлауы;

тежелудің жоғалып кетуі;

тежеу жолының ұзаруы.

Тежеу жолы деген не? **Тежелу басталғаннан көлік толық тоқталғанға дейінгі жол**

Тежеуіш жүйесін диагностикалаудың қандай әдістері бар? **Жалпы, элементтер бойынша**

Тежеуіш жүйесін диагностикалау қандай жерлерде өткізіледі? **Диагностикалық орталықтарда, құрғақ таза жерлерде**

Үй тапсырмасын беру: Тежеуіш жүйесінің тарихы туралы презентация әзірлеу. Мазмұндау.

Бағалау: Студенттер сабақ барысында көрсеткен білімдерін саралап, пікір білдіру арқылы бір-бірін бағалайды.

Әр кезеңде жиналған ұпайларды санау арқылы өз-өздерін бағалайды.

Екі бағалау критерийлері арқылы қорытынды баға шығарылады. Сабақтың аяқталғандығын хабарлау.

Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы, Ақшат ауылы
 "А.Тихоненко атындағы жалпы орта білім беретін мектебі" КММ
 Биология пәні мұғалімі, педагог-модератор
 Саркулова Нуршат Төлегеновна

БИОЛОГИЯ САБАҒЫНДА ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БОЙЫНША ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ

Сабақ-мұғалімнің жалпы және педагогикалық мәдениетінің айнасы, оның зияткерлік байлығының өлшемі, оның ой-өрісі мен эрудициясының көрсеткіші.

В. Сухомлинский

Білім беру процесінің қазіргі шындығы мектептің шығармашылық ойлайтын адамдарды, қоршаған ортаны жаңарту нұсқасы бойынша адаптивті өзара әрекеттесуге қабілетті жарқын тұлғаларды өндіруге деген қажеттілігінің артуымен көрінеді, яғни бұрын белгісіз әдістерді қолдану. Қазіргі шындықтың осындай әлеуметтік-педагогикалық тапсырысын шешуге дамытушылық оқытуға, атап айтқанда — оқу процесінде оқушылардың танымдық іс-әрекетін жандандыруға сүйену мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта біздің елімізде ұлттық білім беру саясатында елеулі өзгерістер болып жатыр. Бұл тұлғаға бағытталған педагогика ұстанымына көшумен байланысты. Қазіргі мектептің міндеттерінің бірі педагогикалық процестің барлық қатысушыларының әлеуетін ашу, оларға сапалы білім беру, шығармашылық қабілеттерін көрсету мүмкіндіктерін беру болып табылады. Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Қай елдің болсын өсіп-өркендеуі, ғаламдық дүниеде өзіндік орын алуы оның ұлттық білім жүйесінің деңгейіне, даму бағытына байланысты. «Ұрпағы білімді халықтың, болашағы бұлыңғыр болмайды» дегендей, жас ұрпаққа сапалы, мән-мағыналы, өнегелі тәрбие мен білім беру-бүгінгі күннің басты талабы.

Мемлекеттік стандарттың талаптарынан көрініп тұрғандай, биология пәні өте күрделі және көрнекі, оқытуды қиындататын процестерді, жүйелер мен заңдылықтарды көрсетуді қажет етеді. Биологияны оқыту мұғалімнің оқушылармен барлық нысандарда жұмыс істеуі биологиялық ұғымдарды, диалектикалық-материалистік дүниетанымды, ойлау мен өзіндік практикалық жұмыс дағдыларын бірлікте дамытатын оқыту мен тәрбиелеудің мақсатты жүйесі болған жағдайда ғана сәтті болады.

Биологияны оқыту оқытудың әртүрлі формаларын, құралдары мен әдістерін қолдануды қамтиды. Оқытудың әр әдісі белсенді болып табылады. Тәуелсіз, шығармашылық ізденіс белсенділігі жандануда. Әдістерді қолдану мұғалімнің жұмысына байланысты. Олардың арасындағы сызықтар салыстырмалы. Педагогика ғылымына заманауи білім беру технологиялары ұғымдарын енгізу компьютерлерді білімге кеңінен енгізудің нәтижесі болып табылады. Мен өз жұмысымда әртүрлі технологиялардың элементтерін де қолданамын.

Оқытудың ақпараттық технологиялары-бұл арнайы техникалық құралдарды (компьютер, аудио, кино, видео) қолданатын барлық технологиялар. Компьютерлер білім беру процесінде кеңінен қолданыла бастаған кезде "оқытудың жаңа ақпараттық технологиясы" термині пайда болды. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) — бұл ақпаратты құру, беру және тарату және қызмет көрсету

үшін қолданылатын сандық технологиялардың кең спектрі (компьютерлік жабдық, бағдарламалық жасақтама, телефон желілері, ұялы байланыс, электрондық пошта, ұялы және спутниктік технологиялар, сымсыз және кабельдік байланыс желілері, мультимедиялық құралдар, және интернет). Білім беру жүйесінде қолданылатын барлық АКТ құралдарын екі түрге бөлуге болады: аппараттық және бағдарламалық жасақтама, аппараттық құралдар: компьютер-аппаратты өңдеудің әмбебап құрылғысы. АКТ оқушыны көптеген дайын, қатаң таңдалған ұйымдасқан біліммен қанықтырып қана қоймай, сонымен қатар оқушылардың зияткерлік, шығармашылық қабілеттерін, жаңа білімді өз бетінше игеру, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істеу қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. Сабақтарда АКТ қолдану мұғалім мен оқушының қызметін күшейтуге, оқу сапасын арттыруға, биологиялық объектілердің маңызды жақтарын көрсетуге мүмкіндік береді.

Сабақтарда мен мультимедиялық презентацияларды қолданамын. Мультимедиялық презентациялар биология бойынша материалды ұсынудың ең тиімді түрлеріне жатқызылуы керек. Бұл форма оқу материалын толық құрылымдық ақпаратпен толтырылған жарқын тірек бейнелер жүйесі ретінде ұсынуға мүмкіндік береді. Бұл жағдайда оқушыларды қабылдаудың әртүрлі арналары қатысады, бұл ақпаратты тек нақты ғана емес, сонымен бірге оқушылардың жадына ассоциативті түрде енгізуге мүмкіндік береді. Оқу ақпаратын ұсынудың мақсаты-оқушылардың ойлау жүйесін қалыптастыру. Оқу материалын мультимедиялық презентация түрінде беру оқу уақытын қысқартады, балалардың денсаулық ресурстарын босатады.

Мектеп биология курсында оқушылар тірі табиғатпен қарым-қатынас жасаудың негізгі дағдылары мен практикалық дағдыларын зертханалық тәжірибелер мен зертханалық жабдықтарды ала отырып, практикалық жұмыстарды жүргізу кезінде алады. Өкінішке орай, жұмыстарды толық көлемде жүргізу мүмкіндігі әрдайым бола бермейді (зертханалық жабдықтар мен дайын микропрепараттардың болмауына байланысты), бірақ соған қарамастан бұл мектеп пәні ретінде биологияға деген қызығушылықты арттыруға, оқушылардың практикалық дағдыларын дамытуға, сайып келгенде – білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Практикалық іс-әрекет оқушыларда қоршаған әлем туралы тұтас идеяларды қалыптастыруға, объектілер мен құбылыстар арасында себеп-салдарлық байланыстарды нақты белгілей білуге мүмкіндік береді. Ең алдымен, бұл оқушылардың зертханалық практикумды орындау кезінде тірі табиғатты эксперименттік зерттеу дағдыларын қалыптастыру және дамыту, оның өмір сүру заңдылықтарына терең ену.

Проблемалық оқыту-оқытудың бұл түрі, онда мұғалім оқушылардың салыстырмалы түрде тәуелсіз іздеу қызметін ұйымдастырады, оның барысында олар жаңа білім, дағдыларды игереді және жалпы қабілеттерін, сондай-ақ зерттеу белсенділігін дамытады, шығармашылық қабілеттерін қалыптастырады.

Әдістерді, құралдарды пайдалану, оқу процесінде әртүрлі технологияларды біріктіру нәтижесінде білім алушылардың пәнге деген ынтасының артуы және үлгерім сапасының динамикасы және

Сонымен қатар, оқытудың белсенді әдістері білімді игерудің барлық деңгейлерін қолдануға мүмкіндік береді: репродуктивті іс — әрекеттен трансформатор арқылы негізгі мақсатқа-шығармашылық ізденіске. Шығармашылық және ізденіс әрекеті, егер оның алдында оқушылар оқу әдістерін меңгеретін репродуктивті және трансформациялық әрекеттер болса, тиімдірек болады. Белсенді оқытудың қажеттілігі оның формалары мен әдістерінің көмегімен дәстүрлі оқытуда қол жеткізу қиын бірқатар мәселелерді тиімді шешуге болатындығында:

- танымдық қана емес, сонымен қатар кәсіби мотивтер мен қызығушылықтарды қалыптастыру, маманның жүйелі ойлауын тәрбиелеу;

- ұжымдық ойлау және практикалық жұмысты үйрету, өзара іс-қимыл мен қарым-қатынас, жеке және бірлесіп шешім қабылдау әлеуметтік дағдылары мен дағдыларын қалыптастыру, ұжымның да, тұтастай қоғамның да іске, әлеуметтік құндылықтары мен көзқарастарына жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу.

Оқытудың белсенді әдістерінде қолданылатын әдіс-тәсілдер:

- Ой қозғау. Оқушыларға доп лақтыра отырып өткен тақырыптар бойынша сұраққа жауап аламыз. Оқушыларды қызыл, сары, жасыл фишкалармен бағалау. пен сабақтың мақсаттары, жетістік критерийлері тұжырымдалады

- «Құпия зат» әдісі. Оқушыларға затты көрсетіңіз. Олардан оның не екенін және сабақпен қалай байланысқанын анықтауды сұраңыз. м: Бұл не? - Берілген затты пайдалана отырып, бүгінгі сабақтың тақырыбын анықтап көріңдер (оқушылардың жауаптары тыңдалады) - Ондай болса, бүгінгі сабағымыздың тақырыбы: «Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі»

• «Галереяға саяхат» әдісі. Алдымен оқулықтағы мәтінді оқу және бейнебаян көрсету арқылы постер құру және таныстыру. Қабырғаға дайындалған постер ілінеді. Топтар кабинет ішінде қозғалысқа түседі, постерлерін қарайды, сараптайды, талдайды және жапсырма қағазға пікірін жабыстырып кетеді. Галереяға саяхат аяқталған соң, топтар жұмыстарға шолу жасап, постерлеріне жазылған сыныптастарының пікірін сараптайды, талқылайды.

• «Дана үкі» әдісі. Бұл әдіс арқылы 4 критерийі бойынша сипаттайды: 1) мәлімет, ауызша баяндау 2) иллюстрация 3) болашақта маңызды болатын бір мәлімет 4) талқылауға болатын бір мәселе. Ауызша мәліметті нақты айтып беру керек.

• «ДЖИГСО» әдісі. Оқушыларға жаңа ақпаратты өздігінен меңгерту үшін қолдануға болады. Тақырып үш бөлікке бөлінеді, оқушылар тақырыптың маманы ретінде сарапшылар тобында зерделеп, талдап, бастапқы тобына қайтып, білгендерін өз тобының мүшелеріне үйретеді. Мұнда алдымен жеке, сосын жұппен, кейін шағын топта бөліктер бойынша түсіндіреді, түсінгенін бөліседі.

• «Есте сақтау картасы» әдісі. Бұл әдістің ерекшелігі топтағы оқушылардың визуальды, есте сақтау қабілеттерін дамытады. Әр топқа берілген сурет, сөздер, терминдер, символдары бар А4 форматын әр топтың оқушыларын жеке-жеке шақыру арқылы 1-секунт көрсетеді. Оқушы не көргенін тобындағы А4 форматына түсіріп отырады. Барлық топ осылай қайталап шығады. Мұғалім дұрыс картаны оқушылардың қолына береді. I-топ-II топтың, II-топ-III топтың, III-топ-I топтың жұмыстарын бағалайды.

• «SWOT-талдау» әдісі. 1 тапсырма. Салыстыру. 2 тапсырма Модельдеу. Оқушыларға жіп, А4, қайшы, т.б. беріледі. Соларды құрастыру арқылы екбасты, үшбасты бұлшықет түрлерін ажыратып, қажу себептерін сипаттайды.

• «FILA» әдісі. Мәтін беріледі. Сол мәтін негізінде кесте толтырылады. Кесте 3 бағаннан тұрады. 1. Мәтін ішінен түйінді түйінді сөздерді жазады. 2. Мәтіннің негізгі идеясын сипаттайтын сызба құрастырады. 3. Мәтін бойынша сұрақтар ұсынады.

• «Дәліз» әдісі. Бұл әдісті өткен тақырыптарды қайталау кезінде немесе бекіту сәтінде пайдалану өте тиімді. Оқушылар бір-біріне қарап тұрады, тарау немесе тақырып бойынша оқушылар сабаққа байланысты мәлімет айтып отырады. Бірінің айтқанын бірі қайталамауын ескертіп отыру керек.

Қорытындылай келе, жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша менің көкейге түйгенім: алдымызға бір мақсат қоя отырып, сол мақсатқа жету жолында шәкірттердің жүрегіне жол тауып, әрекеттендіре білу шеберлігіне жетсек, егемен елдің ұл-қыздары білімді де білікті болып шықпақ. Соның арқасында біз бәсекеге қабілетті, іргесі мықты ел боламыз.

Қарағанды облысы, Абай ауданы, Қарабас кенті

«№15 жалпы білім беретін мектебі» КММ

Бастауыш сынып мұғалімі

Мамурбаева Алия Мубараковна

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ МОТИВТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Дидактиканы дамытудың қазіргі кезеңінде оқыту процесінің тиімділігін арттыру мәселесі оқу процесін басқарудың ең ұтымды жолдары мен әдістерін іздеуге, оқу материалы мен оқу процесін құрылымдық-жүйелік талдауға, сондай-ақ оқытудың техникалық және әдістемелік құралдарының тиімділігін талдауға және бағалауға байланысты ғалымдардың назарын аударады. Енді кезекте оқу, жазу, санау, есептерді шешудің қарапайым дағдыларын игеру жеткіліксіз. Бұл дағдыларды қалыптастыру кеңірек және маңызды міндеттерді шешуге қосылады:

Біріншіден, балаларды ғылыми білімнің логикасында пәндік оқытуға жетелеу, олардың алдында осы ғылымның мазмұнын құрайтын шындықтың зерттелетін саласының негізгі және іргелі қасиеттерін ашу. Сонымен, оқу дағдыларын игеру қарым – қатынас пен ойлау құралы ретінде тілді зерттеуге кіріспе, ал қарапайым санау дағдылары сандық қатынастарды зерттеуге кіріспе болады.

Екіншіден, балаларда өз міндеттері мен тәсілдері бар оқу іс-әрекетін қалыптастыру. Біздің қоғам дамуының қазіргі кезеңінде оқу іс-әрекетін адам өмір бойы орындауы керек. Бұл әр адамның екінші "кәсібі", ол негізінен таңдалған істі алға жылжытуға байланысты келеді.

Үшіншіден, бастапқы оқыту кезеңінің барлық мүмкіндіктерін оқу мотивтерін қалыптастыру және балалардың интеллектуалды дамуы үшін пайдалану. Оқу процесінің тиімділігі мен сапасын арттыру мәселесін шешудегі басты мәселе оқушылардың оқуын жандандыру болып табылады. Оның айрықша маңыздылығы мынада: оқыту рефлексивті түрлендіруші қызмет бола отырып, оқу материалын қабылдау мен есте сақтауға ғана емес, сонымен бірге оқушының танымдық іс-әрекеттің өзіне деген көзқарасын қалыптастыруға бағытталған. Қызметтің трансформациялық сипаты әрқашан субъектінің белсенділігімен байланысты.

Егер біз оқудың алғашқы жылдарынан бастап баланың мектепке ауыртпалық түсіруін қаламасақ, онда біз сыртта емес, оқу процесінде болатын ілімнің осындай мотивтерін оятуға қамқорлық жасауымыз керек. Басқаша айтқанда, мақсат-баланың оқығысы келетіндіктен дәл оқуы, сондықтан ол ілімнің өзінен ләззат алуы қажет. Сондай-ақ, Ян Амос Коменский оқушының жұмысын психикалық қанағат пен рухани қуаныш көзіне айналдыруға шақырды.

Сондықтан бастауыш білім берудің мақсаттарының бірі-баланың танымдық белсенділігін дамыту. Балалардың тәуелсіздігі мен белсенділігін дамыту үшін баланың әрбір сәтті қадамын, сұраққа өз бетінше жауап табуға тырысуын (тіпті сәтсіздігін) оң бағалау маңызды. Балаларға бірдеңе ойлап табу, болжау, мысалдар таңдау және т.б. секілді шығармашылық оқу тапсырмаларын беру өте пайдалы.

Белсенділік іс-әрекеттің өзін емес, оның деңгейі мен сипатын білдіретінін ескеру қажет. Бұл мақсат қою процесіне де, мотивация мен іс-әрекет тәсілдерін білуге де әсер етеді. Белсенділік (жеке білім ретінде) оқушының ерекше жағдайын және оның іс - әрекетке қатынасын білдіреді. Оқушының оқу іс-әрекетіндегі белсенділігі, оның нақты күштерінің көрінісі ретінде, оның дамуының алғышарты мен нәтижесі деп санауға болады. Сонымен қатар, белсенділік жеке тұлғаның туа біткен, өзгермейтін қасиеті емес, демек оны дамытуға болады.

Жеке тұлғаның сипаттамасы ретінде белсенділік оның динамикасын, бастамашылығын ашады және қоршаған әлеммен мағыналы байланыстарды өзгерту мен қолдаудың қайнар көзіне айналады. Белсенділік әрекеттілікпен байланысты, оның қалыптасуының, іске асырылуының және өзара әрекеттесуінің шарты, өз қозғалысының қасиеті ретінде анықталады. Тұлғаның белсенділігі оның әлеуметтік, рухани және биологиялық даму бағдарламаларын құруға көмектеседі.

Соңғы онжылдықтардағы зерттеулер белсенділік мәселесіне әртүрлі көзқарастарды, оның түрлері (қоғамдық, когнитивтік, еңбек және т.б.), оның қасиеттері (бейімделетін және бейімделмейтін, репродуктивті және өнімді шығармашылық), сондай-ақ тұлға белсенділігінің жоғары деңгейін қалыптастырудың процесін терең зерттеді.

Белсенділік қасиеті тұлғаның қасиеті ретінде әртүрлі жоспардағы іс-әрекетте қалыптасады (танымдық, еңбек, әлеуметтік және т.б.). Оның үстіне белгілі бір қызмет түрлеріндегі белсенділіктің көрінісі олардың табиғаты мен ерекшеліктеріне сәйкес келеді. Іс-әрекет түріне қарай әрекет түрлері сәйкес бөлінеді: танымдық, еңбектік, әлеуметтік және т.б.

Барлығымыз білетіндей, оқытудың мақсаты оқушылардың білімін, дағдыларын игеру ғана емес, сонымен қатар тұлғаның жетекші қасиеттерін қалыптастыру болып табылады. Осындай қасиеттердің бірі-танымдық қызығушылықтардың бағыты мен тұрақтылығында, білім мен іс-әрекет тәсілдерін тиімді игеруге, оқу-танымдық мақсатқа жетуге ерікті күш-жігерді жұмылдыруда көрінетін танымдық белсенділік. Жеке тұлғаның іс-әрекетінің бұл сапасы негізінен таным процесінде қалыптасады, ол табиғаты бойынша субъектінің мақсатты белсенділігімен байланысты. Бұл жағдайда белсенділік мақсатқа жетудің құралы және шарты ретінде әрекет етеді. Субъектіні белсенді күйге келтіру оның сыртқы ортамен өзара әрекеттесуінің нәтижесі болып табылады.

Танымдық белсенділік жеке сипатта болады. Сонымен қатар, белсенділік таным шарты бола отырып, жеке тұлғаның туа біткен қасиеті емес, ол іс-әрекет процесінде қалыптасатынын атап өткен жөн. Оқытудың белсенділігіне келетін болсақ, ол танымдық іс-әрекет процесінде қалыптасады және танымға деген ұмтылыспен, психикалық шиеленіспен және оқушының моральдық-еріктік қасиеттерінің пайда болуымен сипатталады, сонымен бірге белсенділіктің өзі іс-әрекеттің сапасына әсер етеді.

Физиологиялық механизмдер тұрғысынан оқу процесі уақытша шартты байланыстардың қалыптасуы екені белгілі. Бұл процесс ми қыртысын белсенді күйге келтіретін зерттеу рефлексін қоздыру арқылы жеңілдетіледі. Зерттеу рефлексін қоздыру-танымдық белсенділіктің қажетті шарты. И. П. Павлов белсенділікті тудыратын жағдайлардың жалпы белгісін – жаңалықты көрсетті. Оқу процесінде мұндай жаңалық белгісіз ақпарат, материалды берудің ерекше түрі, оқытудың жаңа құралы болуы мүмкін.

Танымдық белсенділіктің мәні мынада: оқытудың әртүрлі мәселелерін шешуге интеллектуалды және эмоционалды жауап беру қасиеттерін ала отырып, олар оқушының сабақта не болып жатқанына, біліммен жұмыс жасаудағы бастамашылығына бағдар берудің құнды сезімін тудырады, ол неғұрлым сезімтал тыңдайды және басқалардың не және қалай істейтініне мұқият қарайды. Алайда, танымдық белсенділіктің көріністері әртүрлі және оларды ажырату қиын. Олар:

- 1) танымдық іс-әрекеттердің мақсатқа бағытталуында, олардың мағыналық қалыптастырушы мотивациямен сипатталатын орындылығында;
- 2) білімнің, іскерліктің, қызмет тәсілдерінің сипатында, оларды пайдаланудың ұтқырлығында, мұғалімге бағытталған мәселелердің мазмұнында;
- 3) әлеуметтік коммуникация көздері есебінен, оқудың кең ауқымы, теледидар, радио, компьютерлік технологиялар арқылы танымдық қызметті кеңейту, тереңдету ниетінде.

Бұл оқушылардың оқу процесінен тыс алған білімдерін, дағдыларын оқу іс-әрекетіне енгізуге деген ұмтылысымен байланысты. Оқушылардың танымдық белсенділігі олардың қызметінің психологиялық көңіл-күйінде де: зейін, ойлау процестері, орындалатын іс-әрекетке қызығушылық, жеке бастамада көрінеді. Мұғалім қоятын міндеттерді, мәселелерді талқылауға белсенді жауап (жылдам кері байланыс), сыныптастарының жауаптарына қатысуға, оларды толықтыруға, түзетулер енгізуге деген ұмтылыс – мұның бәрі оқушының оқу-танымдық іс-әрекеттің субъектісіне айналғанын көрсететін танымдық белсенділіктің маңызды көрсеткіштері.

Т.И.Шамованың зерттеулеріне сүйене отырып, танымдық белсенділікті қалыптастырудың келесі деңгейлерін белгілеуге болады:

- 1-деңгей – репродуктивті әрекет;
- 2-деңгей – интерпретациялық әрекеті;
- 3-деңгей – шығармашылық белсенділік.

Т.И.Шамованың танымдық іс-әрекеттің қалыптасу деңгейлері туралы көзқарасын және оның танымдық әрекеттің анықтамасы бойынша ұсынған классификациясын ұстана отырып, әрбір деңгейді ажырату кезінде мынаны ескеру қажет: біріншіден, оқушының оқуға деген қатынасы, бұл игерілген білім мазмұнына және процестің өзіне деген қызығушылықтан көрінеді; екіншіден, құбылыстардың мәніне, олардың өзара байланысына енуге, сонымен қатар іс-әрекеттің әдістерін меңгеруге ұмтылу; үшіншіден, оқушының іс-әрекетке жұмылдыру, қызмет мақсатына жету үшін моральдық және ерікті күш-жігер. Бұл көрсеткішті оқушының оқу процесінде көрсететін жүйелілігі мен табандылығына қарай бағалау керек. Осы көрсеткіштерге сүйене отырып, біз танымдық белсенділіктің әрбір деңгейіне түсініктеме береміз:

Төмен деңгейлі – репродукциялық белсенділік тұрақты зейіннен көрінеді, ынталандырудың жаңашылдығынан туындайды және оқушының білімді түсінуге, есте сақтауға және жаңғыртуға, оны үлгі бойынша қолдану әдісін меңгеруге ұмтылуымен сипатталады. Бұл белсенділік деңгейінің критерийі оқушының оқытылатын құбылысты түсінуге деген ұмтылысы болуы мүмкін, ол сабақта мұғалімге сұрақ қоюда, мұғалімнің тапсырмасын орындаудағы практикалық іс-әрекетте (баспа материалымен, дидактикалық оқу құралдарымен жұмыс) көрінеді. Белсенділік деңгейінің төмендігінің сипатты көрсеткіші – «неге?» сияқты сұрақтардың болмауынан көрінетін оқушылардың білімді тереңдетуге қызығушылықтың болмауы.

Орта деңгей – түсіндіру әрекеті. Ол оқушының оқытылатын мазмұнның мәнін ашуға, құбылыстың мәніне енуге, құбылыстар мен процестер арасындағы байланыстарды білуге, өзгерген жағдайда білімді қолдану жолдарын меңгеруге ұмтылуымен сипатталады. Бұл белсенділік деңгейінің қалыптасуын бағалау критерийі оқушының келесі сұрақтарды тұжырымдау арқылы көрінетін құбылыстың себебін мұғалімнен немесе басқа көзден білуге ұмтылуы болады.

Жоғары деңгей – шығармашылық белсенділік нақты мінез-құлық пен іс-әрекетте, инициативалық, танымдық және басқа да әрекеттерден, таңдаудағы таңдамалылықтан көрінеді. Шығармашылық белсенділік ұжымдық шығармашылық іс-әрекетке өз еркімен қатысуға ұмтылудан, басқа іс-әрекеттерге қызығушылықтың таралуынан көрінеді. Оқу іс-әрекетіндегі математикалық есептерді шешу барысындағы танымдық белсенділіктің ерекше көрінісі:

- шешілетін міндеттерді кездейсоқ емес таңдау;
- есептерді шешудегі сәтсіз әрекеттерге сыншылдық (есептерді шешудің белгілі жолдарын санамалау);
- оқушының қызығушылықтары шегінде тапсырмаларды таңдау;
- мұғалімнің позициясын алу мүмкіндігі;

- математикалық есептерді шешу жолдарының әртүрлілігі, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі бағалау.

Бастауыш сынып оқушыларының белсенділігін қалыптастырудың негізгі көрсеткіші – бұл іс-әрекеттің мақсатын түсінуімен, олардың субъектімен іс-әрекетке дайындығы ретінде іс-әрекет пәніне қажетті қатынасымен сипатталатын оқу және сабақтан тыс жұмыстарға тұрақты қызығушылық.

Осылайша, критерилерінің бірі оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту болып табылатын оқыту үрдісінде педагогикалық технологияларды қолданудың тиімділігін арттыру жолдарын қарастыра отырып, оқыту ықпалының ықпалын қолайлы ететін белгілі бір шарттарды ескеру қажет.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Шамова Т.И. Активизация учения школьников. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 208 с.
2. Маркова А.К. и др. Формирование мотивации учения: книга для учителя. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.
3. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. Инновационные методы обучения, или Как интересно преподавать: учебное пособие. – Алматы, 2009. – 344 с.

"Жетісу облысы білім басқармасының Сарқан ауданы бойынша білім бөлімі" ММ

"Ақтұма орта мектебі мектепке дейінгі шағын орталығымен" КММ

Музыка пәнінің мұғалімі

Курманбаев Манат Абикенович

МУЗЫКА АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУЫ

Бүгінгі таңда еліміздің әлеуметтік-экономикалық өмірін жаңғырту жағдайында бүкіл білім беру жүйесі ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар, ғылым мен тәжірибенің жетістіктері негізінде жеке тұлғаның дамуына, Қазақстан Республикасының физикалық және рухани дамыған азаматын қалыптастыруға және бәсекеге қабілетті адами капиталды дамытуға қолайлы жағдай жасауға бағытталған. Мұның барлығы білім беру үдерісінің мазмұнына, сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін және ақпаратты өз бетінше іздеу дағдыларын дамытуға негізделетін оқу бағдарламаларының мазмұнына жаңа көзқарастарды талап етеді. Жаңартылған тәсілдер жаңа педагогикалық және ақпараттық технологияларды тиімді пайдаланатын, қазіргі ғылым мен тәжірибенің деңгейін көрсететін, сондай-ақ білімді өз бетінше меңгеруге, оны өңдеуге және нақты жағдайларда қолдануға ықпал ететін оқу процесін ұйымдастыруды да талап етеді.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының біртұтас оқу-тәрбие процесінің бір бөлігі болып табылатын заманауи музыка сабағы ерекше назар аударуды қажет етеді. Оның мазмұны балабақшадағы білім беру стандарттарын басшылыққа алады және мазмұнды меңгерудің жолы мен әдістерін анықтайтын музыкалық бағдарлама негізінде жүзеге асырылады. Балабақшада бүлдіршіндердің дайындық деңгейіне қойылатын міндетті талаптар бар, яғни сабақ баланың біліммен кездесу фактісі ғана емес, оның нәтижесі баланың өзіндегі өзгерістер болуы керек.

Мектепке дейінгі білім беруде музыканың маңызы аз емес, өйткені музыка балаға адамгершілік және эстетикалық тәрбие беру тұлғаны дамыту мен тәрбиелеудің маңызды аспектісі болып табылады. Мектеп жасына дейінгі бала қоршаған шындықты эмоционалды және сезімтал түрде қабылдауына байланысты өнер әлемін қабылдаудың ең табысты әрі нәтижеге толы кезеңі болып табылады.

Музыка сабағының ерекшеліктері баланың қажеттіліктеріне барынша сәйкес келеді. Музыка сабағы балаға психотерапиялық әсер етеді, өзіндік релаксация және психологиялық демалу қызметін атқарады, басқа әрекеттерден туындаған жалпы қаттылықты жеңілдетеді, сол арқылы баланың денсаулығын сақтайды. Музыка сабағы ең алдымен шығармашылық сабағы, ол баланың музыкамен кездесуінің фактісі болып қана қоймай, баланың өз бойындағы өзгерістерге әкелуі керек. Ерте жастан балаларға музыкалық білім берудің өзекті міндеттері: балалардың сана-сезімін, музыкалық ойлауын және эмоционалдық сферасын әрі әр түрлі әрекеттерді қалыптастыруға байланысты тұлғаның ерік-жігері күшті, белсенді жағын дамыту.

Балабақшада музыка пәнін оқытудың көптеген технологиялары бар, оған музыка жетекшілері сүйенеді және балаға деген көзқарасына және оның өміріндегі музыканың рөліне сәйкес келетін технологияны таңдау құқығын иеленеді. Бірақ ең бастысы балаларға музыканы қалай үйретуде емес, оларды музыкалық процеске қалай баурап алуларында. Музыка жетекшісі қандай технологияны тандаса да, музыка сабағының құрылымы әрқашан стандартты түрде жүзеге асады. Сабақта дәстүрлі түрде музыкалық әрекеттің келесі түрлері қолданылады:

- музыка тыңдау;
- орындаушылық әрекет;
- ән айту;
- музыкалық-танымдық іс-әрекет.

Музыка тыңдау – мектеп жасына дейінгі балалар үшін ең қиын іс. Бұл жастағы балалар өте белсенді, олар үшін ұзақ уақыт отыру қиын. Дегенмен де балаларды тыңдау кезінде тыныш отыруға үйрету маңызды, өйткені нағыз музыка тыныштықта туады.

Музыкалық ақпараттар ағыны көпшілікке қолжетімді болып тұрған біздің заманда музыка жетекшісінің міндеті – балаларды музыкадағы жақсы мен жаманды айыра білуге үйрету, баланың музыкалық талғамын қалыптастыру. Тыңдамас бұрын, балалардың көңіл-күйін көтеру, әуенді музыканың арқасында жақын арада орын алуы керек деген көңіл-күйді ояту үшін жұмыс туралы қысқаша әңгімелесу керек. Балалар әсіресе музыкаға қимыл-қозғалыстарды ұнатады (тапылдату, қол қимылдары, шапалақтау). Музыкалық әрекеттің бұл түрі демалуға және күйзелістен арылуға мүмкіндік береді.

Музыкалық қатысудың тағы бір түрі – орындаушылық әрекет. Іс-әрекеттер өте әртүрлі: музыкалық аспаптарда ойнау, оркестрге қатысу, ритмикалық ансамбльдерге қатысу және т.б. Орындаушылық әрекет балалардың ырғақ сезімін, ұжымдық жұмысын дамыту, баланың шығармашылық дамуы сияқты музыкалық-педагогикалық міндеттерді жүзеге асырады.

Барлық музыкалық әрекеттердің ішінде балалардың ең сүйіктісі – ән айту. Ән репертуарын жетекші өте мұқият таңдауы маңызды, ең бастысы музыка балаларға қуаныш сезімін сыйлауы керек, ал жалпы көңіл-күй балаларға тек жағымды эмоциялар әкелуі керек. Музыка сабағында ән айту ұжымдық әрекет екенін атап өткен жөн.

Балалардың музыка тыңдауы да, орындауы да, шығармашылық әрекеті де музыкалық-танымдық әрекетпен тығыз байланысты.

Музыкалық іс-әрекеттің барлық түрлері процесінде балалар музыкалық тілдің заңдылықтарын меңгереді, нота жазуының негіздерімен танысады, музыканы өздігінен ойнауды үйренеді.

Музыкалық сауаттылыққа келетін болсақ, осы уақытқа дейін жасалған музыкалық бағдарламаларда әртүрлі пікірлер бар. Кейбір бағдарлама авторлары музыка теориясының элементтерін енгізуді маңызды және қажет деп санама, басқалары білім берудің бастапқы сатысынан мүлдем алып тастау керек деп есептейді. Алайда музыкалық сауаттылық пен музыка теориясының элементтерін енгізу бірдей ұғымдар емес. Музыкалық сауаттылық – баланың музыканы эмоционалды түрде қабылдауы, оны түсінуі, шығарманы білмесе де автордың стилін, орындалып жатқан шығарманы сезіну қабілеті мен тілегі, баланы шығармашылыққа баулудың кілті. Ал музыка теориясының элементтері бала есту тәжірибесін жинақтағаннан кейін өте мұқият енгізілуі керек.

Олай болса, музыканы тыңдау және есту, ол туралы ойлау қабілетін балалардың бойында музыка сабағынан бастап тәрбиелеу керек. Музыкалық қабылдауды дамыту мәселесін түсіне отырып, жетекші сабақ бойы балаларды музыка дыбысын тыңдауға шақырады. Балалар музыканың табиғатын терең сезініп, түпкі ойын ұғынғанда, оны шығармашылық іс-әрекетінде білдіргенде ғана, меңгерілген дағдылар мен қабілеттер мектеп жасына дейінгі тәрбиеленушілердің музыкалық дамуына және адамгершілік-эстетикалық тәрбиесіне пайдасын тигізеді анық.

Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Байзақ ауданының білім бөлімінің
«Сарыкемер мектеп гимназиясы» КММ
Мектепалды сынып мұғалімі, педагог-зерттеуші
Копжасарова Қарылғаш Шалабековна

"ҚЫЗЫҚТЫ ОЙЫНДАР ӘЛЕМІ"

Сабақтың мақсаты:

- Балалардың логикалық ойлау қабілетін дамыту.
- Топтық жұмыс арқылы қарым-қатынас дағдыларын жетілдіру.
- Танымдық қызығушылығын арттыру.

Құрал-жабдықтар: Суреттер, түрлі-түсті карточкалар, геометриялық пішіндер, доп, тақта.

Ұйымдастыру кезеңі (5 минут)

Балаларды шеңберге жинап, сәлемдесу.

Сабақ тақырыбы мен мақсатын түсіндіру.

Балалардың назарын ойынға аудару үшін қысқа өлең немесе ән айтып, көңіл-күйін көтеру.

1-ойын: "Кім жылдам?" (5 минут)

Мақсаты: Балалардың зейінін шоғырландыру.

Шарты: Мұғалім кезекпен әртүрлі жануарларды сипаттайды, балалар қай жануар екенін табады.

Мысалы:

"Менің төрт аяғым бар, құйрығым ұзын, секіруді жақсы көремін" (қоян).

2-ойын: "Пішіндер әлемі" (7 минут)

Мақсаты: Геометриялық пішіндерді тану дағдыларын бекіту.

Шарты: Балалар үстел үстінен пішіндерді алып, мұғалімнің сипаттағанына сәйкес тақтаға жабыстырады.

Мысалы:

"Қызыл түсті дөңгелек табыңдар".

«Шатырға ұқсас пішінді табыңдар»

3-ойын: "Сиқырлы доп" (7 минут)

Мақсаты: Қимыл-қозғалыс белсенділігін арттыру.

Шарты: Мұғалім допты лақтырып, сұрақ қояды. Балалар жауап берген соң, допты мұғалімге қайтарады.

Мысалы:

ойын: "Аспанның түсі қандай?"

ойын: "Жеміс атауын ата".

ойын: "Тапқырлар жарысы" (6 минут)

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту.

Шарты: Мұғалім сұрақтар немесе жұмбақтар қояды, балалар жауаптарын айтады.

Жұмбақ шешу

1. "Қыста ғана болады, жазда еріп жоғалады" (қар).

2. Тікен-тікен тік пісте, қысы жазы бір түүсте

3. Қорытынды бөлім (5 минут)

Балалар шеңберге жиналып, сабақтағы ең қызықты ойынды атап өтеді.

Мұғалім белсенді балаларды мадақтайды, алғыс білдіреді.

"Қол соғып қошеметтейік" ойыны арқылы сабақты аяқтайды.

Күтілетін нәтиже:

Балалар сабақтағы тапсырмаларды белсенді орындап, логикалық ойлау және коммуникативті дағдыларын көрсетті.

Сабақ балалардың қызығушылығын арттырып, жақсы көңіл-күй сыйлады.

**Павлодарская область, город Павлодар
КГУ "Специальная школа-интернат №7"**

Учитель математики

Жексенбаева Алмагуль Алимжановна

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

В современном обществе математика стала одним из основных способов решения многих жизненных вопросов человечества. Проблемы, связанные с организацией производства, выбором оптимальных решений, анализом экономических ситуаций и другими немаловажными процессами нашей жизнедеятельности, решаются благодаря математическим методам. Интенсивное применение математических знаний в различных областях науки является одним из показателей роста престижности математического образования.

Поэтому, в современной науке последнее время усиливается роль математики. Математика становится универсальным инструментом вскрытия и управлением закономерностями развития.

Современное развитие общества ставит перед школой задачу воспитания личности, которая могла бы самостоятельно и критически мыслить, сопоставлять и анализировать факты, находить различные варианты решения проблем. Важнейшим компонентом новой модели школьного образования является её ориентация на практические навыки, на способность применять знания, реализовывать собственные проекты, поэтому сегодня всё чаще говорят о формировании у учащихся функциональной грамотности.

Одной из составляющих функциональной грамотности выступает математическая грамотность, которая предполагает способность обучающихся формулировать, применять и интерпретировать математику в разнообразных контекстах. Математическая компетенция включает математические рассуждения, использование математических понятий, процедур, фактов и инструментов с целью описывать, объяснять и предсказывать явления.

Математическая грамотность – это способность человека определять и понимать роль математики в мире, высказывать хорошо обоснованные математические суждения и использовать математику в реальной жизни. Под функциональной грамотностью понимают способность человека вступать в отношения с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. В отличие от элементарной грамотности как способности личности читать, понимать, составлять простые короткие тексты и осуществлять простейшие арифметические действия, функциональная грамотность есть уровень

знаний, умений и навыков, обеспечивающий нормальное функционирование личности в системе социальных отношений, который считается минимально необходимым для осуществления жизнедеятельности личности в конкретной культурной среде.

Функциональная математическая грамотность включает также способность выделять в различных ситуациях математическую проблему и решать ее, а также склонность выполнять такую деятельность, что достаточно часто связано с такими чертами характера, как уверенность в себе и любознательность. В условиях непредсказуемости и неопределенности современного мира, обучающимся не хватает самого важного - самостоятельности как основополагающего качества поведения, имеющего прямое отношение к функциональной грамотности. С целью реализации задач по формированию функциональной математической грамотности на уроках математики необходимо использовать различные технологии на основе личностноориентированного подхода. Наиболее перспективными являются игровая технология, а также технология проектного обучения (проектной деятельности). Использование метода проектов позволяет достигать дидактические цели через детальную проработку какой-либо проблемы, которая должна разрешиться вполне реальным, осязаемым практическим результатом. Особую роль при таком подходе играет возможность самостоятельного приобретения знаний в процессе решения проблемы. Благодаря этому учащиеся смогут научиться конструировать и видоизменять свои знания, развивать критическое мышление.

Особая роль в развитии функциональной грамотности на уроках математики отводится решению текстовых задач. Работа с текстом задач, выделение структурных компонентов задач, преобразование, моделирование и составление задач способствуют формированию навыков осмысленного чтения. Кроме того, формированию грамотности чтения способствует решение текстовых задач с недостающими и лишними данными, задач в прямой и косвенной форме, «дружных задач» – пар задач, где решение второй задачи не представляется возможным без решения первой. В свою очередь, невозможно проводить работу над задачей без сформированных навыков осмысленного чтения. Отсутствие понимания содержания задачи, неумение выделить в задаче главное, определить условие и вопрос, четко и логично сформулировать ответ – все это говорит об отсутствии именно осмысленности чтения как важнейшего компонента читательской грамотности.

С целью развития математической грамотности обучающихся на уроках можно использовать специальный инструментарий – учащимся предлагаются не типичные учебные задачи, которые используются в традиционных методических системах обучения математике и мониторинговых исследованиях математической подготовки обучающихся, а близкие к реальным, проблемные ситуации, представленные в некотором контексте и разрешаемые доступными учащемуся средствами математики.

Важным условием формирования функциональной грамотности является систематическая и целенаправленная работа на каждом уроке, применение современных образовательных технологий и средств обучения, использование форм и методов, позволяющих реализовать принципы практикоориентированности знаний и самостоятельности детей в обучении.

Современный мир все меньше нуждается в физической силе, все больше – в грамотности и интеллекте. Математика как школьный предмет обладает достаточным потенциалом для формирования и развития математического образования, которое должно способствовать тому, чтобы математическая грамотность была на высоком уровне.

Использованные литературы:

1. Особенности формирования функциональной грамотности учащихся основной школы по предметам естественнонаучного цикла. Методическое пособие. – Астана : Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2013. – 38 с.;
2. Казакова Р.А. Развитие функциональной грамотности на уроках математики: учебно-методическое пособие/Р.А.Казакова, О.И.Кравцова; науч.ред.С.Ф.Хлебунова. -Ростов н/Д: Изд-во ГБУ ДПО РО РИПК и ППРО.-2017.

**«Алматы облысы білім басқармасының Еңбекшіқазақ ауданы бойынша білім бөлімі» ММ
«Қойшыбек орта мектебі» КММ
Физика пәні мұғалімі
Қызайбек Еңлік Маукешқызы**

ЭЛЕКТР ӨРІСІ, ЭЛЕКТР ӨРІСІНІҢ КЕРНЕУЛІГІ

Бөлімі:	8.2 В Электростатика негіздері
Педагогтің аты-жөні:	Қызайбек Е.М.
Күні:	
Сыныбы: 8	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі. ПЖ № 4
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты:	8.4.1.7 – біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу
Сабақтың мақсаты:	біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептей алу
Құндылықтар	Топтық жұмыс арқылы ауызбіршілікке, бірлесе жұмыс жасауға үйрету

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 мин. Өткен тарауды тексеру 2 мин Топпен жұмыс 10 мин	Ұйымдастыру кезеңі Оқушылармен амандасу, түгендеу, сабаққа дайындығын бақылау. Ынтымақтастықты қалыптастыру, оқушылардың сенімділігін арттыру. Шаттық шеңбер "Жақсы тілек- жан жылуы" (электр зарядын тасымалдау) Топқа бөлу: отырған орындарына байланысты 3 топқа бөлу Өткен тарауды тексеру үшін сілтеме арқылы өтіп тест жұмысын жасайды. 1.Электр зарядының физикалық белгіленуі: q 2.Атас зарядтар: Тебіледі 3.Электр зарядының тектері: оң және теріс 4.Кернеуліктің өлшем бірлігі: Н/Кл Тест тапсырмаларын орындап болған соң бірден балдарын тексеріп, тақтаға жазып қою. Топтық жұмыс «Сөзжұмбақ» Топтар бір-біріне жасап келген сөзжұмбақтарын беріп орындайды. Тексеріп болған соң оқушылардың балдары тақтаға жазылады.	«Жақсы тілек-жан жылуы» оқушылар бір-бірлеріне қолдарын соға отырып, тілектер айтып, жақсы көңіл күймен сабақты бастайды. Оқушылар тест тапсырмаларын орындайды Әр топ өз жасап келген сөзжұмбағын өзге топқа береді, орындап болған соң тексереді.	Дескриптор: -Өткен тақырыптар бойынша жауап беру Жалпы балл-4 Дескриптор: -сұрақтарға жауап жазады Толық дұрыс болса 2 балл Жартылай дұрыс болса 1 балл Жалпы балл-2	Тақтада оқушылардың аты жазылған бағалау парағы, маркерлер https://wordwall.net/ru/resource/83602948 ДК экран Сұрақтар А4 форматтағы сөзжұмбақтар
Сабақтың ортасы.	Үш топқа тәжірибе жасау мақсатында құрал-жабдықтар таратылып беріледі. Әр топқа	Сызбаға қарай отырып тізбекті жинайды.	Дескриптор: -Тізбекті дұрыс жинап, тәжірибе	Кілт, амперметр, вольтметр,

Тәжірибе-лік жұмыс 10 мин. Өздік жұмыс 10 мин	сызбалар беріліп, сол бойынша тізбек жинаулары керек. Оқыту мақсатына жетуді бағалауға мүмкіндік беретін тапсырма. Әр оқушыға жеке жеке есеп беру. 1.Өрістің қандай да бір нүктесінде 2нКл зарядқа 0,4 мкН күш әсер етеді. Өрістің осы нүктесіндегі кернеулікті табыңдар. 2.Электр өрісінің кереулігі 2 кН/Кл-ға тең нүктесінде орналасқан 12 нКл зарядқа қандай күш әсер етеді? 3. Оқшауланған нүктелік зарядтың 1 м арақашықтықтағы өрісінің кернеулігі 32Н/Кл. Осы өрістің зарядын тап. 4. $2 \cdot 10^{-8}$ Кл зарядтан $2 \cdot 10^{-2}$ м қашықтықтағы өрістің кернеулігі қандай? 5.Кернеулігі $3,7 \cdot 10^6$ Н/Кл өрісте 8,6 мкКл зарядтың осы өрістен қашықтығы қандай?	Оқыту мақсатына жетуді бағалауға мүмкіндік беретін тапсырмаға оқушылар жауап жазады.	сәтті орындалса 1 балл Дескриптор -кернеуліктің формуласын біледі -Кулон заңының формуласын біледі -формулань түрлендіреді Жалпы балл -3	шам, ток көзі, механикалық қозғалтқыш, т.б. құрал-жабдықтар Есептер жазылған таратпа қағаздар
Сабақтың соңы. 8мин Кері байланыс Бағалау Үй тапсырмасы	«Падлет» тақтасы арқылы сұрақтарға жауап жазып, бүгінгі сабақты қорытындылайды. Бір жағынан сабаққа кері байланыс береді Бүгінгі сабақты қаншалықты түсіндің? Сұрағың барма? Досыңа тілек. Ұстазға ұсыныс. Өзіңе баға. Әр тапсырманың бағалау критериілері бойынша 10 баллдық жүйемен бағалау Жаттығу есептерін аяқтау	Оқушылар смартфон көмегімен падлет тақтасын толтырады	Жалпы тапсырмалар бойынша 10 балл	Дк экран смартфон

«Алматы облысы білім басқармасының Еңбекшіқазақ ауданы бойынша білім бөлімі» ММ
«Қойшыбек орта мектебі» КММ
Еңбек пәні мұғалімі
Казихан Маржан

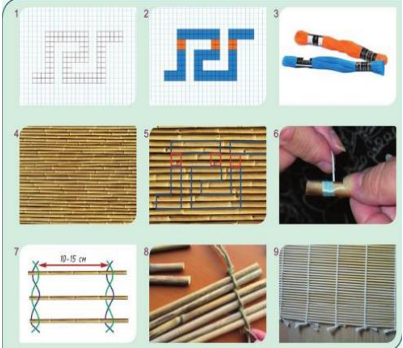
БҰЙЫМ ӨРУ ЖӘНЕ ШИ ТОҚУ

Бөлім:	Сәндік-қолданбалы өнер
Педагогтің аты-жөні:	Алматы облысы Еңбекшіқазақ ауданы Қойшыбек орта мектебінің көркем еңбек пән мұғалімі Қасихан Маржан
Күні:	
Сыныбы:	Қатысушылар саны: 10 Қатыспағандар саны:9
Сабақтың тақырыбы:	Бұйым өру және ши тоқу.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	5.2.6.1-Қауіпсіздік техникасын қадағалап, оның маңыздылығын сезіне және демонстрациялай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

Сабақтың мақсаты:	<u>Барлық оқушылар үшін:</u> Бұйым өруде қолданылатын материалдар мен құралдарды қолданудың техникасын меңгереді.
Құндылықтарға баулу:	«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы бойынша «Жалпыға бірдей еңбек қоғамы» құндылығына баулу. Бұл арқылы оқушыларда шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауы, функционалдық сауаттылығы, қарым-қатынас жасау қабілеті мен жауапкершілігі артады. Сонымен қатар өмір бойы оқуға, еңбеу етуге, Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілікке деген дағдысы қалыптасады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту. 7 мин.	(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыруда шаттық шеңбері жүзеге асырылады. 3. Оқушыларды топтарға біріктіру.	Топқа кітап, дәптер және қаламсап оқу құралдарының суреттері бар кима қағаздар беріледі. Әр оқушы кима қағаздарды таңдау арқылы ұқсас құралдармен 3 топқа бірігеді. 1 топ: Кітап 2 топ: Дәптер 3 топ: Қаламсап	Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады. Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл-күйін көтереді және бауырмалдығын оятады. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Жіктеу» тәсілі көрінеді. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға таңдау еркіндігі беріледі.	Оқулық, жұмыс дәптері Кітап, дәптер, қалам суреттері бейнеленген кима қағаздар топтамасы <i>(Қазіргі жағдайда)</i> ДК экраны
Жаңа сабаққа кіріспе 	(Ұ) «Миға шабуыл» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. Оқушыларға жалпылама төмендегі сұрақтар және жаттығу түрлері беріледі. Әр оқушы өз оймен бөліседі. Өзгенің пікірін толықтырады. <i>Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.</i>	1. Қай ел биссермен тоқудың отаны болып табылады? 2. Биссермен қандай заттар тоқуға болады? 3. Ши тоқу үшін қандай материалдар қажет?	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.	Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген <u>мадақтау сөзімен</u> ынталандыру.
Сабақтың ортасы	Оқулықтағы жаңа сабақтың мәтінін оқуға тапсырма береді	Оқулықты оқып танысып шығады. Тірек сөздермен	Дескриптор: Жалпы - 3 балл	Презентация

Мағынаны ашу. 31 мин.		танысып, өз дәптерлеріне жазып алады	1.Зертханалық жұмысты орындау.	
	Оқулықта берілген тапсырманы орындатады, бақылайды, мысал, үлгі көрсетеді.	1-тапсырма Ши тоқу технологиясымен танысады. Қалай тоқу керектігін меңгереді. 	Дескриптор: Жалпы – 6 балл 1.Тапсырмаларды ы орындайды	ДК экраны 6-сынып оқулығы. Жұмыс дәптерлері.
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 7 мин. 	«Бір ауыз сөз» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды.Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады Туімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды.	Жеке жұмыс: Оқушылар бір ауыз сөзбен сабақ туралы өз ойларын түсіндіріп береді. Бір ауыз сөздеріне сабақты бағалайтын келесі сөздерді айтуға болады ұнады, пайдалы, қажет, білдім, үйрендім, қызықтым, ұмтылдым, есте сақтадым, жасай аламын. т.б.	Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенділігіне қарай 1-10 балл қою,Сонымен қатар, оқушыларды ынталандыру үшін «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды.	

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы
«Балқаш көпсалалы колледжі»
Денешынықтыру пәні оқытушысы
Джумабеков Маді Мухамбетович

САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН - ҰСТАНАЙЫҚ!

Кез келген елдің болашағы – халқының денсаулығына байланысты екенін дәлелдеуді қажет етпейтін шындық. Ал біздің болашақтағы бағытымыз – салауатты өмір салты.

«Ауырып ем іздегенше, ауырмайтын жол ізде» дегенді өсіп келе жатқан ұрпақтың санасына сіңіріп, олардың өз денсаулығына деген жауапкершілікті қалыптастыру баршаның борышы. Колледжде дәстүрлі түрде бекітілген жоспарға сәйкес «Спорт және салауатты өмір салты» фракциясы жұмыс жасайды. Оның құрамындағы 90 студент спортпен тұрақты түрде айналысады. Фракцияның міндеті: салауатты өмір салтын насихаттау, нашақорлық және темекі шегуге қарсы күрес, студенттердің спорттық шеберліктерін арттыру болып табылады. Салауатты өмір салтының әдістерін үйрету, өз денсаулығына қоғамдық игілік, қоғамның рухани құндылығы ретінде жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу. Оқу жылына арналған спорттық және салауатты өмір салтын насихаттау туралы іс-шара жоспары құрылып, жұмыс атқарылады. Фракция келесі секция бойынша жұмыс жасайды: футбол, волейбол, үстел теннисі, шахмат, шашки және қазақша күрес. Фракция жұмысын ұйымдастыруға колледж спорт залы пайдаланылады. Студенттер тұрақты түрде колледжішілік, қалалық және облыстық жарыстарға қатысып жүлделі орындарды иеленіп жүр. Нақтылап айтатын болсақ, Митрофанова Лада шаңғымен сырғанаудан қалалық жарыстан жүлделі I орынға, ал Коптель Никита II орын, жалпы командалық II орынға иеленді.

«Кенес әскерлерінің Ауғанстан жерінен шығарылғанына 35 жыл» толуына байланысты Балқаш қаласының колледждері студенттер арасында әскери-спорттық турнир өтті. Турнирге колледж студенттер қатысып, Орынтай Нұрәли дәрежелі II орынға ие болса, "Жерде жата қолды бүгу және жазудан" Кетов Владимир дәрежелі II орынға ие болды.

Ауған соғысында интернационалдық борышын өтеп жүріп опат болған, Самат Нұрғалиевті еске алуға арналған жасөспірімдер арасында "Қазақ күресінен" қалалық ашық турнирінен Діләділ Ділдер I орынға, Мелсов Руслан II орынға, Умбетбай Бекарыс пен Тлеукул Нурасыл III орынға ие болды.

Жеңіс ұлы күні мерекесіне орай қала колледждері арасында қалалық жарыс өтті. Аталған сайыста ел темірге тартылудан фракция мүшесі Мұратхан Асылан жүлделі II орынға ие болды.

Балқаш қаласының жастар ресурстық орталығының ұйымдастырумен қалалық волейбол турнирінен жүлделі III орынға ие болды.

Балқаш қаласының мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімі басшысылығымен, Балқаш көпсалалы колледжінің ұйымдастыруымен Балқаш қаласының "Колледж Барысы" атты қазақша күрес өтті. Колледж студенттер қатысып, Мельсов Руслан дәрежелі I орынға, Қуаныш Бақытжан дәрежелі III орынға, Азаматұлы Сағадат дәрежелі III орынға ие болып дипломдар мен медальдармен марапатталды.

Фракция мүшелері қалалық әкімдік және жастар ресурстық орталығы ұйымдастыруымен өткізілген түрлі іс-шараларда белсенділік танытып, алғыс хаттармен, бағалы сыйлықтармен марапатталды. Фракция жұмысының нәтижелері колледждің **Instagram** әлеуметтік желідегі парақшада жариялануда.

Павлодар облысы, Павлодар қаласы
"№7 арнайы мектеп-интернаты" КММ
Қазақ тілі мен әдебиеті пән мұғалімі, педагог-модератор
Аркенова Сайран Жаркеновна

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВТЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫНЫҢ ТӘРБИЕЛІК МӘНІ

Биыл қазақ жұртшылығы, педагогикалық зиялы өкіл және әдеби және поэтикалық шеңбердің бүкіл галактикасы ақын, прозашы, аудармашы, педагог - Мағжан Жұмабаевтың туғанына 130 жыл толуын атап өтпек. М. Жұмабаевтың барлық шығармашылығы өз халқының бақыты туралы ойларға толы. Ақынның терең ғылыми және педагогикалық зерттеулері ерекше назар аударуға тұрарлық. Осыған байланысты Мағжан Жұмабаев соңғы жылдары көрнекті ақын ретінде ғана емес, педагог ретінде де ерекше көркемдік шығармалар қалдырған. Біздің ұлы отандасымыздың педагогикалық қызметі қазіргі білім беру жүйесінде жиі сұранысқа ие болып келеді. Мағжан Жұмабаевтың идеяларын қазақ әдебиеті, этнопедагогика, этнопсихология, өзін-өзі тану жоғары мектепте де, арнаулы орта оқу орындарында да ерекше зерттейді.

М. Жұмабаевтың пікірінше, қоғам адамгершілік бағдарлардың ортақ жүйесі болған кезде ғана ауқымды ұлттық міндеттерді қойып, шеше алады. Ақын шығармаларыда ана тіліне, ерекше мәдени құндылықтарға, ата-бабаларымызды еске алуға, біздің Отан тарихымыздың әр бетіне құрметпен қарайтын осы бағдарлар бар.

Қазіргі әлемде, қоғамның әлеуметтік және рухани өмірінің өзгеру кезеңінде М. Жұмабаевтың педагогикалық ізденістері білім беру, өскелең ұрпақты тәрбиелеу, халықтық білім беру жүйесін демократияландыру мәселелерінің өзектілігін тартады. М.Жұмабаевтың өз заманының жаңа мектебі мен жаңа педагогикалық ғылымы туралы тұжырымдарында қазіргі заманғы педагогика мәселелеріне жаңа көзқарас пен өзіндік көзқарасты көрсететін қазіргі мектептің проблемаларын бейнелейтін идеялар мен әзірлемелер көрнекі және қолжетімді түрде көрсетілген. Балаларды шығармашылықпен ойлауға, олардың рухани қажеттіліктері мен адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға, патриотизмге баулуға және дарынды тұлғаларды "жоғалуына" жол бермей анықтауға үйрету ниеті - мұның бәрі Мағжан Жұмабаевты білім беру жүйесін реформалау жолы туралы ойлануға және жаңа тәсілдер мен әдістерді іздеуге мәжбүр етті.

Өскелең ұрпақты тәрбиелеуге үлкен мән бере отырып, М.Жұмабаев қазіргі қоғамның прогрессивті дамуындағы гуманитарлық мұғалімнің рөліне басымдық береді. Бұл идея қоғам мен мемлекеттің басым міндеттерінің бірі жоғары адамгершілік, жауапты, шығармашылық, бастамашыл, құзыретті қазақстан азаматының қалыптасуы мен дамуын тәрбиелеу, әлеуметтік-педагогикалық қолдау болып табылатын қазіргі заманғы отандық біліммен үндеседі. Осыған сүйене отырып, қазіргі заманғы тәрбиелік идеал анықталды-бұл өз елінің жоғары адамгершілік, шығармашылық, құзыретті азаматы, ойдың, сөздің және істің бірлігі негізінде кемел адамның қалыптасуы, Отан тағдырын өзінің жеке тұлғасы ретінде қабылдайтын, өз елінің бүгіні мен болашағы үшін жауапкершілікті сезінетін, көпұлтты халықтың рухани және мәдени дәстүрлеріне негізделген.

Жұмабаев өзінің алдына жаңа педагогикалық жүйені құру міндетін қойды. Жұмабаев ғылымды білім мен тәрбиенің негізгі мәселелерін шешудің жаңа тәсілімен байытқан дидактикалық көзқарастардың өзіндік жүйесін құрды. Оқушыларға білімнің кең ауқымын жеткізу және баланың шығармашылық

күштерін, оның бастамасы мен дербестігін дамыту - Жұмабаев мектебінің басты міндеті. Жұмабаевтың айтуынша, тәрбиенің мақсаты балалардың барлық күштері мен қабілеттерін үйлесімді дамытуға ұмтылу болуы керек. Педагогикадағы еркіндік қағидатын негізге ала отырып, Мағжан Жұмабаев барлық педагогикалық тұжырымдаманы негіздеді. Мағжан оқу үдерісінің мәнін түсінуге жаңа көзқараспен қарады. Жұмабаев-педагог өзінің замандастарының, ізбасарлары мен предшественниктерінің кез-келгеніне қарағанда тереңірек және жан-жақты, баланың ішкі әлемін, оның тілектерін, қызығушылықтары мен ұмтылыстарын зерттеу қажеттілігін маңызды деп санады. Баланың жеке басын өзінің педагогикалық тұжырымдамасының ортасына қойып, оның айналасында дидактикалық принциптер жүйесін құрады:

- сана мен белсенділік принципі;
- оқытуды өмірмен байланыстыру принципі;
- оқытудың қол жетімділік принципі;
- білімді игеру беріктігі принципі;
- табиғаттану принципі.

Ол сана мен белсенділік принципіне үлкен орын береді. Жұмабаев айтқандай, оқыту-бұл баланың ақыл-ойына ғана әсер етпейтін көпжақты процесс. Бұл балалардың мектепте білімі мен дағдыларын механикалық игеру емес, белсенді, саналы және шығармашылық процесс. Оқу барысында Мағжан Жұмабаев оқушылардың дербестігі мен шығармашылық ойлауын дамытуға үлкен мән берді. Ол былай деп жазды: "Егер мектептегі оқушы ештеңе жасауды үйренбесе, онда ол өмірде әрқашан тек еліктейді, көшіреді... Әр балада тәуелсіздікке деген ұмтылыс бар, ол кез-келген оқытуда жойылуы зиянды және үлгілерден сурет салу кезінде наразылықпен анықталады".

Жұмабаевтың дидактикалық көзқарастарында оқытудың өмірмен байланысы принципі ерекше орын алады. Бұл принциптен оқытудың қол жетімділігі принципі табиғи түрде туындайды, яғни оқушыларға күрделі оқу материалын қол жетімді түрде жеткізу. Табысты оқытудың негізі ретінде Мағжан Жұмабаев екі негізгі дидактикалық талаптардың сақталуын атады:

- 1) оқушыға үйрететін нәрсе түсінікті және қызықты болуы;
- 2) оның ақыл-ой күштері ең тиімді жағдайда болуы.

Мағжан Жұмабаев оқытудағы беріктік қағидатын әзірлеуге баға жетпес үлес қосты, өзіндік жүйенің кейбір ерекшеліктерін, сондай-ақ оқыту процесінде білімнің, білік пен дағдылардың беріктігінің жоғары дәрежесіне қол жеткізуге бағытталған шарттарды, құралдар мен тәсілдерді белгіледі. Мағжан Жұмабаев білімді мықтап игерудің маңызды алғышарты оқушының мағынасын, білім идеясының өзін және оның әрбір құрамдас бөлігін нақты түсінуі, оқушының зерттелетін материалдың өмірлік маңыздылығын түсінуі сияқты факторды қарастырды. Осылайша, Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық тұжырымдамасында іргелі принциптердің тығыз байланысы бар. Білімнің мақсаттарын түсіну оқушының ақыл-ойын жандандырады, оның еркі мен күшін білімнің қиындықтарын жеңуге және оның жоғары нәтижелеріне жетуге жұмылдырады. Осы шартты сақтамай, мұғалім оқушылардан белгілі бір білім мен дағдыларды есте сақтауды талап етуге құқылы емес. Мағжан Жұмабаевтың жоғарыда қарастырылған білім, білік және дағдыларды игеру беріктігі мәселесіне көзқарастағы бастапқы психологиялық-педагогикалық ұстанымы баланың білімге деген табиғи ұмтылысына сүйену болды. Жұмабаевтың барлық педагогикалық тұжырымдамасына тән табиғат бейнесі принципі осында жетекші болып шықты.

М.Жұмабаев шығармаларының жалпы білім беретін мектептердің әдебиет пәні бағдарламаларына 1990 жылдан бастап енгізілуі оны оқытуды міндеттеді. Бұл кезінде ақын шығармашылығын әдебиеттану тұрғысында зерделенген еңбектердің әлі дүниеге келе қоймаған кезі болғандықтан, пән мұғалімдерінің Мағжанның мұраларын шығармашылық деңгейде оқып-үйретуіне елеулі қиындықтар туғызды. Бұл зәрулік бүгінгі күнге дейін сезіліп келеді. Себебі, Мағжан шығармашылығын әдебиеттану тұрғысында зерделенген еңбектердің әлі дүниеге келе қоймаған кезі болғандықтан, пән мұғалімдерінің Мағжанның мұраларын шығармашылық деңгейде оқып-үйренуіне елеулі қиындықтар туғызды. Бұл зәрулік бүгінгі күнге дейін сезіліп келеді. Себебі, Мағжан шығармашылығын әдістемелік тұрғыда зерттеу ісі әлі де жүйелі түрде қолға алынған жоқ. Мағжан ақталғаннан бері он бес жылдай уақыт өткеніне қарамастан Ш.Елеуеновтің жоғары сыныпқа арналған жалғыз көмекші құрал мен әр түрлі Республикалық басылымдарда жарияланған мектеп мұғалімдерінің он шақты шағын мақалаларынан басқа ақын шығармашылығын мектепте оқыту мәселесіне тікелей арналған іргелі ғылыми-әдістемелік зерттеу еңбегі жарық көрген жоқ.

**Қарағанды облысы, Бұқар жырау ауданы, Ботақара кенті
“Сұлтанмахмұт Торайғыров атындағы тірек мектебі” КММ
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог-модератор
Аманбекова Перизат Габиденовна**

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН ДАМУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ

Қазіргі уақытта оқытудың негізгі мақсаты - белсенділікті, тәуелсіздікті, бастаманы, іске шығармашылық қатынасты дамыту. Осы таңда дамытушылық оқыту бірінші орынға шығады. Себебі, дамытушылық оқыту - бұл бір деңгейден екінші деңгейге ауысу, жоғары тәртіп, оқушылардың интеллектуалды саласында өзгерістердің пайда болуы, қолда барын жетілдіру арқылы көрінетін оқушылардың санасын өзгерту процесі.

Балада мотивациялық саланың қалыптасуы оның оқу іс-әрекетіндегі жетістігі үшін маңызды рөл атқарады. Оқу мотивациясының төмен деңгейімен мектеп үлгерімінің төмендеуі байқалады. Мотивация балада ерте балалық шақта қалыптаса бастайды, баланың өзін – өзі тануының дамуы орындалатын іс-әрекеттерге, баланың өз іс-әрекетінің мақсатын тұжырымдаумен байланысты, ал бастауыш мектеп жасында бұрынғы мотивтер маңыздылығын жоғалтады. Мотивацияның төмен көрсеткіштері баланың оқу іс-әрекетінде қиындықтардың болуын көрсетуі мүмкін.

Көбінесе бастауыш сынып жасында танымдық белсенділік мектептегі мотивация деңгейіне әсер етеді. Бұл оқушыға зерттелетін материалмен жұмыс істеуге мүмкіндік беретін дамыған танымдық белсенділік, бұл өз кезегінде оны ынталандырады және жаңа білім алуға мүмкіндік береді.

Танымдық белсенділік-қоршаған әлемнің объектілері мен құбылыстарын барынша толық білуге ұмтылу. Танымдық белсенділік оқушының дамуының барлық жас кезеңдеріндегі кез-келген оқу іс-әрекетінің негізінде жатқаны белгілі. Оның жеткілікті жоғары деңгейінсіз білім беру процесін тиімді ұйымдастыру мүмкін емес.

Интерактивті оқыту технологиясы уақытпен тиімді қолдануға және аса маңызды білім беру мақсаттарына қол жеткізуге мүмкіндік береді: оқытылатын пәндер саласында және жалпы білім беру жоспарында мотивация мен қызығушылықты ынталандыру; білім алушылардың белсенділігі мен дербестігі деңгейін арттыру; талдау, сыни ойлау, өзара іс-қимыл, коммуникация дағдыларын дамыту; көзқарастарды (ынтымақтастыққа, эмпатияға) және әлеуметтік құндылықтарға өзгерту; өзін-өзі дамытуға ықпал ететін ойлау белсенділігін арттыру, оқытушымен және білім беру процесінің басқа қатысушыларымен диалогтық өзара әрекеттесу арқылы дамыту.

Бастауыш сынып оқушыларын оқытудың сәттілігінің кілті-тұрақты оқу мотивациясы мен танымдық белсенділіктің болуы керек. Осы орайда ең жиі қолданылатын әдістердің бірі-жоба әдісі.

Жоба әдісі - балалардың зерттеушілік, шығармашылық белсенділігін дамытуға, сондай-ақ әмбебап оқу іс-әрекеттерін қалыптастыруға бағытталған тиімді педагогикалық технология.

Кішкентай балаға үшін жоба (зерттеу) дегеніміз не? Бұл, ең алдымен, өмірді бақылау, көптеген құбылыстардың ашылуы.

Жобалардың қарапайымдылығы оларды жүзеге асырудың сәттілігін қамтамасыз етеді және оқушыны басқа да күрделі жобаларды жүзеге асыруға шабыттандырады.

Жобалық әдіс қазіргі қоғамның қажеттіліктеріне жауап береді және өз бетінше шешім қабылдай алатын, жеке әлеуетін аша алатын, тапсырмаларды шеше алатын және сұрақ қоя алатын, оларға стандартты емес жауаптарды таба алатын, қызықтыратын және қызықтыра алатын үйлесімді тұлғаны дамытуға ықпал етеді.

Мен әдетте жобаладағы жұмыста алты кезеңді ажыратамын:

- дайындау (жобаның тақырыбы мен мақсаттарын тұжырымдау);
- жоспарлау (ақпарат көздерін, есеп беру нысандарын анықтау, топтағы міндеттерді бөлу және т.б.);
- зерттеу (ақпарат жинау, аралық тапсырмаларды шешу);
- нәтижелер мен қорытындыларды тіркеу;
- презентация немесе баяндама;
- нәтижелер мен процесті бағалау.

Бұл әдістің ең құндысы-оқушылардың өздері оқытуды басқарады, ал мұғалім ұжымдық іздеуді ұйымдастырады, қажетті ойды қабылдайды және қорытынды жасайды. Оқушылар жауапта қателік жасаудан қорықпайды, өйткені олар әрқашан сыныптастарының көмекке келетінін біледі және барлығы бірге дұрыс шешім қабылдайды. Жұмыстағы ең бастысы - қарым-қатынас жасау, пікірталас жүргізу, баланың ойына кеңістік беру, әрқайсысын тыңдау, жауаптарды дұрыс бағытта бағыттау болып табылады.

3-сыныптан бастап практикаға білім алушылардың топтық өзара іс-қимыл әдісін енгізуге болады. Топтарда жұмысты ұйымдастыра отырып, бірнеше шарттарды сақтау қажет:

- 1) болжамды нәтижемен нақты және нақты тұжырымдалған тапсырманы беру;
- 2) оқулықтар, қосымша анықтамалық әдебиеттер түрінде есептерді шешуге арналған жабдықты қамтамасыз ету;
- 3) топ есебінің нысанын алдын ала қою: сұрақтарға жазбаша немесе ауызша жауаптар, кестені толтыру және т. б.

Мектептегі жобалық қызметтің негізгі элементтері ретінде мақсат қоюды (оқушылардың мақсаты мен мағыналы мотивтерін қою), қазіргі жағдайды зерттеуді және мәселелерді анықтауды, болжауды, мәселені шешудің нұсқасын немесе әдісін анықтауды, міндеттерді қоюды, қызметті жоспарлауды, ықтимал қиындықтарды анықтауды, ресурстарды анықтауды, жоспарланған жоспарды орындауды, әр кезеңде бағалауды, түзетуді, қорытындылау, қол жеткізілген нәтижелерді күтулермен байланыстыру, рефлексия (өз қызметін талдау) жатады.

Тұлғаға бағытталған оқыту да жоба әдісі болып табылады. Бұл оқушының әртүрлі дербес іс-әрекеттерін ұйымдастыруға ықпал етеді. Пәнді оқу кезінде, сабақтарда және сабақтан тыс жұмыстарда жоба әдісі қолданылады. Ол оқушылардың мақсаттарына жетуге бағытталған.

Осылайша, бастауыш сынып оқушыларының танымдық белсенділігін арттыру және олардың тұрақты мотивациясының болуы үлкен рөл атқарады деп айтуға болады. Ұсынылған модель бойынша оқыту нәтижесі оның тиімділігін көрсетеді, өйткені бұл оқушылардың қабілеттері мен мүмкіндіктерін ескеріп қана қоймай, олардың жеке басының максималды дамуын қамтамасыз етеді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Горохова Н. И., Нестерова Л. В. Роль проектной деятельности в социализации учащихся// Международный журнал экспериментального образования. 2010. № 4. С. 63;
2. Курбатова А. Н. Роль преподавателя в организации проектной деятельности учащихся// Международный журнал экспериментального образования. 2013. № 7. С. 121–122;
3. Смолеусова Т. В., Кривцова Л. А. Новая роль учителя в организации проектной деятельности учащихся // Сибирский учитель. 2010. № 3. С. 42–44.

Алматы қаласы
«Шоқан Уәлиханов атындағы №12 мамандандырылған гимназия»
Ағылшын тілі мұғалімі, педагог-зерттеуші
Акбаева Жанархан Закировна

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА МӘТІНМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУ КЕЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Орта мектеп деңгейінде тілдік білім берудің маңыздылығы туралы мәселе ұзақ уақыт бойы пікірталас тудырмады. Тілдің қарым-қатынас құралы ретінде ғана емес, сонымен бірге таным құралы ретінде де маңыздылығын мойындай отырып, қазіргі ғалымдар, педагогтар мен әдіскерлер оқу процесін оңтайландыруға және оқытудың дәстүрлі, классикалық және заманауи, инновациялық формалары арасындағы тепе-теңдікті табуға тырысады. Шет тіліндегі білім берудің негізгі міндеті "Баланың тілдік тұлғасын және оның қабілеттерін үздіксіз дамыту, практикалық мәселелерді шешу үшін нақты өмірде үйренген білімдерін, дағдылары мен іс-әрекеттерін пайдалануға дайындығын қалыптастыру" болып саналады.

Тіл оқу жағдайында оқыту және қарым-қатынас құралы ретінде әрекет ететін жағдайларда мотивацияны құру өте қиын, сол себепті білім беру жүйесінің басым міндеті болып табылады. Бұл ретте оқушыларды ағылшын тілін үйренуге ынталандыруда жетекші рөл дәстүрлі түрде мұғалімге беріледі.

Қазіргі уақытта ағылшын тілінде оқу қабілетін қалыптастыру маңызды міндеттердің бірі болып табылады, өйткені оқу қажетті ақпаратты алудың маңызды көзі болып табылады. Ағылшын тілінде оқуды үйрету-бұл оқушының ой-өрісін кеңейту үшін алғышарттар жасау ғана емес, сонымен қатар оған пайдалы, шынайы және ең бастысы өзекті және қызықты ақпаратты уақтылы алуға мүмкіндік беру. Оқыту әдістемесінің теориясында оқу "Жазбаша мәтінді қабылдауға және түсінуге бағытталған сөйлеу әрекетінің рецептивті түрі" ретінде түсіндіріледі.

Ағылшын тілдерін оқытудың басты мақсаты білім алушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамыту болып табылады, мұнда мәтін негізгі коммуникативтік бірлік болып табылады, әрине, бұл өз кезегінде мектепте ағылшын тілін оқыту практикасының базасын қалыптастырады. Сондай-ақ, ағылшын тіліндегі мәтінді түсіну үшін белгілі бір перцептивті-семантикалық базаның болуы, атап айтқанда фонетикалық, грамматикалық және лексикалық дағдылардың болуы қажет. Мұндай негіз болмаған жағдайда база құрылмауы немесе жеткілікті берік болмауы мүмкін, содан кейін білім алушыларда ақпарат алу қабілеті қалыптаспайды.

Білім беру мақсатына және қандай тапсырманы орындау керектігіне байланысты: шолу оқу дағдысы, таныстыру, зерттеу және іздеу оқу дағдыларын бөліп ажыратуға болады.

Шолу арқылы оқу оқылатын материал туралы жалпы түсінік алуды қамтиды. Оның мақсаты-мәтінде қарастырылған мәселелердің тақырыбы мен саласы туралы жалпы көзқарастарды алу. Бұл ең егжей-тегжейлі таныстыру мақсатында еркін, таңдамалы оқу. Шолу кезінде түсінудің толықтығы мәтін оқырманға қызықты ма, мәтіннің қай бөліктері мүмкіндігінше ақпараттық болып табылады және болашақта оқудың басқа түрлерін тарта отырып, өңдеу мен түсінудің тақырыбына айналуы керек деген сұраққа жауап беру мүмкіндігімен анықталады.

Таныстыру оқылымы (reading for the main idea) - белгілі бір мәліметтерді алуды белгілемей, бүкіл шығарма (кітап, мақала, әңгіме) оқырманның қызығушылығын тудыратын танымдық оқу. Мұндай оқудағы басты мақсат – бүкіл мәтінді жылдам оқу нәтижесінде ондағы негізгі ақпаратты алу. Ол негізгіні қосалқыдан ажырата білуді талап етеді.

Зерттеу оқылымы (detail reading) мәтіндегі барлық ақпаратты мүмкіндігінше толық және дәл түсінуді қамтамасыз етеді. Бұл мәтіннің тілдік және логикалық байланыстарына сүйене отырып, оқылған мазмұнның мақсатты талдауын қамтитын жай оқу. Оның міндеті сонымен қатар білім алушының шетелдік мәтінді түсінудегі қиындықтарды өз бетінше жеңе білуін қалыптастыру болып табылады.

Іздеу арқылы оқу (reading for specific information) тақырып бойынша газеттер мен әдебиеттерді оқуға бағытталған. Ол мәтінде нақты ақпаратты, мысалы, кез-келген сандық көрсеткіштерді немесе фактілерді табуға бағытталған. Сабақтарда іздеу оқулары жаттығу ретінде әрекет етеді, өйткені ақпаратты іздеу әдетте мұғалімнің нұсқауы бойынша жүзеге асырылады. Сондықтан, ол әдетте оқудың басқа түрлерін дамытуда ілеспе компонент болып табылады.

Дәстүрлі әдістемеде мәтінмен жұмыс істеу кезінде үш негізгі кезең бөлінеді: мәтінге дейінгі, мәтіндік және мәтіннен кейінгі. Мәтінмен жұмыс істеудің әр кезеңінде білім алушылар нақты тапсырмалар алады. Оқушылардың оқу дағдысын ойдағыдай меңгеруі үшін мұғалім сабақтарда оқытудың белсенді әдістерін қолдануы қажет.

Мәтінге дейінгі кезеңде тақырыппен жұмыс жасаған жөн: мәтіннің атауы бойынша оның мазмұны және мәтінде не немесе кім туралы сөйлесетіні туралы болжам жасау керек. Талқылау кезінде оқушылар оқу процесінде алған жалпы көкжиегі мен біліміне сүйенеді. Мәтін мазмұны бойынша алдын-ала сұрақтар қойылып, тапсырмалармен танысу жүргізіліп, барлық мүмкін қиындықтар алынып тасталуы керек.

Мәтінге дейінгі кезеңдегі жаттығулар оқушылардың қызығушылығын оятуға, алдыңғы білімді белсендіруге немесе ықтимал күрделі ұғымдар мен сөздік қорын алдын ала үйренуге бағытталуы мүмкін. Бұл сондай-ақ себеп-салдар, салыстыру және контраст, даралау, негізгі идея, жүйелілік және т. б. сияқты түсіну компоненттерін ұсынудың тамаша мүмкіндігі.

Мәтінге дейінгі кезеңдегі жаттығулардың мысалдары: ауызша пікірталас немесе қысқа жазбаша іс-әрекет, мәтін тақырыбына ми шабуылы, яғни тақырыпты ашу, мәтінде не туралы айтылатыны туралы идеяларды ұсыну, сыныпта жағымды және жұмыс атмосферасын орнату үшін музыканы ойнату, жаңа лексиканы анықтау және талқылау, жаңа сөздерді жазу және оларды сөздіктерге жазу, ойлану үшін жетекші сұрақтарды пайдалану, фильмнен немесе мультфильмнен бейнеклипті немесе қысқа көріністі көрсету, сондай-ақ эзілдер мен жұмбақтарды пайдалану.

Ағылшын тіліндегі мәтіндерді оқуда қиындықтар туындауы мүмкін. Балаларда болжау тетіктерін қалыптастыру, талдауға үйрету, мәтінде тілдік тіректерді табу, қажет болған жағдайда сөздікті қолдану қажет. Орта сынып оқушылары үшін ағылшын тіліндегі мәтіндерді таңдау оқушылардың жас ерекшеліктеріне, сөйлеу және өмірлік тәжірибелеріне, олардың қызығушылықтарына сәйкес жасалуы керек. Мәтіндер қызықты сюжетке ие болуы керек, шынайы болуы керек, тілдік қиындықтар тұрғысынан қол жетімді болуы керек. Оқушылардың ағылшын тілінде оқу дағдыларын сәтті меңгеруі үшін мұғалім сабақта оқуды оқытудың мүмкіндігінше белсенді әдістерін қолдануы керек, ал мәтіндер өз кезегінде мәтінге дейінгі, мәтіндік және мәтіннен кейінгі тапсырмалармен қамтамасыз етілуі керек, олардың орындалуы оқу дағдыларын толық дамытуға бағытталған.

**Абай облысы, Жарма ауданы, Қалбатау ауылы
«Георгиевка орта мектебі» КММ
Бастауыш сынып мұғалімі
Жумаканова Анар Агыбаевна**

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОТАНҒА ДЕГЕН СҮЙІСПЕНШІЛІГІН АРТТЫРУ

Патриоттық тәрбие - бұл азаматтардың жоғары патриоттық сана-сезімін, Отанына деген адалдық сезімін, азаматтық борыш пен конституциялық міндеттерді орындауға дайындығын тәрбиелеудегі жүйелі және мақсатты қызмет. Өскелең ұрпақты патриоттық тәрбиелеу әрқашан қазіргі мектептің маңызды міндеттерінің бірі болды, өйткені балалық және жастық шақ-Отанға деген қасиетті махаббат сезімін ояту үшін ең құнарлы кезең. “Отан - от басынан басталады” дейді халық даналығы. Демек, бала тәрбиесі - Отан мен ел мүддесі. Әрбір бала бір ғана отбасының ғана емес, күллі қоғамның келешегі, көктемі, бүршік атар гүлі екені жадымыздан әсте шықпағаны абзал. Бір сәт “Ел боламын десең, бесігіңді түзе” деген даналық сөздің мәніне үңілсек, бала тәрбиесіне балалық шағынан-ақ көңіл бөлу міндеті тұрғанын аңғару қиын емес.

Бастауыш сынып оқушылардың мектеп жағдайында патриоттық іс- әрекет кезінде көз-қарасының қалыптасуына қоғамдағы өзгерісті түсіну, жалпы адм баласына әрбір азаматқа тән нормада не үшін жаңару керектігін ұғындыру және еліміздің мемлекеттік тәуелсіздігінің қасиетті нышандарын қастерлеу болып табылады. Патриоттық тәрбиені дамытудың негізгі дара тұлғаның жоғарғы әлеуметтік белсенділігін қалыптастыратын, адамгершілік, имандылық, ерлік, еңбек және дене тәрбиесіндегі сапаларының бір-бірімен байланысын саралау болып табылады.

Мәселен, К.Д. Ушинский патриотизмді тәрбиенің маңызды міндеті ғана емес, сонымен бірге күдіретті педагогикалық құрал деп санайды: "Өзін-өзі сүймейтін адам жоқ сияқты, Отанға деген сүйіспеншілігі жоқ адам да жоқ және бұл махаббат тәрбиеге адамның жүрегінің шынайы кілтін және оның жаман табиғи, жеке, отбасылық және рулық тенденцияларымен күресуге күшті тірек береді". Адамның адамгершілік қасиеттері балалық, мектеп жылдарында қалыптасады. Бұл сезімдердің барлығы олардың мектеп жылдарында балаларда қалай қалыптасқанына байланысты. Туған табиғаттың суреттері: таулар мен көлдер, далалары мен тығыз ормандар — мұның бәрі балалардың туған жеріне деген жанашырлығын бірдей қалыптастырады, ал керемет жергілікті аңыздар, ертегілер мен әндер, тарихи әңгімелер мен ескерткіштер балалардың қай жерде тұратынына қарамастан, балалардың жан дүниесінде үлкен із қалдырады. Оқушылардың туған өлке және оның ең жақсы адамдары туралы білімі неғұрлым толық, тереңірек, жарқын, мағыналы болса, соғұрлым олар асыл адамгершілік сезімді қалыптастыруға әсер етеді: туған жерге деген қызығушылық пен сүйіспеншілік, жерлестердің патриоттық дәстүрлерін терең құрметтеу, ең бастысы, олар оқушыларға қоршаған өмірден қол жетімді, жақын мысалдарды түсінуге көмектеседі үлкен патриотизмнің мәні мен толықтығы.

Отанға деген сүйіспеншіліксіз және оның тарихы мен мәдениетін құрметтемей, азамат пен патриотты тәрбиелеу, баланың бойында өзін-өзі бағалау сезімін қалыптастыру, оған жағымды қасиеттерді сіңіру мүмкін емес. Балаларды тәрбиелеудің маңыздылығы әсіресе қазіргі кезеңде — адамдардың өз өмірінде адамгершілік бағдарларын жоғалтуына байланысты айқын байқалды. Кішкентай Отанға деген сүйіспеншілік пен қамқорлықты тәрбиелеу тек белсенді әрекет арқылы мүмкін болады деп

санаймын. Бастауыш сынып оқушылары өте эмоционалды және құрғақ ақпарат оларға аз әсер етеді, сондықтан мен белсенді формалар мен жұмыс әдістеріне артықшылық беремін, мысалы: туған жерге экскурсиялар (соның ішінде виртуалды), мұражай сабақтары, жобалық іс-шаралар, мерекелер, бірлескен іс-шаралар, конкурстар, викториналар. Отан сезімі мен оған деген сүйіспеншілік, патриотизм, адам бастапқыда ана мен әкенің сезімі арқылы, яғни отбасында үйренеді.

Патриоттық тәрбиенің мазмұны:

- Отанға, туған жерге, ана тіліне деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу;
- өз Отанының өткенін, өз халқының салт-дәстүрлерін құрметтеу, Отан тарихын білу;
- ұлтаралық қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру (басқа халықтарды, олардың әдет-ғұрыптары мен мәдениетін құрметтеу, нәсілдік және т. б.);
- Отанның ар-намысы мен қадір-қасиетін нығайтуға деген ұмтылысты, Отанды қорғауға дайындықты дамыту және жеке және қоғамдық мүдделерді ұштастыра отырып, әкесінің атының прогрессивті дамуына жәрдемдесу.

Патриотизмнің ең алғашқы шарты- мемлекеттік рәміздерге – туға, елтаңбаға, әнұранға құрмет. Өйткені, оларда халқымыздың өткен өмір тарихы, бүгінгі игіліктеріміз, болашақ мақсаттарымыз айшықталған. Қазақстанның әнұраны орындалған шақта чемпион аталған спортшыларымыз сағыз шайнап тұрмай, ұлттың ұлы музыкасына қосылып, көзінен жас моншақтап тұрса, бүкіл елдің мәртебесі әсері күмәнсіз. Осы мемлекеттік рәміздерден басталған тәрбие тұлғалардың қоғамдық бағыт- бағдарын анықтайды, адамгершілік құндылықтарын қалыптастырады, әлеуметтік белсенділігін жоғарылатып өз іс-әрекеттеріне жауапкершілігін арттырады және Отан игілігі жолында қызмет етуге ұмтылады.

Патриотизм мемлекеттің өміршендігінің адамгершілік негізі болып табылады және қоғам дамуының маңызды ішкі жұмылдырушы ресурсы, жеке тұлғаның белсенді азаматтық ұстанымы, оның өз Отанына жанқиярлықпен қызмет етуге дайындығы ретінде әрекет етеді. Патриотизм әлеуметтік құбылыс ретінде кез-келген ұлт пен мемлекеттіліктің өмір сүруі мен дамуының цементтеу негізі болып табылады. Жеке деңгейде патриотизм адамның дүниетанымында, адамгершілік мұраттарында, мінез-құлық нормаларында көрінетін ең маңызды, тұрақты, интегративті сипаттама ретінде әрекет етеді, онда үш белгіні бөліп көрсету керек.

Біріншіден, өзінің негізгі маңызды көрінісі бойынша патриотизм-бұл Отанға деген сүйіспеншілік, өз Отанына деген адалдық. Бұл бастапқыда әлеуметтік сезім-қоғамдастық, бірлік, туыстарымен және жақындарымен ынтымақтастық сезімі, олардың тағдырына қатысу сезімі. Бастапқы тұтас эмоция ретінде Отанға деген сүйіспеншілік тәжірибе, көзқарастар мен идеялар кешенінің қайнар көзі болып табылады. Патриоттық сезім адам бостандығына терең енеді. Отанға деген сүйіспеншілік әрқашан жеке адамның өзін-өзі еркін анықтау мәселесі болып табылады. Патриотизм адамның іс-әрекеті мен іс-әрекетінде көрінеді. Кішкентай отанына деген сүйіспеншіліктен туа біткен патриоттық сезімдер өздерінің жетілу жолында бірқатар кезеңдерден өтіп, жалпымемлекеттік патриоттық өзін-өзі тануға, өз Отанына деген саналы сүйіспеншілікке көтеріледі.

Екіншіден, патриотизм әлеуметтік-сенсорлық көріністен басқа, дүниетанымның, қарым-қатынастың, мінез-құлықтың және адамның іс-әрекетінің патриоттық (патриоттық-идеологиялық) бағытын (яғни, Отан мүдделеріне тәуелділікті) көрсететін басқа да жеке сипаттамаларда көрінеді.

Үшіншіден, патриотизм жеке деңгейде жанама түрде, тәрбиенің басқа (патриоттық емес) түрлерімен қалыптасатын басқа қасиеттермен интегративті байланыстар арқылы адамның тұтас дүниетанымында, руханилығында, адамгершілік мұраттарында, мінез-құлық нормаларында көрінетін жалпы тәрбиесін сипаттайды. Ол адамның Отанға және Отанға деген құндылық қатынасын сипаттайтын және оны патриоттық бағытталған іс-әрекетке итермелейтін әлеуметтік-моральдық императив ретінде әрекет етеді.

Патриоттық тәрбиенің объектісі мен қайнар көзі — Отан десек, оның мазмұны — байлықтары, тілі, дәстүрі, тарихи ескерткіштері, туған өлкедегі киелі орындар. Олардың адам көкірегіне жылылық, жақындық, туысқандық сезімдерді ұялатып, ізгі-де ерлік істердің қайнар көзіне айналуы патриотизмге тәрбиелеудің арқауы. Олай болса, патриоттық тәрбиенің қазіргі кезде алатын орны ерекше.

**«Алматы облысы білім басқармасының Еңбекшіқазақ ауданы бойынша білім бөлімі» ММ
«Қойшыбек орта мектебі» КММ
Химия пәні мұғалімі
Акбергенова Майраш Рахметжановна**

ХИМИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАТИВТІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Жаңа ақпараттық технологиялар - бұл жаңа техникалық құралдар ғана емес, сонымен қатар оқытудың жаңа формалары мен әдістері, оқыту мен тәрбиелеу процесіне жаңа көзқарас. Жобалау әдістемесі — ақпараттық технологияларды, интернетресурстарды пайдалану сияқты заманауи педагогикалық технологиялар оқытуда тұлғаға бағытталған тәсілді іске асыруға мүмкіндік береді, балалардың қабілеттерін, олардың оқыту деңгейін, қызығушылықтарын ескере отырып, оқытуды дараландыруды және саралауды қамтамасыз етеді. Білім беруде АКТ қолдану ақпараттық қоғамды дамытудың маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Мұндай жағдайда мектеп оқушыларда жаңа дағдыларды қалыптастыруы керек – осы әлемде бейімделу және өзін табу, ақпаратты өз бетінше жинау, талдау, жалпылау және оны басқа адамдарға беру, жаңа технологияларды игеру. Бұл трансформацияда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) оқу процесінде белсенді қолдану үлкен рөл атқара алады және ойнауы керек, өйткені:

- оқу процесінде АКТ-ны зерттеу және қолдану оқушыларға қазіргі қоғамда өмір сүруге және жұмыс істеуге қажетті дағдылар мен біліктіліктерді алуға мүмкіндік береді;
- АКТ білім беру сапасын арттыратын оқытудың жаңа нысандары мен әдістерін дамытудың тиімді құралы болып табылады;
- АКТ-ны кеңінен қолдану білім берудің қолжетімділігін арттыруға, ақпараттық қоғам мен білімге негізделген экономиканың даму жағдайларына тұрақты бейімделуді қамтамасыз етеді.

Ақпараттандыру білім беруді жалпы жаңғыртудың, оқу іс-әрекетінің мазмұны мен нысандарын, мектептің барлық құрылымын, білім беруді басқарудың қажетті құрамдас бөлігі және шарты болып табылады. Ақпараттандырусыз жаңғырту бағдарламасын толық көлемде орындау мүмкін емес. Оқу процесінің бөлігі ретінде химияны оқыту мектептегі осы жаһандық өзгерістерден тыс қала алмайды. Оқуға деген қызығушылықты арттыруға ықпал ететін компьютермен жұмыс жасау ғана емес, сонымен қатар қиындық дәрежесі бойынша оқу тапсырмаларын ұсынуды реттеу мүмкіндігі, дұрыс шешімдерді ынталандыру мотивацияға оң әсер етеді. АКТ-ны қолданумен оқыту жүйесінің дәстүрлі жүйеден түбегейлі айырмашылығы оның технологиялық базасында, компьютерлік және коммуникациялық технологиялардың жоғары әлеуетін іске асыруда жатыр. Бұл білім берудің негізгі мәселелерін шешуге мүмкіндік береді:

- білім беру сапасын арттыру;
- білім берудің қолжетімділік дәрежесін арттыру;
- халықтың білім беруінің өсуі есебінен елдегі экономикалық әлеуетті арттыру (адами капитал);
- ұлттық білім беру жүйесін әлемдік қоғамдастықтың ғылыми, өндірістік, әлеуметтік-қоғамдық және мәдени ақпараттық инфрақұрылымына интеграциялау.

Мақсатқа жету үшін келесі міндеттерді шешу қажет:

- химия сабағында АКТ және интернет-ресурстарды пайдалану ерекшеліктерін қарастыру,
- химия бойынша сыныптан тыс жұмыста АКТ қолдану нәтижелерін талдау,
- АКТ-ны өзінің практикалық қызметінде қолданудың тиімділігін талдау,
- химия сабағында АКТ және интернет-ресурстарды пайдаланудың "артықшылықтары" мен "кемшіліктерін" анықтау.

Химияны оқытудың негізгі мақсаты-әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін қалыптастыру және дамыту. Мұғалімнің міндеті-әр оқушы үшін химия бойынша білімді игеруге жағдай жасау, әр оқушыға өзінің белсенділігін, шығармашылығын көрсетуге мүмкіндік беретін оқыту әдістерін таңдау, химияны оқыту процесінде оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру. Осылайша, білім беруді жаппай компьютерлендірудің маңызды негізі, әрине, қазіргі компьютер тиімді оқытуға ықпал ететін және кейіннен оқушылардың жалпы дамуына әсер ететін техникалық құрал болып табылады. Химияны оқытудағы компьютерлік технологиялар. Қазіргі мектептегі химияны оқыту саласындағы жаңару процестері мұғалімдерге оқу құралдарын өз бетінше таңдау құқығы мен мүмкіндігі берілген жағдайды тудырады.

Химия сабақтарында АКТ қолдану мысалдары:

- Бағдарламалық мультимедиялық құралдарды: оқу бағдарламаларын, электрондық оқулықтарды, бейнероликтерді қолдана отырып сабақ құру.
- Автоматты бақылауды жүзеге асыру: дайын сынақтарды қолдану, тест қабықтарын қолдана отырып, өз сынақтарыңызды жасау.
- Виртуалды модельдері бар зертханалық семинарларды ұйымдастыру және өткізу (жабдықтың болмауына, уақыттың шектеулілігіне немесе тікелей бақылауға жатпайтын көптеген құбылыстар компьютерлік экспериментте жеткілікті түрде егжей-тегжейлі зерттелуі мүмкін).
- Эксперимент нәтижелерін өңдеу.
- Әдістемелік бағдарламалық құралдарды әзірлеу (мұғалімдердің әдістемелік материалдары бар "акт сабақтарында" дискілері шығарылды)
- Әр түрлі мақсаттағы педагогикалық бағдарламалық құралдарды әзірлеу.
- Интернет-ресурстарды пайдалану.
- Коммуникациялық технологиялар: қашықтықтан олимпиадалар, қашықтықтан оқыту, желілік әдістемелік бірлестік.

Сабақтан тыс уақытта оқушыларды қисынды ойлау, есте сақтау қабілеттерін дамыту үшін оқушылардың шығармашылық ізденісін, тапқырлығын, зеректігін, ойлауға икемділігін, өмірге ғылыми көзқарасын дамытуға арналып, өткізілген сыныптан тыс жұмыстардың тақырыптарына тоқталсам: «Білгір химик», «Жүзден жүйрік», «Химия әлеміне саяхат», «Не? Қайда? Қашан?», «Химия және денсаулық» сияқты танымдық ойындары қолданамын. Алынған өзекті тақырыпты басшылыққа ала отыра және істелінген жұмыстарды қорытындылай келе өзін-өзі бағалай білетін, шығармашылық деңгейі жоғары жан-жақты тұлға қалыптастыра отырып, оқушының білім сапасын, алған білімдерін байқап көруге болады. Яғни, оқушы құзырлығын дамытамын. Осындай тәжірибем арқылы оқушылардың білімін, дағдыларын, ойлау қабілеттерін, шығармашылық ізденістері арқылы оқушыларымнан мол жетістіктерге жеттім. Мысалы: 8 сыныпқа «Оттегі-химиялық элемент.Оттектің қасиеттері, алынуы, қолданылуы» тақырыбында өткен ашық сабағым «сатылай кешенді талдау» стратегиясын пайдаланғанда өте сәтті өткізілді.

Химия сабақтарында мультимедиялық презентацияларды қолдану химия ғылымының барлық аспектілерін игеруге коммуникативті тәсілге негізделген: танымдық, оқу, дамытушылық және тәрбиелік. Қорытындылай келе, теориялық оқыту сабақтарында ақпараттық технологияларды қолдану барлық жағынан көп уақытты қажет ететін процесс болғанымен, ол барлық шығындарды ақтайды, оқытуды қызықты, қызықты және мазмұнды етеді деп айтқым келеді. Менің ойымша, компьютерлік технологияларды қолданудың әсері мұғалімнің жаңа нәрселерді түсінуге деген ұмтылысына және осы жаңа мүмкіндіктерді пайдалану қабілетіне байланысты.

**Жамбыл облысы, Байзақ ауданы
“Сакена Сейфуллин атындағы мектеп” КММ
Учитель русского языка и литературы
Акбергенова Мухаббат Рахметжановна**

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Одна из важных особенностей современного образования, это его постоянное совершенствование, все больше внимания уделяется развитию многогранной личности, способной к самооценке, к саморазвитию, к самоанализу. В связи с этим ощущается острая потребность в таких методах обучения, которые бы способствовали развитию навыков и умений, позволяющих эффективно справляться с проблемами и трудными случаями, возникающими в реальной учебной деятельности.

Задача каждого учителя-сделать свой урок привлекательным и современным. В наше время, когда наука и техника стремительно развиваются, компьютерная техника прочно входит в нашу жизнь, обучение детей бережному и умелому использованию слова, понимать красоту и уникальность русского языка – важнейшая задача.

Изучению русского языка отводится центральное место в школе, поскольку этот предмет открывает ученику возможности для изучения других дисциплин. Для многих школьников русский язык является одним из самых сложных предметов. Раздел, посвященный орфографии, им еще труднее усвоить. Поэтому необходимо воспитывать у детей интерес к процессу овладения орфографическими навыками и умениями, а также развивать их познавательный интерес. Для эффективного обучения правописанию необходимо многократно и разнообразно использовать наглядные пособия на разных этапах разработки концепции и включать большое количество различных упражнений для закрепления навыков. С учетом этого в образовательный процесс внедряются электронные средства обучения.

Наша задача-не только дать детям знания, но и научить учащихся самостоятельно искать и усваивать знания. Сегодня возможность обработки информации является очень ценным активом. Как ИКТ может помочь учителю русского языка достичь этой цели? Что такое ИКТ? Во-первых, это технологии, которые позволяют искать, обрабатывать и усваивать информацию из различных источников, включая интернет. Во-вторых, это использование самого компьютера, различных программ.

Использование информационно-коммуникативных технологий на уроках русского языка может значительно улучшить эффективность обучения и помочь ученикам развивать навыки владения русским языком. Некоторые примеры использования таких технологий на уроках русского языка могут включать в себя:

- Использование электронных словарей и справочных систем для расширения словарного запаса учеников и улучшения их понимания терминов и концепций, связанных с русским языком.
- Использование онлайн-ресурсов, таких как интерактивные упражнения и игры, для тренировки грамматики, пунктуации и орфографии русского языка.
- Использование веб-сайтов и блогов для изучения литературных произведений на русском языке и развития навыков анализа текстов.
- Использование социальных сетей и других платформ для обмена мнениями и обсуждения лингвистических вопросов с другими учениками и преподавателями.

- Использование видео и аудио-материалов для тренировки навыков аудирования и развития произношения.
- Использование программ для создания и редактирования текстовых документов и презентаций для развития навыков письма и ораторского искусства.
- Использование онлайн-сервисов для проверки грамматики и орфографии в написании текстов и коррекции ошибок.

Использование информационно-коммуникативных технологий может помочь ученикам более эффективно изучать русский язык и развивать разнообразные навыки владения языком. Однако, необходимо учитывать возможные ограничения доступа к технологиям и контролировать их использование для достижения наилучших результатов обучения.

На уроках необходимо использовать информационные технологии, что позволяет эффективно организовать групповую и самостоятельную работу на уроке, способствует совершенствованию практических навыков учащихся; позволяет индивидуализировать учебный процесс, повысить интерес к урокам русского языка и литературы, повысить познавательную активность учащихся, развивать творческий потенциал учащихся, совершенствовать урок.

Учитывая, что современные компьютеры позволяют интегрировать тексты, графику, звук, анимацию, видеоклипы, качественные фотографии в рамках одной программы, где и как лучше использовать информационные технологии в обучении русскому языку? Во-первых, при изложении нового материала: визуализация знаний (демонстрационные энциклопедические программы, программы для создания презентаций, интерактивная доска).

Разнообразие заданий объясняется стремлением сделать урок запоминающимся, интересным, динамичным. Часто тема урока, языковой материал, требует поиска формы, максимально отвечающей содержанию, а также поставленным задачам и целям. Многие задания иллюстрированы рисунками, включение которых обусловлено психологическими особенностями детей данной возрастной категории, а также развлекательной формой многих заданий. Часто рисунок помогает решить поставленную перед учеником задачу. Такие виды работ повышают мотивацию учащихся к изучению правил, развивают внимание, скорость, умение работать в команде. Способствует индивидуальному обучению конкретных способностей ученика: внимание, память, мышление.

Учащихся интересует новизна проведения занятий через мультимедийные презентации. Во время таких занятий в классе создается атмосфера искреннего общения, в которой учащиеся пытаются выразить свои мысли своими словами, охотно выполняют задания, проявляют интерес к изучаемому материалу, а ученики теряют чувство страха. Учащиеся учатся самостоятельно работать с учебной, справочной и другой литературой по теме. Они будут заинтересованы в получении высоких результатов, будут готовы и мотивированы выполнять дополнительные задачи. Использование презентаций улучшает успеваемость учащихся. При выполнении практических действий проявляется самоконтроль.

С помощью презентации можно сделать учебные занятия особенно интересными. Портреты писателей, места, где они жили, постановка отдельных эпизодов из произведений, составление плана, использование словарных произведений делают занятие интересным.

Презентация может быть использована на любом этапе урока: в интерпретации, закреплении, повторении, контроле нового материала, проведении внеклассной работы и т.д. В результате ребенок становится более заинтересованным в учебе, неутомимым, творческим, настойчивым, трудолюбивым. Таким образом, работа, затраченная на управление познавательной деятельностью с помощью средств ИКТ, оправдывает себя во всех отношениях:

- повышает качество образования;
- продвигает общее развитие ребенка;
- помогает преодолевать трудности;
- приносит радость в жизнь ребенка;
- создает благоприятные условия для взаимопонимания и сотрудничества учителя и учащихся в учебно-воспитательном процессе.

Интерактивное обучение-способ познания, реализуемый в форме совместной деятельности учащихся. Формирование у учащихся прочных знаний, умений, навыков – одна из главных задач на уроке. Ее решению способствуют возможности интерактивной доски, которая позволяет интегрировать инновационные и традиционные методы обучения учащихся.

Интерактивная доска-мощный инструмент, который своей новизной повышает интерес учащихся к занятиям. Например, теперь с учащимися можно работать индивидуально не только в классе, но и при подготовке домашнего задания.

Поэтому современная школьная доска должна быть интерактивной-к такому выводу приходит каждый, сталкивающийся с постоянно растущими требованиями к организации и информационному охвату образовательного процесса в школе. На практике интерактивные доски намного эффективнее традиционных досок или проекторов. Благодаря передаче материала в интерактивном режиме значительно улучшается коммуникативное общение с учащимися, что позволяет им быстрее и эффективнее передавать информацию. Соответственно повышается и качество образования.

Таким образом, ИКТ становятся неотъемлемой частью современного учебного процесса, способствуя повышению качества образования. Учитель должен уметь работать с новыми инструментами обучения, чтобы обеспечить одно из главных прав ученика – право на качественное образование. При этом необходимо твердо осознавать, что информационно-образовательные ресурсы не должны заменять педагогические технологии. Они призваны помочь нам оптимизировать наши расходы, сосредоточиться на личной и творческой работе. Необходимо научить детей видеть красоту слова, красоту окружающего мира.

Түркістан облысы, Кентау қаласы
«Ш.Қанайұлы атындағы №2 жалпы білім беретін мектеп»
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог-модератор
Салықбай Элмира Асанқызы

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОҚЫТУДА ӘРТҮРЛІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Мектеп өміріне еніп отырған жаңа технологиялардың ерекшелігі өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан-жақты дамыту. Соның ішінде мүмкіндігі шектеулі оқушылардың дамуына да жаңа технология элементтерін пайдалану өз әсерін тигізуде. Бастауыш мектеп оқушы тұлғасы мен санасының дамуы қуатты жүретін, ерекше құнды, қайталанбас кезең. Сондықтан бастауыш білім үздіксіз білім берудің алғашқы баспалдағы, қиын да жауапты іс. Оқытудың әртүрлі технологиялары сарапталып, жаңашыл педагогтардың іс тәжірибесі зерттеліп, мектеп өміріне енуде. Қазіргі заманның талабына сай болу және жаңа формация мектебінде жұмыс істеп жүрген педагогтардың алдында тұрған проблемаларды шешу негізгі мақсат болып табылады, олар: баланы оқи білуге үйрету; баланы ойлауға үйрету; баланың өзін-өзі тұлға ретінде дамуына жағдай жасау.

Бастауыш білім – үздіксіз білім берудің баспалдағы. Мұғалімнің негізгі ұстанған мақсаты - білімнің жаңа үлгісін жасап, белгілі бір көлемдегі білім мен білік дағдыларын меңгерту, оқу мен тәрбие үрдісін ұйымдастырудың сан түрлі жаңа әдіс-тәсілдерін іздестіру, жаңа технологияларды сабаққа тиімді пайдалана білуі, бір сөзбен айтқанда - оқу үрдісін дамыту.

«Сын тұрғысынан ойлауды дамыту» технологиясы:

- Кез келген ұстазға сапалы сабақ беруге мүмкіндік беретіндігімен.
- Оқыту мен ұйымдастырудың тиімді әдістерінің (стратегияларының) көптігімен.
- Оқу мотивацияларын өзгертуге пайдалы екендігімен.

«Сын тұрғысынан ойлауды дамыту» технологиясының өзге технологиялардан ерекшеліктері:

- Сын тұрғысынан ойлау сабақтарының құрылымы (қызығушылықты ояту, мағынаны ажырату, ой толғаныс).
- Негізгі үш кезеңінің маңыздылығы.
- Стратегиялардың психологиялық астары мен ерекшеліктері.

Осы жобамен жұмыс жасау барысында мұғалім оқушының өзін ізденуге жетелейді, ойлануға үйретеді. Педагогикалық технология оқушылардың жеке басын дамыту мен білім беру мақсатына жету жолындағы педагогикалық қызметтің, ісәрекеттің жүйелі дамып отыратын жобасы ретінде оқушы белсенділігін арттыруды көздейді. Ал, оқушы белсенділігінің артуы оны шығармашылыққа жетелейді.

Сабақта оқытудың ойын формалары - мұғалім мен оқушылардың өзара әрекеттесуін тиімді ұйымдастыру, оларды оқытудың нәтижелі формасы бәсекелестік, шынайы қызығушылық элементтерімен байланысты. Оқушылар өздерінің үйреніп жатқанын байқамайды: олар жаңа нәрселерді үйренеді, есте сақтайды, ерекше жағдайларда бағдарланады, дағдылар мен қиялдарды дамытады. Тіпті ең пассивті оқушылар да ойынға үлкен қызығушылықпен кіреді. Сабаққа дидактикалық ойындар мен ойын сәттерін қосу Оқу процесін қызықты әрі көңілді етеді, оқушылардың бойында көңілді жұмыс көңіл-күйін қалыптастырады, оқу материалын игерудегі қиындықтарды жеңуге жол бермейді.

Проблемалық оқыту - сабақ тақырыбын, сабақ мақсаттарын және оқушылардың өзіндік жұмысын хабарлау кезеңдерінде қолданылады. Сонымен, балаларды оқыта отырып, сіз проблемалық диалогты енгізе аласыз.

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар сабақтарда, сабақтан тыс және сыныптан тыс жұмыстарда қолданылады. Көптеген сабақтар компьютерлік презентацияларды қолдану арқылы жүзеге асырылады, әсіресе материалды көрнекі түрде ұсынуды қажет ететіндер. Қоршаған әлем - "Қала бойынша саяхат", "Ботаникалық бақта", "Әріптерді үйрену", "Ойын-сауық алфавиті". Дауысты және дауыссыз дыбыстар туралы білімді бекіту кезінде "Дыбысты табыңыз", "Дыбыстық схема жасаңыз", "Сөз жасаңыз" жаттығулары;" т.б. компьютерлік презентациялар қолданылады. Оқытуда компьютерлік технологияларды қолдану сабақтағы оқу іс-әрекетін саралауға мүмкіндік береді, оқушылардың танымдық қызығушылығын белсендіреді, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытады, ақыл-ой белсенділігін ынталандырады, зерттеу жұмыстарын ынталандырады. Бастауыш мектептен бастап білім алушылар сабақтарға дайындық кезінде компьютерді қолдануға бағытталған: баяндамалар, презентациялар, эсселер орындайды.

Жобалық оқыту технологиясы жұмыста тікелей немесе жанама оқытудың басқа түрлеріне қосымша ретінде қолданылады. Ол дәстүрлі жүйені алмастырмайды, бірақ оны түрде толықтырады және кеңейтеді. Пәндік жобалар қоршаған әлем сабақтарында кең таралды: "Қыстағы өсімдіктер", "Біздің сыныптағы өсімдіктер", "Гүлзарда не өседі", математикада: "Сандар әлемінде" және басқалары. Жобалық жұмыс аясында оқушылар "Үй жануарлары", "Біздің су айдындарының балықтары", " Ауыл табиғаты", "Менің үйім" және т.б. жобалар ұжымдық және жеке орындалады. Әрбір жаңа жобаны орындау үшін бірнеше қызықты, пайдалы және өмірге қатысты тапсырмаларды шешу қажет. Жоба құнды, өйткені оны орындау барысында оқушылар өз бетінше білім алуға үйренеді, танымдық және оқу іс-әрекетінде тәжірибе алады. Бұл әдіс оқушылардың көркемөнерпаздығын, өзін-өзі көрсетуге деген ұмтылысын ынталандырады, қоршаған әлемге белсенді көзқарасты, эмпатияны және оған қатысуды қалыптастырады.

Өз денсаулығына жауапкершілікпен қарауды қалыптастыру - қазіргі заманғы адамның табысының қажетті шарты. Бастауыш мектепте денсаулық сақтау технологиялары ерекше орын алады, олар сабақта да, сыныптан тыс жұмыстарда да қолданылады. Денсаулық сақтау тәсілі сабақтың барлық кезеңдерінде байқалады, өйткені ол әр түрлі іс-шаралардың нақты ауысуын қамтамасыз етеді. Сабақтарда дене шынықтыру минуттары, сөйлеу жаттығулары, релаксация жаттығулары өткізіледі.

Қандай технологияны пайдаланған кезде де оқушының белсенділігі, мақсатқа ұмтылуы, ақпаратты өзі іздеп табуы, шапшаңдығы мен еркіндігі, шығармашылдығы, көңілкүйінің көтеріңкі болуы қамтамасыз етіледі. Қорыта келгенде, қазіргі кезде мектептерде жиі қолданылып отырған жаңа технологиялар ойлауды дамыту, қабілетті қалыптастыруға бағытталған әдіс-тәсілдер. Оқушыларымыздың сабаққа деген қызығушылықтары артып, сыныптың білім сапасы көтерілді. Егер де жаңа технология элементтерін сабақта өз дәрежесінде ұйымдастыра білсек, өз нәтижесін береді деп ойлаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Андреев О. Ролевая игра: как ее спланировать, организовать и подвести итоги /О. Андреева// Школьное планирование. — 2010. — № 2. — С.107–114
2. Апатова Н. В. Информационные технологии в школьном образовании. — М.: Школа-Пресс, 2002.
3. Ягодко Л. И. Использование технологии проблемного обучения в начальной школе /Л. И. Ягодко// Начальная школа плюс до и после. — 2010. — № 1. — С.36–38.
4. Заболотная, С. М. Использование современных технологий обучения в начальной школе в процессе реализации ФГОС / Молодой ученый. — 2017. — № 15 (149). — С. 571-573. — URL:

Северо-Казахстанская область, город Петропавловск
КГУ "Дом ребёнка"
Воспитатель
Дроздецкая Наталья Анатольевна

РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ИГРУШЕК В ПСИХОЛОГИЧЕСКОМ И СОЦИАЛЬНОМ РАЗВИТИИ РЕБЕНКА

Современные игрушки занимают значительное место в жизни детей, оказывая мощное влияние на их психоэмоциональное и интеллектуальное развитие. Благодаря стремительному техническому прогрессу на рынке появляются игрушки нового поколения, способные не только развлекать, но и служить важным инструментом воспитания. Такие игрушки помогают развивать когнитивные и практические навыки, стимулируют творческое мышление и способствуют формированию личности ребенка. Однако их воздействие не всегда однозначно: оно может быть как положительным, способствуя гармоничному развитию, так и отрицательным, если игрушки не соответствуют возрасту или содержат нежелательный контент.

Игрушки играют ключевую роль в формировании эмоционального мира ребенка. С их помощью дети учатся выражать свои чувства, исследуют окружающий мир, развивают навыки общения и самоосознания. Исследования педагогов и психологов неоднократно подчеркивают, что взаимодействие с игрушками помогает детям адаптироваться к социальной среде, знакомиться с нормами и правилами поведения, а также изучать основы межличностного взаимодействия.

Игрушки, побуждающие к активной деятельности и творчеству, оказывают особенно благоприятное влияние на развитие детей. Они способствуют совершенствованию социальных и коммуникативных навыков, учат решать задачи, разрабатывать стратегии и исследовать различные аспекты реальности. Кроме того, такие игрушки помогают ребенку осваивать социальные роли, лучше понимать себя и окружающих, а также формировать морально-этические ценности.

Современные игрушки имеют широкие возможности для развития у детей различных навыков. Например, образовательные игрушки, такие как конструкторы, головоломки и интерактивные игры, помогают развивать логическое мышление, моторику, творчество и способность решать проблемы. Электронные и роботизированные игрушки учат детей основам программирования и научным принципам, что с раннего возраста способствует интересу к науке и технике.

Игры с элементами дополненной реальности и виртуальной реальности предлагают детям уникальный опыт погружения в учебную среду, где они могут изучать новые предметы и явления в интерактивном режиме. Это способствует развитию пространственного мышления, улучшению памяти и внимания.

Современные игрушки способствуют развитию когнитивных и двигательных навыков, стимулируют творческое мышление и способствуют интеллектуальному росту. Они способствуют развитию у детей навыков решения проблем, логического мышления и творчества. Кроме того, игрушки, которые предлагают разные культуры и социальные роли, помогают ребенку лучше понимать и уважать различия, развивая терпимость и сочувствие. Однако, помимо положительных эффектов, современные игрушки также могут иметь негативные последствия. Например, чрезмерное использование электронных устройств и видеоигр может привести к снижению физической активности и ухудшению здоровья. В

некоторых играх могут присутствовать элементы насилия, которые негативно влияют на поведение детей, формируя признаки агрессивного поведения.

Таким образом, для гармоничного развития ребенка важно, чтобы родители и воспитатели тщательно выбирали игрушки с учетом их образовательной и развивающей ценности. В современном мире важно поддерживать баланс между различными видами деятельности, включая физическую активность, чтобы способствовать всестороннему развитию ребенка.

Одним из важных условий, способствующих нравственному воспитанию детей, является правильный выбор игрушек. Игрушки должны соответствовать возрасту ребенка и его интересам, способствовать развитию его моральных и этических ценностей, стимулировать творческое мышление и активные действия. Они должны быть разными, чтобы ребенок мог развивать разные навыки и способности.

Игрушки, ориентированные на ролевые игры, помогают детям понять и освоить социальные роли, что способствует их социализации и эмоциональному развитию. Конструктивные и образовательные игрушки, такие как конструкторы, головоломки и интерактивные игры, развивают логическое мышление, моторику и способность решать проблемы. Эти игрушки способствуют терпению и настойчивости, поскольку для достижения результатов требуются концентрация и усилия.

Также важно учитывать культурное и гендерное разнообразие игрушек. Игрушки, представляющие различные культурные и этнические группы, способствуют терпимости и уважению к различиям. Игрушки, которые не ограничивают детей в выборе гендерных ролей, помогают им свободно исследовать свои интересы и развивать свои способности без стереотипных ограничений. Таким образом, правильно подобранные игрушки играют решающую роль в нравственном воспитании детей, способствуют их всестороннему развитию, помогают лучше понять окружающий мир и стать гармоничными и социально адаптированными личностями.

Жуткие игрушки или антиигры становятся очень популярными и яркими, полностью заполняя полки магазинов. Ужасный вид игрушек потерял свою первоначальную отметку и стал способом привлечь внимание. Обилие деталей и все технические "навороты" делают эти игрушки привлекательными. Часто неизвестно, что это за существо — человек, животное или машина. Если для взрослого человека слова "мутант" и "биоробот" имеют определенное значение, то для маленького ребенка, формирующего представление о мире, они не дают никаких объяснений. В результате персонажи, обладающие "сверхчеловеческими" способностями, иногда носящие "железные доспехи" и замаскированные, становятся образцом для подражания для ребенка.

Главная опасность таких страшных игрушек заключается в том, что они стирают понимание между хорошим и плохим. Только ребенку, у которого сформированы представления о добре и зле, необходимо четко разграничить и элементарно изобразить эти понятия в игрушке. Игрушка программирует поведение ребенка. Накопленная агрессия у ребенка со временем может привести к неконтролируемым и опасным проявлениям. Такие игрушки могут способствовать невротическим проявлениям ребенка, например, нарушениям сна и различным страхам. Для возбужденных детей игра с такими игрушками может быть способом высвободить лишнюю энергию, но часто такие игрушки не успокаивают, а еще больше раздражают ребенка, формируя в нем психологическую зависимость.

Кроме того, пугающие игрушки могут препятствовать развитию сочувствия и сострадания, поскольку их образы часто связаны с насилием и агрессией. Это может повлиять на социальное развитие ребенка, что затруднит ему установление позитивных и конструктивных отношений с другими. Родителям важно понимать, что выбор игрушек должен способствовать формированию здорового и гармоничного мировоззрения ребенка, помогать ему отличать хорошее от плохого и формировать позитивные модели поведения.

Таким образом, особое внимание следует уделить выбору игрушек, которые могут негативно сказаться на психологическом и эмоциональном развитии ребенка. Вместо этого следует отдавать предпочтение игрушкам, которые развивают творчество, сочувствие и социальные навыки, способствуя всестороннему и здоровому развитию личности. Чтобы обеспечить гармоничное развитие ребенка, важно, чтобы родители и опекуны тщательно выбирали игрушки с учетом их образовательной и развивающей ценности, а также соблюдали баланс между физической активностью и временем, потраченным на Игры. Только тогда современные игрушки могут стать мощным инструментом для всестороннего развития ребенка в условиях быстро меняющегося мира.